

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ
2021**

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΙ**

**ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΗΑΕ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ – ΗΑΕ**

Συντάκτες: Δημήτριος Θωμόπουλος
Χρυσάνθη Λεβέντη

*Ντουμπάι
Μάιος 2022*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΕΜΙΡΑΤΩΝ.....	3
2.1	Επισκόπηση της Οικονομίας των ΗΑΕ.....	3
2.1.1	Η Δομή της Οικονομίας.....	5
2.1.2	Βασικά Οικονομικά Μεγέθη.....	15
2.1.3	Εξωτερικό Εμπόριο.....	16
2.1.3.1	Εμπόριο Αγαθών.....	18
2.1.3.2	Εμπόριο υπηρεσιών.....	22
2.1.4	Επενδύσεις.....	23
2.2	Στοιχεία της Οικονομίας των Επιμέρους Εμιράτων.....	24
2.3	Οικονομικές προβλέψεις για το 2022.....	28
2.4	Οικονομικές Σχέσεις ΗΑΕ.....	28
2.4.1	ΗΑΕ - ΠΟΕ.....	28
2.4.2	ΗΑΕ - Ευρωπαϊκή Ένωση.....	28
2.4.3	Συμμετοχή σε Περιφερειακές Οικονομικές / Τελωνειακές Ενώσεις.....	30
2.4.4	Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών.....	30
2.5	World Expo2020 Dubai.....	31
3	Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας - ΗΑΕ.....	33
3.1	Διμερές Εμπόριο.....	33
3.1.1	Εμπόριο Αγαθών.....	33
3.1.2	Εμπόριο Υπηρεσιών - Τουρισμός.....	35
3.2	Άμεσες Επενδύσεις.....	37
3.2.1	Επενδύσεις της Ελλάδας στα ΗΑΕ.....	37
3.2.2	Επενδύσεις των ΗΑΕ στην Ελλάδα.....	37
3.3	Θεσμικό Πλαίσιο Οικονομικής Συνεργασίας Ελλάδας - ΗΑΕ.....	39
3.4	Απολογισμός Δράσεων Οικονομικής Διπλωματίας 2021.....	41
4	Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	43
4.1	Προοπτική Ανάπτυξης Διμερούς Εμπορίου Αγαθών και Υπηρεσιών.....	43
4.2	Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων.....	44
4.3	Προτάσεις Δράσεων Ενίσχυσης Εξωστρέφειας.....	45
4.4	Προτάσεις Ενίσχυσης Θεσμικού Πλαισίου.....	45
5	Παράρτημα.....	46
	Χρήσιμες Διευθύνσεις.....	46

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Δομή της Εμμερατινής Οικονομίας: ΑΕΠ κατά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας, 2016-2020, Αξία σε εκατ. ντίρχαμ.....	6
Πίνακας 2: Βασικά Οικονομικά Μεγέθη ΗΑΕ, 2015-2021.....	15
Πίνακας 3: Εξωτερικό Εμπόριο ΗΑΕ, 2017-2021, Αξία σε δισ. \$	16
Πίνακας 4: Εξαγωγές αγαθών ΗΑΕ 2020, Αξία σε εκατ. \$.....	18
Πίνακας 5: Επανεξαγωγές αγαθών ΗΑΕ 2020, Αξία σε εκατ. \$	19
Πίνακας 6: Εισαγωγές αγαθών ΗΑΕ 2020, Αξία σε εκατ. \$.....	20
Πίνακας 7: Σημαντικότεροι Προορισμοί Εξαγωγών ΗΑΕ 2019-2020, Αξία σε εκατ. \$....	21
Πίνακας 8: Σημαντικότεροι Προορισμοί Επανεξαγωγών ΗΑΕ 2019-2020, Αξία σε εκατ. \$	21
Πίνακας 9: Σημαντικότεροι Προμηθευτές ΗΑΕ 2019-2020, Αξία σε εκατ. \$	22
Πίνακας 10: Εισπράξεις ΗΑΕ, 2019-2020, Αξία σε δισ. ντίρχαμ.....	22
Πίνακας 11: Πληρωμές ΗΑΕ, 2019-2020, Αξία σε δισ. ντίρχαμ	23
Πίνακας 12: Επενδύσεις από και προς τα ΗΑΕ, 2016-2021, Αξία σε δισ. \$	23
Πίνακας 13: Εμπορικές Ανταλλαγές ΕΕ-ΗΑΕ	29
Πίνακας 14: Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδας – ΗΑΕ, 2017-2021, Αξία σε ευρώ	33
Πίνακας 15: Εξαγωγές Αγαθών Ελλάδας προς ΗΑΕ βάσει Κατηγορίας HS2, 2020-2021, Αξία σε ευρώ.....	34
Πίνακας 16: Εισαγωγές Αγαθών Ελλάδας από ΗΑΕ βάσει Κατηγορίας HS2, 2020-2021, Αξία σε ευρώ.....	34
Πίνακας 17: Εξαγωγές Αγαθών Ελλάδας προς ΗΑΕ βάσει Κατηγορίας HS6, 2020-2021, Αξία σε ευρώ.....	35
Πίνακας 18: Εμπόριο Υπηρεσιών Ελλάδας – ΗΑΕ, 2018-2021, Αξία σε εκατ. ευρώ.....	36
Πίνακας 19: Επενδύσεις της Ελλάδας στα ΗΑΕ, 2015-2020, Αξία σε εκατ. ευρώ.....	37
Πίνακας 20: Επενδύσεις των ΗΑΕ στην Ελλάδα, 2016-2021, Αξία σε εκατ. ευρώ.....	37
Πίνακας 21: Προοπτική Ανάπτυξης Διμερούς Εμπορίου Αγαθών και Υπηρεσιών	43
Πίνακας 22: Προοπτική Προσέλκυσης Επενδύσεων από τα ΗΑΕ στην Ελλάδα	44

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα **Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα – ΗΑΕ** βρίσκονται στο νοτιοανατολικό άκρο της Αραβικής Χερσονήσου, συνορεύοντας με τη Σαουδική Αραβία στο νότο και τη δύση και με το Ομάν στην ανατολή, ενώ έχουν θαλάσσια σύνορα με το Κατάρ και το Ιράν στον Περσικό Κόλπο.

Τα ΗΑΕ είναι ένα **Ομοσπονδιακό Κράτος 7 Εμιράτων**, που ιδρύθηκε στις **2 Δεκεμβρίου 1971**. Το μεγαλύτερο σε έκταση και οικονομικά ισχυρότερο είναι το Εμιράτο Abu Dhabi, όπου βρίσκεται και η ομώνυμη **πρωτεύουσα** της χώρας. Το 2^ο σε έκταση και οικονομική δύναμη Εμιράτο είναι το Dubai, το οποίο αποτελεί σημαντικό επιχειρηματικό κέντρο στα ΗΑΕ και την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Τα υπόλοιπα 5 Εμιράτα κατά σειρά σπουδαιότητας είναι τα ακόλουθα: Sharjah, Ras Al Khaimah, Fujairah, Ajman και Umm Al Quwain (βλ. κεφάλαιο 2.2).

Το πολίτευμα των ΗΑΕ είναι η **ομοσπονδιακή συνταγματική μοναρχία**¹. Ο Ηγεμόν κάθε Εμιράτου αναλαμβάνει την εξουσία βάσει κληρονομικού δικαιώματος. Δεν υφίστανται πολιτικά κόμματα ούτε συνδικαλισμός.

Το Σύνταγμα ορίζει **5 ομοσπονδιακές Αρχές**, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

1. **Ανώτατο Συμβούλιο των Ηγεμόνων των 7 Εμιράτων** (Federal Supreme Council – FSC)
2. Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος (President and Vice-President)
3. Υπουργικό Συμβούλιο (Cabinet)
4. Ομοσπονδιακό Εθνικό Συμβούλιο (Federal National Council)
5. Ομοσπονδιακό Δικαστικό Σώμα (Federal Judiciary).

Το FSC αποτελεί την **ανώτατη** Ομοσπονδιακή Αρχή της χώρας, με αρμοδιότητες μεταξύ άλλων την έγκριση του κρατικού προϋπολογισμού και την κύρωση των διεθνών συμφωνιών. Για τη λήψη αποφάσεων του FSC απαιτείται η σύμφωνη γνώμη 5 τουλάχιστον μελών του, συμπεριλαμβανομένων των Ηγεμόνων του Abu Dhabi και του Dubai. Επίσης, το FSC διορίζει τον Πρόεδρο, ως επικεφαλής της χώρας και τον Πρωθυπουργό της χώρας. Στις 14.05.2022 το Ανώτατο Συμβούλιο παραδοσιακά επανεξέλεξε ως Πρόεδρο της χώρας τον Ηγεμόνα Abu Dhabi, Σεΐχη Mohammed bin Zayed Al Nahyan, μετά το θάνατο του Σεΐχη Khalifa bin Zayed Al Nahyan. Το FSC ως Πρωθυπουργό και Αντιπρόεδρο των ΗΑΕ έχει εκλέξει τον Ηγεμόνα Dubai, Σεΐχη Mohammed bin Rashid Al Maktoum. Το Υπουργικό Συμβούλιο έχει 33 μέλη, εκ των οποίων 4 προέρχονται από τις ηγεμονικές οικογένειες Εμιράτων Abu Dhabi και Dubai.

Οι **Ηγεμόνες των 7 Εμιράτων**, μέλη του FSC και απόγονοι των ιδρυτών Ηγεμόνων της Ομοσπονδίας των ΗΑΕ είναι οι ακόλουθοι:

Εμιράτο	Ηγεμονική Οικογένεια	Τωρινός Ηγεμόνας	Έτος ανάληψης ηγεμονίας
Abu Dhabi	Al Nahyan	HH Sheikh Mohammed bin Zayed Al Nahyan – 3 ^{ος} Πρόεδρος ΗΑΕ	2022
Dubai	Al Maktoum	HH Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum	2006
Sharjah	Al Qasimi	HH Dr Sheikh Sultan bin Mohammed Al Qasimi	1972
Ajman	Al Nuaimi	HH Sheikh Humaid bin Rashid Al Nuaimi	1981
Umm Al Quwain	Al Mualla	HH Sheikh Saud bin Rashid Al Mualla	1982
Ras Al Khaimah	Al Qasimi	HH Sheikh Saud bin Saqr Al Qasimi	2010
Fujairah	Al Sharqi	HH Sheikh Hamad bin Mohammed Al Sharqi	1974

Επισημαίνεται ότι κάθε Εμιράτο διαθέτει σημαντικό βαθμό **αυτονομίας** και υιοθετεί ξεχωριστή πολιτική σε τομείς ειδικού ενδιαφέροντος, αφού ο τοπικός Ηγεμόνας/Σεΐχης του έχει το δικαίωμα να εκδίδει νόμους και

¹ Για το Σύνταγμα των ΗΑΕ βλ. κάτωθι σύνδεσμο:
https://www.constituteproject.org/constitution/United_Arab_Emirates_2004.pdf

διατάγματα με ισχύ στο έδαφος του Εμιράτου του. Οι τοπικές κυβερνήσεις μέσω των κρατικών εταιρειών και τοπικών Αρχών τους ασκούν διοίκηση, βάσει της ομοσπονδιακής και τοπικής νομοθεσίας. Ειδικότερα, εκδίδουν άδειες λειτουργίας των τοπικών επιχειρήσεων (Departments of Economic Development), καταχωρούν και ελέγχουν προϊόντα πριν αυτά τεθούν σε κυκλοφορία στην αγορά (Municipalities) και παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφελείας.

Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι υφίστανται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των 7 Εμιράτων και ως προς το βαθμό εξωστρέφειας, **ελευθερίας και ανεκτικότητας** της δυτικής κουλτούρας σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής, όπως για παράδειγμα στον τρόπο ενδυμασίας, στην κατανάλωση ή μη αλκοόλ κ.λπ. Ωστόσο, επισημαίνεται η επιθυμία των Ηγεμόνων των 7 Εμιράτων για διαμόρφωση **ενιαίων πολιτικών**, βάσει της λογικής ενίσχυσης της ενότητας των Εμιράτων, οποία αποτελεί ύψιστη προτεραιότητά τους.

Επίσημη θρησκεία των ΗΑΕ είναι ο **ισλαμισμός**, οπότε ο Νόμος της Σαρίας είναι πρωταρχική πηγή ομοσπονδιακής ή τοπικής νομοθεσίας. Επίσημη γλώσσα του κράτους είναι η **αραβική**, ενώ η **αγγλική** χρησιμοποιείται παράλληλα σε κρατικά έγγραφα αλλά και ευρέως στην καθημερινή ζωή.

Τέλος, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία Ομοσπονδιακού Κέντρου Ανταγωνιστικότητας και Στατιστικής των ΗΑΕ (Federal Competitiveness & Statistics Centre – FCSC) έτους 2020, ο συνολικός πληθυσμός της χώρας ανέρχεται σε **9.282.410 κατοίκους**, εκ των οποίων το 69,7% είναι άρρενες (6.468.460) και το 30,3% θήλεα (2.813.950). Όσον αφορά την εθνική κατανομή του πληθυσμού, υπάρχουν πάνω από **200 εθνικότητες**, με τους **εμιρατινούς υπηκόους (13%)** να υπολείπονται κατά πολύ των ξένων εθνικοτήτων, τους Ινδούς και τους Πακιστανούς και λοιπούς υπηκόους Νότιας Ασίας, να αποτελούν τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή κοινότητα (58%), το 17% να προέρχεται από λοιπές ασιατικές χώρες, κυρίως από Φιλιππίνες, ενώ το 8,5% να προέρχεται από την Ευρώπη.

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΕΜΙΡΑΤΩΝ

2.1 Επισκόπηση της Οικονομίας των ΗΑΕ

Η οικονομία των ΗΑΕ είναι η **5^η σημαντικότερη στην περιοχή** της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής. Επίσης, είναι **3^η μεταξύ των αραβικών χωρών**, με ΑΕΠ περίπου **\$400 δις. για το 2021**, παρότι βάσει του πληθυσμού της κατατάσσεται μόλις στην 13^η θέση.

Η ιλιγγιώδης ανάπτυξη των ΗΑΕ κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών, οφείλεται κυρίως στην ανακάλυψη και εκμετάλλευση των **κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου**. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη μετεξέλιξη της χώρας από μία περιοχή μικρών έρημων πριγκιπάτων υπό την προστασία της Μεγάλης Βρετανίας (Trucial States), των οποίων η οικονομία βασιζόταν στη γεωργία, τη νομαδική κτηνοτροφία, την παραγωγή και το εμπόριο μαργαριταριών και αλιευμάτων, σε ένα σύγχρονο κράτος με ανταγωνιστική οικονομία, το οποίο παρέχει υψηλό επίπεδο διαβίωσης στους πολίτες του (σχεδόν αποκλειστικά Εμιρατινοί) και ευκαιρίες ανέλιξης στους κατοίκους του.

Παρότι ο κλάδος των **υδρογονανθράκων** αντιστοιχεί σήμερα περίπου στο **1/3 του εμιρατινού ΑΕΠ**, η εμιρατινή οικονομία εξακολουθεί να βασίζεται στο πετρέλαιο ως κύρια κινητήρια δύναμη οικονομικής ανάπτυξης και ως πρωταρχική πηγή κρατικών εσόδων, συνεπώς παραμένει εξαρτώμενη από τις διακυμάνσεις των διεθνών τιμών πετρελαίου.

Στρατηγικό στόχο της χώρας αποτελεί η **διαφοροποίηση της οικονομίας** και η **απεξάρτησή της από τον πετρελαϊκό τομέα** (28% επί του ΑΕΠ/2021 έναντι 85%/2009). Η διαφοροποίηση και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης βασίστηκε τις πρώτες δεκαετίες στην έντονη κατασκευαστική δραστηριότητα και τις επενδύσεις σε σύγχρονες υποδομές, ενώ η Κυβέρνηση των ΗΑΕ έχει πλέον θέσει στόχο να καταστεί η χώρα **περιφερειακό και παγκόσμιο κέντρο** εμπορίου, μεταφορών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Παράλληλα, αν και οξύμωρο εκ πρώτης όψεως, προτεραιότητα της Κυβέρνησης αποτελεί και η **αύξηση παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου**, στο πλαίσιο πλήρους εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας. Παρά την **πρόσφατη ανακάλυψη** ενός μεγάλου κοιτάσματος φυσικού αερίου, εκτιμάται ότι υπάρχουν περιορισμένες πλέον δυνατότητες για νέες ανακαλύψεις υδρογονανθράκων, παρά τις εντατικές προσπάθειες κυρίως του Εμιράτου Abu Dhabi. Συνεπώς, εξετάζονται άλλες εναλλακτικές για αύξηση παραγωγικής δυναμικότητας πετρελαίου, όπως βελτίωση τεχνικών άντλησης από υφιστάμενα κοιτάσματα.

3^{ος} στρατηγικός στόχος Εμιρατινής Κυβέρνησης είναι η συνεχής βελτίωση της εκπαίδευσης, η ενίσχυση της απασχόλησης των εμιρατινών της υπηκόων (**πολιτική εμιρατοποίησης**) και η παροχή στήριξης στις **εγχώριες επιχειρήσεις**, με απώτερο στόχο την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη.

Στο πλαίσιο εκπλήρωσης των 3 ανωτέρω **στρατηγικών στόχων**, εντάσσεται η υιοθέτηση **πολιτικών**, τόσο από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση όσο και από τις Τοπικές Κυβερνήσεις, για την προσέλκυση επενδύσεων και απεξάρτηση της οικονομίας από την παραγωγή πετρελαίου, ενθάρρυνση της εγχώριας απασχόλησης και του εγχώριου επιχειρείν. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κάτωθι πολιτικές Κυβέρνησης ΗΑΕ:

-Σύσταση άνω των **40 Ελευθέρων Ζωνών**², όπου οι εγκαθιστάμενες ξένες επιχειρήσεις απολαμβάνουν ειδικά διοικητικά, δασμολογικά και φορολογικά **προνόμια**, όπως μηδενική φορολόγηση και 100% ξένη ιδιοκτησία. Η μεγαλύτερη ολοκληρωμένη οικονομική ζώνη των ΗΑΕ είναι η **Ζώνη Λιμένος Khalifa Εμιράτου Abu Dhabi (Khalifa Industrial Zone Abu Dhabi – KIZAD)** (βλ. κεφάλαιο 2.1.1.B). Στο Dubai λειτουργούν Ζώνες μικρότερης έκτασης, αλλά σε υψηλότερο στάδιο ανάπτυξης, όπως ενδεικτικά, Jebel Ali Free Zone – JAFZA, Dubai Silicon Oasis – DSO, Dubai CommercCity, Ελεύθερη Ζώνη Αεροδρομίου Dubai (Dubai Airport Free Zone Authority – DAFZA), Dubai Multi Commodities Centre – DMCC. Τονίζεται ότι **κάθε Εμιράτο** διαθέτει Ελεύθερες Ζώνες.

² <https://www.moec.gov.ae/en/free-zones>

-Πραγματοποίηση **επενδύσεων** σε υποδομές, βιομηχανία υψηλής προστιθέμενης αξίας, ΑΠΕ και στις νέες τεχνολογίες

-Παροχή **υψηλής ποιότητας υπηρεσιών** σε μεταφορές, υποδομές, τεχνολογία και logistics, με παράλληλη ενίσχυση της ψηφιακής οικονομίας

-Μηδενική έως τώρα **φορολόγηση** κερδών των επιχειρήσεων.³

-Θέσπιση Νόμου πρωταρχικής σημασίας στο τέλος του 2020, που επιτρέπει τη δυνατότητα **100% ξένης ιδιοκτησίας** επί εμπεριλαμβανόμενων εταιρειών, ενώ στη διάρκεια του 2021 οι Αρχές των Εμιράτων Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ajman δημοσιοποίησαν καταλόγους κλάδων οικονομικής δραστηριότητας όπου επιτρέπεται η εξ ολοκλήρου ξένη ιδιοκτησία. Το καθεστώς αυτό ίσχυε **μόνο στις Ελεύθερες Ζώνες** (βλ. κεφ. 2.1.4.)

-Μείωση κανονιστικών απαιτήσεων και **διαδικασιών σύστασης εταιρειών**. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι για να συστήσει κάποιος εταιρεία στα ΗΑΕ, απαιτούνται μόνο 2 διαδικασίες και 3,5 ημέρες.

-Στήριξη των μΜΕ 100% εμπεριλαμβανόμενης ιδιοκτησίας με τη δια νόμου **ποσοστιαία συμμετοχή** τους στην ανάληψη **συμβολαίων δημοσίων έργων και προμηθειών**

-Εξαγγελία **50 Αναπτυξιακών Πρωτοβουλιών** το Σεπτέμβριο 2021, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και των συνεργειών στους τομείς της οικονομίας, των επενδύσεων και του εμπορίου. Ενδεικτικά αναφέρονται μεταρρυθμίσεις στις υπηρεσίες διασφάλισης των συναλλαγών, στο νέο νομοθετικό πλαίσιο για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, τροποποιήσεις στο θεσμικό πλαίσιο για την προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τροποποιήσεις στη νομοθεσία εμπορικών σημάτων, τροποποιήσεις στο νόμο για το εμπορικό μητρώο, οποίες παρέχουν διευρυμένες αρμοδιότητες στις τοπικές Αρχές εκάστου Εμιράτου και η νέα νομοθεσία για την ασφάλεια του διαδικτύου.

-Εκπόνηση Προγράμματος Κεντρικής Τράπεζας **“Targeted Economic Support Scheme – TESS”**, το Μάρτιο 2020, που αποσκοπεί στην ανακούφιση των πληττόμενων από την πανδημία του κορωνοϊού μέσω χρηματοδότησης. Το εν λόγω Πρόγραμμα παρατάθηκε μέχρι τον Ιούνιο 2022.

-Εκκίνηση αναπτυξιακής πρωτοβουλίας προγράμματος **“In-country Value”** το Δεκέμβριο 2021, που προβλέπει κατεύθυνση του 42% των προμηθειών και αγορών της Κυβέρνησης των ΗΑΕ και μεγάλων εταιρικών Ομίλων τους σε εγχώριους προμηθευτές εντός της επόμενης 4ετίας. Ειδικότερα, το Πρόγραμμα αποσκοπεί στην ανακατεύθυνση κονδυλίων ύψους 55 δισ. ντίρχαμ κρατικών δαπανών, ενώ εκτιμάται ότι η υλοποίησή του θα δημιουργήσει 90-120 χιλ. θέσεις εργασίας έως το 2031.

-Εκπόνηση Σχεδίου **“Nafis”** το Σεπτέμβριο 2021, προϋπολογισμού 24 δισ. ντίρχαμ (\$6,5 δισ.) για την ενίσχυση της απασχόλησης των εμπεριλαμβανόμενων υπηκόων στον ιδιωτικό τομέα, αυξάνοντας τον αριθμό τους σε 75.000, καθώς η πλειονότητα αυτών εργάζεται στο δημόσιο τομέα. Το εν λόγω Σχέδιο προβλέπει δράσεις, όπως επιχορηγήσεις σε σπουδαστές και αποφοίτους πανεπιστημιακών σχολών, χρηματικά κίνητρα σε πτυχιούχους κ.λπ. Βάσει του εν λόγω Σχεδίου, τέθηκαν, επίσης, ετήσιοι στόχοι αύξησης του εμπεριλαμβανόμενου εργατικού δυναμικού στις επιχειρήσεις κατά 2% εντός της προσεχούς 5ετίας, προκειμένου το ποσοστό αυτό να ανέλθει στο 10%.

-Εκκίνηση Προγράμματος **Διαστημικής Αποστολής** στον Πλανήτη Άρη

-Παροχή περισσότερο **φιλελεύθερων συνθηκών διαβίωσης** (διευκολύνσεις στη χορήγηση θεωρήσεων για παραμονή στη χώρα, κοινωνική φιλελευθεροποίηση)

Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι σημαντικός βραχίονας άσκησης των ανωτέρω πολιτικών είναι η αξιοποίηση των κρατικών περιουσιακών στοιχείων, η διαχείριση των οποίων έχει ανατεθεί σε **Κρατικά Επενδυτικά Ταμεία**. Τα σημαντικότερα είναι τα ακόλουθα:

• **Abu Dhabi Investment Authority – ADIA**: Το ισχυρότερο κεφαλαιακά Επενδυτικό Ταμείο του Εμιράτου Abu Dhabi, με συνολική αξία στοιχείων ενεργητικού ύψους \$698 δισ.

³ Ανακοινώθηκε στις αρχές του 2022 ότι από το 2023, θα επιβληθεί φόρος 9% στα κέρδη των επιχειρήσεων που λειτουργούν εκτός των Ελεύθερων Ζωνών.

- **Investment Corporation of Dubai – ICD:** Το Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο του Εμιράτου Dubai διαχειρίζεται στοιχεία ενεργητικού αξίας περίπου \$300 δισ. σε 13 χώρες.

- **Mubadala:** 2^ο μεγαλύτερο Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο Εμιράτου Abu Dhabi, οποίο διαχειρίζεται στοιχεία ενεργητικού συνολικής αξίας \$243 δισ.

- **Abu Dhabi Developmental Holding Company PJSC - ADQ:** 3^ο μεγαλύτερο Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο Εμιράτου Abu Dhabi, με συνολική αξία στοιχείων ενεργητικού ύψους \$110 δισ.

- **Emirates Investment Authority:** Αποτελεί το **μοναδικό Ομοσπονδιακό** Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο στα ΗΑΕ, οποίο διαχειρίζεται στοιχεία ενεργητικού συνολικής αξίας \$78 δισ.

Συμπερασματικά, εμιρατινή Κυβέρνηση, μεταβαίνοντας από το “**Vision 2021**” στο **Vision 2071**⁴, που χαρτογραφεί την κατεύθυνση των πολιτικών των επόμενων 50 ετών, εξακολουθεί να καταβάλλει αξιόλογες προσπάθειες για τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της εμιρατινής οικονομίας και για την προώθηση εικόνας χώρας ως **ο καλύτερος τόπος διαβίωσης**. Τα ΗΑΕ προωθούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να μην απωλέσουν τη θέση τους ως **mega hub** της περιοχής, φοβούμενοι τον ανταγωνισμό από τις γειτονικές χώρες και κυρίως από τη Σαουδική Αραβία. Αξίζει να αναφερθεί ότι πέραν του ευέλικτου και του ακμάζοντος επενδυτικού κέντρου, τα ΗΑΕ διαθέτουν επίσης ένα από τα υψηλότερα κατά κεφαλήν εισοδήματα και ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας στον κόσμο. Τέλος, ως προς τις πολιτικές ενθάρρυνσης της εγχώριας απασχόλησης, κοινή πεποίθηση αποτελεί η ανάγκη για **αύξηση της παραγωγικότητας** της.

Παράλληλα με τις ανωτέρω πολιτικές που εστιάζουν στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας, τα ΗΑΕ τα τελευταία χρόνια ενισχύουν όλο και περισσότερο τις εμπορικές κι επενδυτικές τους σχέσεις με άλλες χώρες, εστιάζοντας στην σύναψη διμερών **Συμφωνιών Ολοκληρωμένης Οικονομικής Συνεργασίας**. Το Σεπτέμβριο του 2021, ανακοινώθηκαν οι 8 χώρες προτεραιότητας για τη σύναψη διμερούς συμφωνίας, με απτά αποτελέσματα της στρατηγικής αυτής ήδη εντός του 2022. Παράλληλα, οι οικονομικές στοχεύσεις της χώρας στο εξωτερικό πραγματοποιούνται μέσω επενδύσεων των προαναφερθέντων Κρατικών Επενδυτικών Ταμείων σε τομείς και χώρες ενδιαφέροντος.

2.1.1 Η Δομή της Οικονομίας

Σύμφωνα με τα τελευταία δημοσιευμένα αναλυτικά στοιχεία, έτους 2020, από το Ομοσπονδιακό Κέντρο Ανταγωνιστικότητας και Στατιστικής των ΗΑΕ (Federal Competitiveness & Statistics Centre – FCSC), **ο πρωτογενής τομέας** συνεισφέρει στο ΑΕΠ της χώρας κατά **0,8%**, **ο δευτερογενής** κατά **41%** και **ο τριτογενής** κατά **58,2%**. Ειδικότερα:

Ο **κλάδος του πετρελαίου** παραμένει ο σημαντικότερος, με τη συνεισφορά του στο εμιρατινό ΑΕΠ να εξαρτάται κάθε φορά από τις διεθνείς τιμές πετρελαίου. Το 2020, η συμβολή του στο ΑΕΠ ήταν περίπου **28%**. Ακολουθεί ο κλάδος του χονδρικού και λιανικού εμπορίου (12%), της μεταποίησης (8,8%), των κατασκευών (8,3%) και των χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (8,2%). Σε όρους δυναμικής των επιμέρους κλάδων της οικονομίας, κατά την πενταετία 2016-2020, οι κλάδοι των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, της εκπαίδευσης, της υγείας, της γεωργίας, και η δημιουργική βιομηχανία αναπτύχθηκαν με ταχείς ρυθμούς.

Ο κάτωθι πίνακας αποτυπώνει τα παρακάτω:

⁴ <https://u.ae/en/about-the-uae/strategies-initiatives-and-awards/federal-governments-strategies-and-plans/uae-centennial-2071>

Πίνακας 1: Δομή της Εμμερατικής Οικονομίας: ΑΕΠ κατά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας, 2016-2020, Αξία σε εκατ. ντήρχαμ

Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας	2020*	2019	2018	2017	2016	% Μεταβολή 2020/19	Μερίδιο 2020	Μερίδιο 2020 (non-oil)	% 2020/2016
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	11.118	10.403	10.022	9.508	9.204	↑ 6,9%	0,8%	1,1%	↑ 20,8%
Ορυχεία και λατομεία (περιλαμβάνει αργό πετρέλαιο και φυσικό αέριο)	413.283	439.836	428.781	418.524	432.360	↓ -6,0%	29,1%		↓ -4,4%
Μεταποίηση	125.247	125.007	122.330	123.381	114.054	⇒ 0,2%	8,8%	12,5%	⇒ 9,8%
Παροχή ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου και νερού, δραστηριότητες διαχείρισης απορριμμάτων	42.802	43.460	42.183	41.956	42.316	⇒ -1,5%	3,0%	4,3%	⇒ 1,1%
Κατασκευές	117.150	130.726	127.275	124.291	121.140	↓ -10,4%	8,3%	11,6%	↓ -3,3%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	170.250	195.917	184.359	181.798	165.792	↓ -13,1%	12,0%	16,9%	⇒ 2,7%
Μεταφορές και αποθήκευση	72.098	85.316	81.693	80.050	74.417	↓ -15,5%	5,1%	7,2%	⇒ -3,1%
Δραστηριότητες διαμονής και σίτισης	25.861	33.841	32.312	30.838	28.533	↓ -23,6%	1,8%	2,6%	↓ -9,4%
Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών	46.185	44.300	43.115	41.896	39.330	⇒ 4,3%	3,3%	4,6%	↑ 17,4%
Χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	116.008	119.544	119.051	122.140	120.492	⇒ -3,0%	8,2%	11,5%	⇒ -3,7%
Δραστηριότητες ανάπτυξης ακινήτων	77.247	81.973	79.322	82.013	79.028	↓ -5,8%	5,4%	7,7%	⇒ -2,3%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	38.385	39.856	38.342	36.916	36.293	⇒ -3,7%	2,7%	3,8%	⇒ 5,8%
Διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες	25.713	26.292	24.317	24.038	25.360	⇒ -2,2%	1,8%	2,6%	⇒ 1,4%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	79.216	77.929	78.023	77.874	77.553	⇒ 1,7%	5,6%	7,9%	⇒ 2,1%
Εκπαίδευση	19.849	19.315	14.776	14.926	13.025	⇒ 2,8%	1,4%	2,0%	↑ 52,4%
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής εργασίας	20.874	19.561	18.108	17.043	16.894	↑ 6,7%	1,5%	2,1%	↑ 23,6%
Τέχνες, αναψυχή και άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	8.516	8.831	8.838	8.841	7.208	⇒ -3,6%	0,6%	0,8%	↑ 18,2%
Δραστηριότητες των νοικοκυριών ως εργοδοτών	9.073	9.497	8.889	8.517	8.059	⇒ -4,5%	0,6%	0,9%	↑ 12,6%
Σύνολο ΑΕΠ (σε εκατ. Ντήρχαμ)	1.418.875	1.511.605	1.461.737	1.444.549	1.411.057	↓ -6,1%	100,0%		⇒ 0,6%
ΑΕΠ μη πετρελαϊκού τομέα	1.005.592	1.071.769	1.032.956	1.026.025	978.697	↓ -6,2%	70,9%	100,0%	⇒ 2,7%

Πηγή: FCSC, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία του 2021 δεν έχουν ακόμη δημοσιευθεί, αλλά είναι δεδομένο ότι οι τομείς που επλήγησαν κυρίως το 2020 λόγω της πανδημίας επανέκαμψαν μεν δυναμικά, αλλά δεν έφθασαν στα επίπεδα προ της πανδημίας (τουρισμός, εστίαση, εμπόριο και μεταφορές).

Α) Πρωτογενής Τομέας: Γεωργία – Κτηνοτροφία - Αλιεία

Ο πρωτογενής τομέας συνεισφέρει **0,8%** στο εμμερατικό ΑΕΠ, απασχολώντας σχεδόν το 1% του εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα το **85%** περίπου των αγροτοδιατροφικών αναγκών της χώρας να καλύπτεται από τις εισαγωγές. Τα κυριότερα τοπικά παραγόμενα προϊόντα είναι οι **χουρμάδες** και τα **ψάρια**.

Τα ΗΑΕ βρίσκονται σε μια **άνυδρη** ζώνη, όπου η έρημος αντιπροσωπεύει πάνω από τα 3/4 της συνολικής έκτασης της χώρας. Το περιβάλλον της χαρακτηρίζεται από χαμηλές βροχοπτώσεις, υψηλές θερμοκρασίες, χαμηλό σε γονιμότητα έδαφος και έλλειψη φυσικών υδάτινων οδών, τα οποία έχουν σαφή αντίκτυπο στον αγροτικό τομέα της χώρας.

Ωστόσο τα ΗΑΕ καταβάλλουν αξιόλογες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των ανωτέρω προβλημάτων, προσβλέποντας σε ένα **βιώσιμο αγροτικό τομέα** που να συμβάλλει στην **επισιτιστική ασφάλεια**. Τον Ιούνιο 2020, η Κυβέρνηση των ΗΑΕ εισήγαγε την Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Γεωργία (**National Strategy for Sustainable Agriculture**), η οποία αποσκοπεί στην αύξηση της **εθνικής αυτάρκειας** σε συγκεκριμένα τρόφιμα. Ειδικότερα, η εν λόγω Στρατηγική στοχεύει στην αύξηση της αποδοτικότητας των αγροκτημάτων, στην αύξηση του μέσου γεωργικού εισοδήματος στο 10% ετησίως, στην αύξηση της απασχόλησης στον αγροτικό κλάδο κατά 5% ετησίως και στη μείωση της χρήσης νερού για άρδευση κατά 15% ετησίως.

Οι πολιτικές επίτευξης των ανωτέρω στόχων συνίστανται σε **βιώσιμες και κλιματικά έξυπνες μεθόδους** γεωργίας, που βασίζονται σε καινοτόμες τεχνολογίες, οι οποίες εστιάζουν στη βέλτιστη χρήση της καλλιεργούμενης γης, όπως η υδροπονία, η κάθετη και η βιολογική γεωργία, η ενίσχυση γεωργικών προγραμμάτων ελέγχου παρασίτων. Επίσης, στο πλαίσιο προσπαθειών αύξησης της αγροτικής παραγωγής, οι τοπικές κυβερνήσεις των ΗΑΕ παρείχαν **κίνητρα στους αγρότες**, όπως εκμάθηση σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας, 50% επιδότηση σε σπόρους, λιπάσματα και φυτοφάρμακα, καθώς και ειδικά δάνεια για την αγορά μηχανημάτων και εξοπλισμού.

Η συνολική **καλλιεργήσιμη έκταση** στα ΗΑΕ ανέρχεται περίπου στο **6%** του συνολικού εδάφους της χώρας (160.000 εκτάρια), το μεγαλύτερο μέρος της οποίας καλύπτεται από χουρμαδιές, καθώς το ζεστό κλίμα των ΗΑΕ ευνοεί την ανάπτυξή τους. Τα ΗΑΕ κατέχουν το **6% της παγκόσμιας παραγωγής χουρμάδων**. Επίσης, στις εμπεριλαμβανόμενες καλλιέργειες περιλαμβάνονται πολλά λαχανικά, όπως ντομάτα, αγγούρι, λάχανο, μελιτζάνα, κουνουπίδι, καθώς και πολλά φρούτα, όπως εσπεριδοειδή, μάνγκο και ανανάς. Ορισμένα προϊόντα, μάλιστα, όπως οι φράουλες, τα σταφύλια, οι γκουάβες και οι μπανάνες εξάγονται στις γειτονικές χώρες.

Υπάρχουν περισσότερα από **35.000 αγροκτήματα** στα ΗΑΕ, μια εκθετική αύξηση από περίπου 4.000 αγροκτήματα στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Εκτός από τη γεωργία, σημαντική είναι και η παραγωγή **γαλακτοκομικών**, ενώ έχει επίσης αυξηθεί η παραγωγή **αλιείας** και **πουλερικών**. Εντατική εκτροφή πουλερικών με σύγχρονες τεχνικές πραγματοποιείται σχεδόν σε όλα τα Εμιράτα, ενδεικτικά αναφέροντας ότι μόνο στο Umm Al Quwain παράγονται ετησίως πάνω από 1.000 τόνοι πουλερικών. Τέλος, πάνω από 1 εκ. ζώα, κατά κύριο λόγο βοοειδή και καμήλες, προμηθεύουν την εγχώρια αγορά με **φρέσκο κρέας**.

Στο πλαίσιο της επίτευξης του στόχου της **επισιτιστικής ασφάλειας**, υπολογίζεται ότι περίπου 20 εμπεριλαμβανόμενες εταιρείες διαθέτουν αγροτικές εκμεταλλεύσεις ή μετοχικά μερίδια σε εταιρείες του αγροτοδιατροφικού τομέα σε 60 χώρες ανά τον κόσμο. Μέρος της παραγωγής αυτής κατευθύνεται στα ΗΑΕ και αποθηκεύεται σε αποθήκες, όπου διατηρούνται ως στρατηγικά αποθέματα.

Βάσει του **Global Food Security Index 2021**⁵, τα ΗΑΕ κατατάσσονται στην **35^η θέση** ως προς την επισιτιστική ασφάλεια των τροφίμων. Ο εν λόγω Δείκτης βασίζεται στα εξής 4 βασικά κριτήρια: φυσικές πηγές & ανθεκτικότητα, διαθεσιμότητα, οικονομική προσιτότητα και ποιότητα & ασφάλεια τροφίμων.

B) Δευτερογενής Τομέας

Αναφορικά με το δευτερογενή τομέα, αυτός αντιστοιχεί στο **41%** του ΑΕΠ των ΗΑΕ, απασχολώντας περίπου 30% του εργατικού τους δυναμικού. Η μεταποίηση αναπτύχθηκε ραγδαία τα τελευταία χρόνια, ειδικά οι κλάδοι μεταλλουργίας, επιπλοποιίας, βιομηχανίας τροφίμων, βιομηχανίας αλουμινίου, δομικών υλικών, λιπασμάτων, πετροχημικών (βλ. κατωτέρω), κλπ.

B1) Ενέργεια

Το 2017, τα ΗΑΕ υιοθέτησαν το Στρατηγικό Σχέδιο «**Energy Strategy 2050**», προϋπολογισμού 600 δισ. ντίρχαμ, το οποίο αποσκοπεί σε **μείγμα παραγωγής ενέργειας**: 44% καθαρή ενέργεια, 38% φυσικό αέριο, 12% καθαρός άνθρακας, 6% πυρηνική ενέργεια.

Το Σχέδιο λοιπόν προβλέπει έως το 2050 το διπλασιασμό της συνεισφοράς της καθαρής ενέργειας στο συνολικό ενεργειακό μείγμα από **25% το 2017 σε 50%**, τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα κατά 70%, αύξηση στο 95% της επαναχρησιμοποίησης υδάτινων πόρων και την αύξηση της αποδοτικότητας κατανάλωσης ιδιωτών και επιχειρήσεων κατά 40%, εξοικονομώντας έτσι 700 δισ. ντίρχαμ.

Τον Οκτώβριο 2021, η Εμπεριλαμβανόμενη Κυβέρνηση εξήγγειλε τη φιλόδοξη Στρατηγική Πρωτοβουλία «**Net Zero 2050**», η οποία προβλέπει ριζική μείωση **εκπομπών άνθρακα σε μηδενικό επίπεδο** και πραγματοποίηση επενδύσεων ύψους \$163 δισ. σε καθαρές και ΑΠΕ σε χρονικό ορίζοντα 30 ετών. Η εν λόγω Πρωτοβουλία ευθυγραμμίζεται πλήρως με τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα, την οποία τα ΗΑΕ υπέγραψαν, πρώτη χώρα από τα μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου – ΣΣΚ.

Ο διεθνής ρόλος των ΗΑΕ στον κλάδο της ενέργειας αποτυπώνεται και στην υπογραφή **διεθνών ενεργειακών συμφωνιών** τους με άλλες χώρες, όπως με Ιαπωνία και Σ. Αραβία. Επιπλέον ΗΑΕ ανέλαβαν, με την υποστήριξη και της Ελλάδας, τη διοργάνωση της 28^{ης} Συνόδου Κορυφής των ΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (**28th Conference of the Parties – Cop28**) στο Abu Dhabi το Νοέμβριο 2023.

⁵ <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/Index>

Πετρέλαιο – φυσικό αέριο

Απολαμβάνοντας την **8^η θέση παγκοσμίως σε αποθέματα υδρογονανθράκων**, με συνολικά 107 δισ. βαρέλια πετρελαίου και 7,7 τρισ. m³ φυσικού αερίου⁶, τα ΗΑΕ επενδύουν εντατικά σε νέες έρευνες και εξορύξεις, με στόχο την ενίσχυση της παραγωγικής δυναμικότητας της χώρας στα 2 αυτά προϊόντα.

Τα ΗΑΕ παράγουν το **4,3% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου** (4^η θέση στον OPEC+ και 7^η παγκοσμίως). Το 2020, η παραγωγή ήταν μεν μειωμένη λόγω της πανδημίας, περίπου στα 2,8 εκ. βαρέλια ημερησίως, αλλά η παραγωγική ικανότητα ξεπέρασε τα 4 εκ. βαρέλια πετρελαίου ημερησίως, προσεγγίζοντας τον στρατηγικό εθνικό στόχο 5 εκ. βαρελιών ημερησίως το 2030. Αξίζει να σημειωθεί ότι το **95%** των εν λόγω αποθεμάτων ανήκει στο Εμιράτο **Abu Dhabi**, του οποίου η εξάρτηση από τον κλάδο υπολογίζεται σε 51%, ενώ του Εμιράτου Dubai σε 6%.

Το **2016**, ο τότε Διάδοχος Abu Dhabi Σεΐχης Mohammed bin Zayed Al Nahyan και νυν Πρόεδρος ΗΑΕ, επέφερε **ιστορικές μεταβολές** στην πετρελαϊκή πολιτική της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, νυν Πρόεδρος ΗΑΕ εκκίνησε τη μετάβαση από μια παραδοσιακά συντηρητική στρατηγική αξιοποίησης των εγχώριων αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, με σκοπό την εξοικονόμηση πόρων για τις επόμενες γενιές, σε μια **επιθετικότερη πολιτική** εκμετάλλευσης αυτών, με καθαρά **ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια**. Η νέα πολιτική περιελάμβανε ευρεία αναδιάρθρωση του συστήματος και των περιοχών παραχώρησης, προσέλκυση νέων ξένων επενδυτών, καθώς και μερική ιδιωτικοποίηση λειτουργιών άντλησης, διύλισης, αποθήκευσης, μεταφοράς και διανομής προϊόντων υδρογοναναθράκων.

Στο πλαίσιο των καθοριστικών αλλαγών νυν Προέδρου ΗΑΕ, ήταν και ο διορισμός ως Δ/ντος Συμβούλου και CEO στον ηγετικό Κρατικό Όμιλο Υδρογονανθράκων **Abu Dhabi National Oil Company – ADNOC**, του **H.E. Dr. Sultan Ahmed Al Jaber**, νυν Υπουργού Βιομηχανίας και Προηγμένης Τεχνολογίας των ΗΑΕ και **αρμόδιου για τη Στρατηγική Συνεργασία Ελλάδας – ΗΑΕ**. Από την ανάληψη της ηγεσίας του Ομίλου το 2016, ο Dr Al Jaber έχει προβεί σε εκτεταμένη αναδιοργάνωση του Ομίλου και συνεπώς και του εμιρατινού πετρελαϊκού κλάδου, αποσκοπώντας στη διεθνοποίησή του και στην αξιοποίηση του εθνικού πλούτου. Οι **μεταρρυθμίσεις** της ADNOC περιελάμβαναν μεταξύ άλλων: α) αναδιάρθρωση οργανικών της μονάδων και υπηρεσιών, β) εισαγωγή του Ομίλου στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές, γ) εισαγωγή της θυγατρικής της ADNOC Distribution στο Χρηματιστήριο Abu Dhabi (Δεκέμβριος 2017), δ) προκήρυξη διαγωνισμών για την εκχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης σε νέα οικοπέδα και ε) συνεργασία με στρατηγικούς επενδυτές.

Όσον αφορά το **φυσικό αέριο**, τα αποθέματα των ΗΑΕ υπολογίζονται στα 7,7 τρισ. m³ (tcm), καταλαμβάνοντας την **9^η θέση παγκοσμίως** για το 2020 (**3,2% παγκοσμίως αποθεμάτων**)⁷. Τονίζεται ότι το **96%** των αποθεμάτων βρίσκεται στο Εμιράτο **Abu Dhabi**. Η παραγωγή φυσικού αερίου το 2020 ανήλθε σε 55,4 δισ. m³ (bcm), καταλαμβάνοντας την 15^η θέση παγκοσμίως⁸.

Παρά τα εντυπωσιακά αποθέματα, τα ΗΑΕ παραμένουν σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένα από το **εισαγόμενο φυσικό αέριο** για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης, καθώς υπάρχουν δυσκολίες στην εξόρυξη των εγχώριων αποθεμάτων εξαιτίας του υψηλού κόστους και της περιεκτικότητας σε θειούχο υδρογόνο. Το 1/3 του φυσικού αερίου της χώρας παρέχεται από το γειτονικό **Κατάρ**, κυρίως μέσω του **αγωγού Dolphin**. Παράλληλα όμως στο Abu Dhabi, οι θυγατρικές της ADNOC, ADMA, OPCO και GASCO έχουν αναλάβει την υλοποίηση του μεγάλου έργου **Integrated Gas Development –IGD**, για την αξιοποίηση των αποθεμάτων του Εμιράτου και την αύξηση της εγχώριας παραγωγής. Η πρόσφατη ανακάλυψη ενός τεράστιου κοιτάσματος φυσικού αερίου στα σύνορα των Εμιράτων Dubai και Abu Dhabi στην περιοχή Jebel Ali θα μπορούσε να καταστήσει τα ΗΑΕ μέχρι το 2025 αυτάρκη ή ακόμη και καθαρό εξαγωγέα φυσικού αερίου μέσω φορτίων LNG.

⁶ https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/170.htm

⁷ <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2021-full-report.pdf>

⁸ <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2021-natural-gas.pdf>

Πυρηνική ενέργεια

Τα ΗΑΕ αποτελούν το 1^ο κράτος του Αραβικού Κόσμου που υλοποιεί πρόγραμμα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας για **ειρηνικούς σκοπούς**. Το εμπερατικό πυρηνικό πρόγραμμα συνδυάζεται με το πρόγραμμα έργων ΑΠΕ, αποσκοπώντας στη διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος και στη σταδιακή απεξάρτηση από τη χρήση υδρογονανθράκων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο Κρατικός Όμιλος **Emirates Nuclear Energy Corporation** – ENEC, που εμπίπτει στο χαρτοφυλάκιο του κρατικού επενδυτικού ταμείου **ADQ**, έχει αναλάβει την ανάπτυξη του συγκροτήματος πυρηνικής ενέργειας **Barakah**, συνολικού προϋπολογισμού \$41 δισ., στα δυτικά του Abu Dhabi, περίπου 300km. από την πρωτεύουσα. Η κατασκευή του πυρηνικού εργοστασίου Barakah ξεκίνησε να υλοποιείται το 2009, από κοινοπραξία εταιρειών, υπό την ηγεσία του νοτιοκορεατικού κολοσσού Korean Electric Power Corporation – KEPCO. Το συγκρότημα διαθέτει **4 πυρηνικούς αντιδραστήρες**, ο καθένας παραγωγικής ισχύος 1.400MW, με συνολική παραγωγική ισχύ 5,6GW. Εντός του 2021, τέθηκαν ήδη σε λειτουργία οι 2 εκ των 4 ηλεκτροπαραγωγικών πυρηνικών μονάδων. Υπολογίζεται ότι σε πλήρη λειτουργία, θα καλύπτουν ποσοστό **25% των συνολικών αναγκών** των ΗΑΕ σε ηλεκτρική ενέργεια, μειώνοντας παράλληλα τις εκπομπές άνθρακος κατά 21 εκ. μετρικούς τόνους αερίων ετησίως, που αντιστοιχεί σε απόσυρση 3,2 εκ. αυτοκινήτων/έτος.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας - ΑΠΕ

Η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στα ΗΑΕ αφορά κυρίως **ηλιακή ενέργεια**, λόγω των υψηλών επιπέδων ηλιοφάνειας στην χώρα. Δεν υφίστανται έργα αιολικής ενέργειας επί του παρόντος. Προγράμματα έργων ΑΠΕ σε ΗΑΕ προγραμματίζεται ότι θα συμβάλουν κατά **25% στη συνολική παραγωγή** ηλεκτρισμού των ΗΑΕ έως το 2030 και συνεπώς στην επίτευξη του στόχου του ενεργειακού μείγματος.

Ενδεικτικό της αποδοδόμενης βαρύτητας που αποδίδουν τα ΗΑΕ στις ΑΠΕ είναι ότι η έδρα του **Διεθνούς Οργανισμού IRENA** (International Renewable Energy Agency) φιλοξενείται στο Abu Dhabi από το 2009, επιλογή την οποία υποστήριξε και η χώρα μας.

Εκτιμάται ότι το εμπερατικό χαρτοφυλάκιο παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ έχει αυξηθεί κατά **περισσότερο από 400%** εντός της τελευταίας 10ετίας Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την τελευταία διετία, η **Masdar**, ηγέτιδα εταιρεία στις ΑΠΕ, διπλασίασε το χαρτοφυλάκιο παραγωγής των ΑΠΕ, σε επίπεδο παραγωγικής ισχύος 11GW, με προοπτική περαιτέρω μεγέθυνσης αυτού μέσω διεθνούς επέκτασης του Ομίλου. Το τρέχον συνολικό ύψος επενδύσεων της Masdar σε έργα ΑΠΕ ανέρχεται σε περίπου 20\$δισ. ενώ επισημαίνεται ότι Masdar ανακοίνωσε επενδύσεις εντός του 2021 και στη χώρα μας.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα κάτωθι έργα ΑΠΕ των ΗΑΕ:

- Το 2006, ξεκίνησε στο Abu Dhabi η κατασκευή της **πράσινης πόλης-πρότυπο «Masdar City»**, μηδενικού άνθρακα – μηδενικών απορριμμάτων, με προϋπολογισμό \$22 δισ., η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2030. Σημειωτέον ότι το συγκεκριμένο **αστικό cluster** είναι το **πιο βιώσιμο παγκοσμίως**, τροφοδοτούμενο από ΑΠΕ. Εκεί κατασκευάστηκε, το 2009, το 1^ο ηλιακό πάρκο στα ΗΑΕ, ισχύος 10MW.

- Το 2019, ετέθη σε λειτουργία στο Abu Dhabi **φωτοβολταϊκός σταθμός Suweihan**, κόστους \$3,2 δισ. και ισχύος 1,177MW. Ο σταθμός διαθέτει την παραγόμενη ενέργεια στην κρατική εταιρεία παραγωγής νερού Emirates Water and Electricity Company – EWEC.

- Τον Δεκέμβριο 2021, ο Κρατικός Ενεργειακός Όμιλος **Abu Dhabi National Energy Company (TAQA)** και η **ADNOC** ανακοίνωσαν τη συνεργασία τους για την κατασκευή **υποθαλάσσιου συστήματος μεταφοράς** ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσης, προερχόμενο από ΑΠΕ, προϋπολογισμού \$3,6 δισ., μειώνοντας έτσι το αποτύπωμα άνθρακα ADNOC από υπεράκτιες γεωτρήσεις και αντλήσεις υδρογοναναθράκων κατά 30%.

- Επί του παρόντος, η TAQA και η Masdar, μαζί με τη γαλλική EDF και την κινεζική JinkoPower, αναπτύσσουν το έργο **Al Dhafra Solar Photovoltaic – PV Independent Power Producer – IPP**, με δυναμικότητα 2GW, το οποίο θα τροφοδοτεί με ρεύμα την EWEC. Μόλις τεθεί σε λειτουργία εντός του 2022, το Al Dhafra Solar PV IPP θα είναι η **μεγαλύτερη μονάδα ηλιακής ενέργειας**, χρησιμοποιώντας περίπου 3,5

εκ. ηλιακούς συλλέκτες για την παραγωγή αρκετής ηλεκτρικής ενέργειας για περίπου 160.000 σπίτια στα ΗΑΕ, ενώ θα μετριάσει 2,4 εκ. τόνους διοξειδίου του άνθρακα ετησίως.

- Αρχή Ηλεκτρισμού και Υδάτων Dubai (**Dubai Electricity and Water Authority – DEWA**) κατασκευάζει το μεγαλύτερο **ηλιακό πάρκο**, εκτιμώμενης παραγωγικής ισχύος 5.000MW έως το 2030 και επένδυσης αξίας 50 δισ. ντίρχαμ. Το ηλιακό πάρκο ανήκει κατά 51% στην DEWA, με συμμετόχους τη σαουδαραβική ACWA Power και το κινεζικό Silk Road Fund, με μερίδια 25% και 24%, αντίστοιχα.

Υδρογόνο

Το Νοέμβριο 2021 ανακοινώθηκε η εκκίνηση του Εθνικού Σχεδίου “**Hydrogen Leadership Roadmap**”, το οποίο Εμιρατική Κυβέρνηση κρίνει ως πρωταρχικής σπουδαιότητας για την επίτευξη των κλιματικών στόχων της. Ειδικότερα, το Σχέδιο χαράσσει δράσεις και κίνητρα για τις επιχειρήσεις, όπως η άμεση παραχώρηση υποδομών και η εξασφάλιση χρηματοδοτικών κεφαλαίων για την ανάπτυξη τεχνολογιών καθαρής ενέργειας. Σκοπός του εν λόγω Σχεδίου είναι η στήριξη εγχώριων βιομηχανιών με χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος “**Net Zero 2050**” και να εδραιωθεί η θέση της χώρας ως παγκόσμιος ανταγωνιστικός εξαγωγέα καθαρού υδρογόνου.

Στο πλαίσιο αυτό, Κρατικά Επενδυτικά Ταμεία Mubadala, ADQ και Κρατικός Όμιλος Πετρελαίου ADNOC, έχουν εκκινήσει πρωτοβουλία “**Abu Dhabi Hydrogen Alliance**”, με στόχο ανάδειξη Abu Dhabi σε κυρίαρχο διεθνή προμηθευτή καυσίμου υδρογόνου χαμηλού αποτυπώματος σε άνθρακα. Επίσης, αναμένεται να ολοκληρωθούν **7 μεγάλα επενδυτικά projects** σε τομέα καθαρού καυσίμου υδρογόνου, όπως κατασκευή μονάδας συνδυασμένης παραγωγής ηλιακής ενέργειας και πράσινου υδρογόνου, δημιουργία κόμβου για το υδρογόνο σε συνεργασία με διεθνή πετρελαϊκό **Όμιλο BP** κ.λπ. .

B2) Μεταποίηση

Η μεταποίηση αποτελεί τον **3^ο σημαντικότερο κλάδο** της οικονομίας των ΗΑΕ με συνεισφορά **8,8%** στο εμιρατικό ΑΕΠ. Έμφαση δίνεται στην **καινοτομία** και στην παραγωγή βιομηχανικών αγαθών με υψηλή προστιθέμενη αξία και θετικές προοπτικές σε παγκόσμιο επίπεδο (π.χ. αλουμίνιο). Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Βιομηχανίας και Προηγμένης Τεχνολογίας των ΗΑΕ, η αξία των **βιομηχανικών εξαγωγών** έτους 2021, σημείωσε σημαντική **αύξηση**, ανερχόμενη σε 120 δισ. ντίρχαμ (\$33 δισ.). Εν λόγω αύξηση αποδίδεται, μεταξύ άλλων και στην αύξηση των βιομηχανικών μονάδων σε 220.

Στις 23.03.2021 εγκαινιάστηκε η Εθνική Στρατηγική για την ανάπτυξη της εγχώριας βιομηχανίας «**Operation 300bn**»⁹, η οποία αποσκοπεί στην αύξηση της συνεισφοράς του βιομηχανικού κλάδου στο εμιρατικό ΑΕΠ από 133 δισ. ντίρχαμ σε 300 δισ. ντίρχαμ έως το 2031, με απώτερο στόχο την αυτάρκεια σε κλάδους ζωτικής σημασίας. Ειδικότερα, για τη διεύρυνση της βιομηχανικής παραγωγικής βάσης, το εν λόγω Πρόγραμμα προβλέπει, εντός της προσεχούς 10ετίας, τη δημιουργία **13.500 νέων βιομηχανικών μονάδων**, την αύξηση των δαπανών βιομηχανικής έρευνας και ανάπτυξης σε 57 δισ. ντίρχαμ και την παροχή στήριξης στις εγχώριες βιομηχανίες, είτε μέσω χρηματοδοτήσεων από την **Emirates Development Bank**, είτε μέσω άλλων διευκολύνσεων, όπως παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, τελωνειακές διευκολύνσεις κ.λπ.

Επίσης, στο πλαίσιο της ανωτέρω στρατηγικής πραγματοποιείται η εκστρατεία με τίτλο «**Make it in the Emirates**»¹⁰ για την προσέλκυση ξένων βιομηχανιών. Ως κλάδοι προτεραιότητας του Προγράμματος αναφέρονται οι εξής: α) τροφίμων-ποτών & αγροτικής τεχνολογίας, β) ηλεκτρολογικού εξοπλισμού & ηλεκτρονικών, γ) μηχανολογικού εξοπλισμού, δ) πετροχημικών & χημικών προϊόντων, ε) ελαστικών & πλαστικών, στ) ΑΠΕ με έμφαση στην παραγωγή υδρογόνου, ζ) φαρμακευτικών, η) ιατρικής τεχνολογίας και θ) διαστημικής τεχνολογίας, καθώς και λοιπών κλάδων προηγμένης τεχνολογίας.

Το **αλουμίνιο** αποτελεί τη **2^η σημαντικότερη εμιρατική βιομηχανία**, μετά από αυτήν των υδρογονανθράκων, συνεισφέροντας κατά 1,4% στο ΑΕΠ των ΗΑΕ (στοιχεία 2017). Η ανάπτυξη του Κρατικού

⁹ <https://moiat.gov.ae/-/media/site/moiat/media-kit/operation-300bn-media-kit-en.ashx>

¹⁰ <https://moiat.gov.ae/-/media/site/moiat/media-kit/make-it-in-the-emirates-media-kit-en.ashx>

Ομίλου **Emirates Global Aluminium – EGA** έχει αναδείξει τα ΗΑΕ στην **5^η θέση παγκοσμίως** στην παραγωγή αλουμινίου (4% της παγκόσμιας παραγωγής). Τα ΗΑΕ **εξάγουν το 90%** του παραγόμενου αλουμινίου τους σε πάνω από 50 χώρες, με κυριότερους προορισμούς τη Ν.Ασία, τις ΗΠΑ και την Ευρώπη, στις οποίες το αλουμίνιο προμηθεύεται ως πρώτη ύλη για προϊόντα τεχνολογίας, υλικά συσκευασιών, δομικά υλικά, ανταλλακτικά αυτοκινήτων, αεροναυπηγικό και ναυτιλιακό εξοπλισμό.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της για ανάπτυξη και καθετοποίηση παραγωγής, τον Αύγουστο 2019, η EGA ξεκίνησε εξαγωγές **βωξίτη** μέσω της θυγατρικής της Guinea Alumina Corporation στη Γουϊνέα. Σημειωτέον ότι η EGA ανήκει στα Κρατικά Επενδυτικά Ταμεία Mubadala (Abu Dhabi) και Investment Corporation of Dubai – ICD και αποτελεί τη μεγαλύτερη εταιρεία που ανήκει από κοινού στα 2 μεγαλύτερα Εμιράτα.

Στον κλάδο της **χαλυβουργίας** δεσπόζει ο Κρατικός Όμιλος **Emirates Steel Company** με εξαγωγές σε πάνω από 50 αγορές, όπου το προϊόν της προορίζεται για τις κατασκευές, το μηχανολογικό εξοπλισμό και την ενέργεια.

Στον κλάδο των **πλαστικών και χημικών**, σημαντικότερη εταιρεία είναι η **Borouge**, κοινοπραξία μεταξύ της εμιρατινής Κυβέρνησης και της αυστριακής εταιρείας πετροχημικών Borealis. Επίσης, τα ΗΑΕ κατασκεύασαν το Ruwais Derivatives Park, έναν ταχέως αναπτυσσόμενο βιομηχανικό κόμβο για τον τομέα των χημικών παραγώγων στο Abu Dhabi. Το πάρκο βρίσκεται εντός του συμπλέγματος διύλισης και πετροχημικών ADNOC στο Ruwais και στοχεύει να γίνει το μεγαλύτερο ολοκληρωμένο συγκρότημα διυλιστηρίων και πετροχημικών στον κόσμο. Κομβική είναι, τέλος, η συνεργασία που έχει αναπτυχθεί από την κρατική εταιρεία χημικών παραγώγων TA’ZIZ με τον ινδικό κολοσσό Reliance Industries στην ίδια βιομηχανική περιοχή του Al Ruwais.

Επισημαίνεται ότι για την ενίσχυση της βιομηχανίας, οι τοπικές Κυβερνήσεις και των 7 Εμιράτων έχουν συστήσει **Βιομηχανικές Ελεύθερες Ζώνες**, στις οποίες οι επιχειρήσεις απολαμβάνουν ειδικά προνόμια (βλ. κεφάλαιο 2.1).

Ειδικότερα, η μεγαλύτερη βιομηχανική ζώνη των ΗΑΕ είναι η **Ζώνη Λιμένος Khalifa Εμιράτου Abu Dhabi (Khalifa Industrial Zone Abu Dhabi -KIZAD)**, εκτάσεως 417 km², οποία εκτιμάται ότι έως το 2030, θα συνεισφέρει κατά 15% στο μη πετρελαϊκό ΑΕΠ του Εμιράτου, με το 60% των παραγομένων εκεί προϊόντων να προορίζονται για εξαγωγή. Εν λόγω Ζώνη περιλαμβάνει καθετοποιημένες θεματικές βιομηχανικές ζώνες καθώς και ελεύθερη ζώνη λιμένος Khalifa. Σημειωτέον ότι η KIZAD υπάγεται στη δικαιοδοσία της **Abu Dhabi Ports**, οποία εμπίπτει στο χαρτοφυλάκιο του Κρατικού Επενδυτικού Ταμείου **ADQ**. Ενδεικτικά, επίσης, αναφέρονται η Al Quoz και η Ras Al Khor, που είναι μικρότερης έκτασης Βιομηχανικές Ζώνες στο Dubai.

Γ) Τριτογενής Τομέας

Ο τριτογενής τομέας συνεισφέρει **58,2%** στο ΑΕΠ και απασχολεί 64% του εργατικού δυναμικού. Βασικοί υποκλάδοι είναι: διεθνές εμπόριο, αερομεταφορές, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και τουρισμός. Σημειώνεται ότι ειδικά ο τομέας ταξιδίων/τουρισμού συνεισφέρει 12% στο ΑΕΠ, κυρίως χάρις στις επιδόσεις του Εμιράτου Dubai.

Γ1) Κατασκευές

Ο κλάδος των κατασκευών είναι είναι ο **4ος σημαντικότερος** στην οικονομία των ΗΑΕ και ο **μεγαλύτερος σε αξία στην αγορά του Κόλπου**, μέχρι στιγμής, καθώς η Σαουδική Αραβία έχει ανακοινώσει προγραμματισμένα έργα διπλάσιας αξίας σε σχέση με των ΗΑΕ στα επόμενα χρόνια. Η κατασκευαστική αγορά των ΗΑΕ ανήλθε σε περίπου **\$32 δισ.** το 2020. Ο κλάδος επηρεάστηκε σφοδρά από την πανδημία του κορωνοϊού ιδίως στο Εμιράτο Dubai, οδηγώντας στη **διακοπή** των κατασκευαστικών εργασιών και την **χρεοκοπία** σημαντικών κατασκευαστικών εταιρειών, όπως της Arabtec. Μια επιπλέον ανησυχητική ένδειξη για τον κλάδο είναι ότι τα \$125 δισ. δολάρια των υπό σχεδιασμό έργων στη χώρα είναι **χαμηλότερα** σε σύγκριση με τα \$145 δισ.των έργων σε εκτέλεση, υποδηλώνοντας συρρίκνωση της αγοράς.

Παρά τις δυσκολίες λόγω της πανδημίας και των συρρικνωμένων μεγεθών, οι προοπτικές για τον κατασκευαστικό κλάδο είναι μετριοπαθώς αισιόδοξες, καθώς τόσο η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση όσο και οι Τοπικές Κυβερνήσεις συνεχίζουν τα σχέδιά τους για υποδομές μέσω διαφόρων **πρωτοβουλιών**, όπως η Ενεργειακή Στρατηγική 2050, το Πρόγραμμα Στέγασης Sheikh Zayed και η Στρατηγική Τουρισμού του Εμιράτου Dubai. Η ανάκαμψη του κλάδου αναμένεται να υποστηριχθεί, εξάλλου, από την ανάκαμψη των **τιμών του πετρελαίου**, καθώς και τη βελτίωση του **επενδυτικού κλίματος** σε όλους τους υποκλάδους (κατοικίες, ενέργεια, υπηρεσίες ωφέλειας, υποδομές, εμπορικά και επαγγελματικά ακίνητα), παρότι στον οικιστικό κλάδο υπάρχει ακόμη σημαντική υπερπροσφορά κατοικιών.

Επιπλέον, μακροπρόθεσμα, οι **επενδύσεις σε υποδομές** (ενέργεια, μεταφορές, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας) και στον τομέα των **εμπορικών ακινήτων** του Εμιράτου Abu Dhabi θα συμβάλουν στην αντιστάθμιση της αναμενόμενης πτώσης, η οποία θα επέλθει μετά την ολοκλήρωση των έργων που σχετίζονταν με τη διοργάνωση της Expo2020 Dubai.

Η χώρα έχει υιοθετήσει, επίσης, το μοντέλο **Συμπράξεων Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα – ΣΔΙΤ** (Public Private Partnership – PPP), το οποίο επιτρέπει την παροχή αγαθών και υπηρεσιών με φθηνότερο κόστος. Το 2020, η κυβέρνηση του Abu Dhabi παρουσίασε ένα φιλόδοξο σχέδιο για έργα PPP αξίας άνω των \$2,72 δισ. σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, των μεταφορών και των δημοτικών έργων.

Η υλοποίηση, φυσικά, όλων των εξαγγελόμενων έργων εξαρτάται από την ευνοϊκή ή μη οικονομική συγκυρία, ιδίως δε από την **τιμή του πετρελαίου** και τις **συνθήκες χρηματοδότησης**.

Οι μεγαλύτερες εταιρείες ανάπτυξης και επένδυσης ακινήτων στα ΗΑΕ (**Developers**) είναι οι: Dubai Holding, Emaar, Aldar, Damac, Sobha, Nakheel, Reem, Meraas, κ.ά.. Μεταξύ των σημαντικότερων **κατασκευαστικών εταιρειών** συγκαταλέγονται τόσο τοπικές εταιρείες όσο και διεθνείς όπως οι: Arabian Construction Company, Al Futtaim, Al Habtoor Group, Al Naboodah Contracting, Dutco Balfour Beatty, Laing O Rourke, Saudi Biladin Group, Wade Adams Contracting, ACTCO κ.ά..

Ελληνικές εταιρείες έχουν υλοποιήσει σημαντικά έργα στη χώρα, όπως νοσοκομεία, ξενοδοχεία, λιμενικά έργα, έργα οδοποιίας, επιβλητικές γέφυρες, έργα διαχείρισης αποβλήτων, ηλεκτρομηχανολογικά έργα κ.α. Επίσης, ελληνική συμμετοχή καταγράφεται σε **εμβληματικά έργα**, όπως: τα ηλιοθερμικά του υψηλότερου κτηρίου στον κόσμο Burj Khalifa και άλλων ιδιωτικών και δημόσιων κτηρίων, τα μάρμαρα στο μεγαλύτερο τζαμί της χώρας, συστήματα αλουμινίου σε πολυτελείς επαύλεις και κτήρια, διακοσμητικά πετρώματα, δάπεδα, κ.ά..

Γ2) Τουρισμός

Ο κλάδος του τουρισμού είναι **νευραλγικής σημασίας** για την οικονομία των ΗΑΕ, κυρίως του Εμιράτου Dubai. Η χαλάρωση των ταξιδιωτικών περιορισμών, καθώς και η λειτουργία της **Expo2020 Dubai** έδωσαν την απαραίτητη ώθηση στον κλάδο για την **ανάκαμψή** του από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εμιρατικής Κυβέρνησης έτους 2021, οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις στη χώρα φιλοξένησαν **19 εκ. επισκέπτες**, με αύξηση άνω του 29% σε σύγκριση με τον αριθμό των επισκεπτών το 2020. Ο εσωτερικός τουρισμός αντιπροσώπευε το 58% του συνολικού αριθμού επισκεπτών. Οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις απέφεραν **έσοδα 28 δισ. ντίρχαμ**, σημειώνοντας αύξηση έως και 70% σε σύγκριση με το 2020.

Επίσης, το 2021 καταγράφησαν περισσότερες από **75 εκ. διανυκτερεύσεις**, αυξημένες κατά 42% σε ετήσια βάση, ενώ το ποσοστό **πληρότητας των ξενοδοχείων** ανήλθε στο **67%**, το οποίο είναι το **υψηλότερο ποσοστό που έχει επιτευχθεί ποτέ** σε κορυφαίους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως. Ο αριθμός των ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων στα ΗΑΕ αυξήθηκε κατά 5% σε 1.144 εγκαταστάσεις, σε σύγκριση με το 2020. Κατά την ίδια περίοδο, ο αριθμός των δωματίων ξενοδοχείων αυξήθηκε κατά 8% σε 194.000 δωμάτια σε όλα τα ΗΑΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν από το τοπικό Υπουργείο Οικονομίας και Τουρισμού του **Dubai** (Department Economy & Tourism - DET), το Εμιράτο προσέλκυσε **7,28 εκ. διεθνείς επισκέπτες** κατά το 2021, παρουσιάζοντας ετήσια **αύξηση ύψους 32%**. Σχεδόν το ήμισυ αυτών, 3,4 εκ. επισκέπτες, επισκέφθηκαν το Εμιράτο κατά το τελευταίο 3μηνο του 2021. Όσον αφορά στις σημαντικότερες χώρες προέλευσης, η Ινδία κατέλαβε την 1η θέση (910.000 επισκέπτες, αύξηση 5,3% ετησίως), ακολουθούμενη από τη Σαουδική Αραβία (491.000, +22,8% ετησίως), τη Ρωσία (444.000, +50,3%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (420.000, +7,1% ετησίως).

Γ3) Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο

Ο κλάδος χονδρικού και λιανικού εμπορίου είναι ο **2^{ος} σημαντικότερος κλάδος** της εμμερατινής οικονομίας, με συμβολή **12%** στο ΑΕΠ της. Ο κλάδος χαρακτηρίζεται από έντονες διαφοροποιήσεις ως προς την προέλευση των δραστηριοποιούμενων σε κάθε υποτομέα του, ενώ ενισχύεται σημαντικά από την ανάδειξη του Dubai σε κομβικό διαμετακομιστικό κέντρο.

Δεσπόζουσα θέση απολαμβάνουν οι **εμμερατινές οικογενειακές επιχειρήσεις** (ενδεικτικά Al Futtaim, Al Ghurair, Al Habtoor, Al Naboodah, Al Tayer, Al Nowais, Al Gurg, Rostamani, Al Mulla, Lootah). Σημειώνεται ότι πολλές από αυτές έχουν ακολουθήσει **κοινή πορεία με τις ηγεμονικές οικογένειες** των Εμιράτων (Al Nahyan, Al Maktoum, Al Qasimi κ.ο.κ.) (βλ. κεφάλαιο 1) με εμπορική δραστηριότητα που ανάγεται προ της ίδρυσης της Ομοσπονδίας των ΗΑΕ (1971) και σημαντικές διασυνδέσεις λόγω ιστορικών ή φυλετικών δεσμών μαζί τους. Οι εν λόγω οικογενειακές επιχειρήσεις ενδυναμώθηκαν από την παραχώρηση σε αυτές από τους ηγεμόνες των Εμιράτων αδειών, εμπορικών προνομίων και εμπορικών αντιπροσωπειών, κατ' αποκλειστικότητα σε σημαντικούς κλάδους της οικονομίας, πλην του πετρελαϊκού, όπως οι αντιπροσωπείες αυτοκινήτων, το λιανικό εμπόριο, η τραπεζική κλπ..

Σε επίπεδο μικρών και μεσαίων εμπορικών επιχειρήσεων, κάτοικοι προερχόμενοι από την **Ινδική υπο-ήπειρο** και από **άλλες αραβικές χώρες** δραστηριοποιούνται με επιτυχία εκμεταλλευόμενοι, μεταξύ άλλων, τα **δίκτυα**, εμπορικά και κοινωνικά, με τις χώρες από τις οποίες προέρχονται.

Γ4) Μεταφορές

Ο κλάδος των μεταφορών και αποθήκευσης αντιπροσωπεύει το **5%** του εμμερατινού ΑΕΠ. Τα ΗΑΕ έχουν πραγματοποιήσει **υψηλής κλίμακας επενδύσεις** τις τελευταίες δεκαετίες στην ανάπτυξη υποδομών (αεροπορικές, λιμενικές, οδικές, σιδηροδρομικές) και στη δημιουργία **ηγετικών εταιρειών παγκοσμίως** στους κλάδους τους (π.χ. Emirates, Etihad, DP World).

Στις **αερομεταφορές** παγκόσμια ηγετική θέση κατέχουν οι κρατικοί εμμερατινοί κολοσσοί **Emirates** (Dubai) και **Etihad Airways** (Abu Dhabi), ενώ τα αεροδρόμια Dubai και Abu Dhabi έχουν καταστεί **κόμβοι** αεροπορικών συνδέσεων. Επίσης, οι εταιρείες χαμηλού κόστους **Wizzair Abu Dhabi** και **FlyDubai** έχουν διευρύνει, μέσω της μεγαλύτερης ευελιξίας τους, το διεθνές δίκτυο προορισμών και την αεροπορική συνδεσιμότητα των ΗΑΕ. Τέλος, η θυγατρική της Emirates, **Sky Cargo**, συγκαταλέγεται μεταξύ των 5 σημαντικότερων μεταφορών εμπορευμάτων δια αέρος.

Αναφορικά με τις **θαλάσσιες** μεταφορές, επισημαίνεται ότι κάθε Εμιράτο διαθέτει λιμάνι. Στρατηγικής σημασίας είναι ο **λιμένας της Fujairah** (βλ. κεφάλαιο 2.2), ο οποίος έχει αναδειχθεί βασικός σταθμός ανεφοδιασμού καυσίμων ναυτιλίας (3^η θέση παγκοσμίως). Επίσης, άξια αναφοράς είναι και τα 2 μεγάλα λιμάνια του Dubai: το 1^ο ιστορικά εμπορικό λιμάνι του Dubai ήταν το **Rashid**, το οποίο τώρα χρησιμεύει ως τερματικός σταθμός τουριστικών πλοίων (35 θέσεις πλοίων) και το υπερσύγχρονο και συνεχώς αναπτυσσόμενο εμπορικό λιμάνι **Jebel Ali** (75 θέσεις πλοίων), το οποίο προσφέρει, μεταξύ άλλων, σύγχρονες υποδομές μεταφοράς και αποθήκευσης, ενώ μέσω αυτού διακινείται σχεδόν το σύνολο του διεθνούς διαμετακομιστικού εμπορίου.

Ως προς τις **σιδηροδρομικές** μεταφορές, έργο κατασκευής εθνικού σιδηροδρόμου "**Etihad Rail**" θεωρείται νευραλγικής σημασίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μεταφορικού δικτύου, καθώς και τη μείωση εκπομπών άνθρακα βάσει Σχεδίου "Net Zero 2050". Το εν λόγω σιδηροδρομικό δίκτυο

προβλέπεται αρχικά να συνδέσει μεταξύ τους τα 7 Εμιράτα μέσω των κύριων αστικών τους κέντρων, ενώ μετέπειτα φιλοδοξεί να συνδέσει ΗΑΕ με σιδηροδρομικά δίκτυα γειτονικών χωρών ΣΣΚ και να προσφέρει εναλλακτικές οδεύσεις διεθνούς εμπορίου μέσω συνδυασμένων μεταφορών. Επισημαίνεται ότι μεταξύ υπεργολάβων του έργου κατασκευής είναι και η **Archirodon**, η οποία έχει κύριο μέτοχο την εδρεύουσα στο Abu Dhabi επενδυτική εταιρεία Al Nowais Investments.

Γ5) Χρηματοοικονομικός Τομέας

Ο τομέας χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών αντιστοιχεί στο **8,2%** του ΑΕΠ. Στο τέλος του 2021, ο αριθμός των **τοπικών** τραπεζών αυξήθηκε σε **22 τράπεζες** με την προσθήκη 1 τράπεζας, ενώ τα υποκαταστήματα τους μειώθηκαν σε 513. Ο αριθμός των τραπεζών από **χώρες ΣΣΚ** ανέρχεται σε **6 τράπεζες λιανικής** και **1 τράπεζα χονδρικής**. Ο αριθμός των άλλων **ξένων τραπεζών** είναι **21** τράπεζες με 68 υποκαταστήματα.

Η παροχή σύγχρονων και καινοτόμων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αποτελεί προτεραιότητα, κυρίως, για το Εμιράτο Dubai. Πέραν της ελεύθερης ζώνης, **Dubai International Financial Centre - DIFC**, που προορίζεται για την ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος εταιρειών στο χρηματοοικονομικό τομέα, προωθείται, επίσης, ενεργά η ανάπτυξη της αγοράς **κρυπτο-περιουσιακών στοιχείων** και του **metaverse**.

Κατόπιν διεθνών πιέσεων, οι αρμόδιες Αρχές έχουν εισάγει τα τελευταία χρόνια σημαντικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις για τη **διαφάνεια** των συναλλαγών και την αποτροπή παράνομων δραστηριοτήτων.

Γ6) Δημιουργική βιομηχανία

Το Νοέμβριο 2021, Εμιρατική Κυβέρνηση εξήγγειλε **Εθνική Στρατηγική** για την αύξηση της συνεισφοράς των κλάδων πολιτισμού και δημιουργικών βιομηχανιών στο εμιρατικό ΑΕΠ σε **5%** εντός προσεχών 10 ετών. Η εν λόγω Στρατηγική βασίζεται στους εξής 3 βασικούς πυλώνες πολιτιστικής ανάπτυξης: α) ανάδειξη ταλέντων και καλλιτεχνικών δημιουργών, β) ανάδειξη επαγγελματιών και γ) ενεργοποίηση επιχειρηματικού περιβάλλοντος του κλάδου δημιουργικής βιομηχανίας.

Γ7) Υγεία

Τα ΗΑΕ παρέχουν υψηλού επιπέδου υγειονομική περίθαλψη στον πληθυσμό τους, διαθέτοντας δημόσιες υπηρεσίες υγείας, οι οποίες είναι δωρεάν για τους εμιρατικούς υπηκόους και 1 ταχέως αναπτυσσόμενο ιδιωτικό τομέα υγείας με **υπερσύγχρονες υποδομές**. Ως προς το υγειονομικό προσωπικό, αυτό θεωρείται **υψηλά καταρτισμένο**, ενώ παρουσιάζεται υψηλή κινητικότητα του ξένου εξειδικευμένου δυναμικού, όπου συμπεριλαμβάνονται και πολλοί Έλληνες.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ομοσπονδιακής Αρχής Στατιστικής & Ανταγωνιστικότητας (Federal Statistics and Competitive Authority – FSCA) έτους 2017, στα ΗΑΕ υπάρχουν **45 δημόσια νοσοκομεία** και **98 ιδιωτικά**. Επίσης, τα ΗΑΕ διαθέτουν τις ακόλουθες **4 πόλεις** υγειονομικής περίθαλψης (healthcare cities), όπου στεγάζονται κλινικές διαφόρων ειδικοτήτων: Sheikh Khalifa Medical City – Ajman, Sheikh Shakhbout Medical City - Abu Dhabi, Dubai Healthcare City και Sharjah Healthcare City.

Ως προς την αγορά φαρμάκων, η Εμιρατική Κυβέρνηση υποστηρίζει την εισαγωγή **γενόσημων** στην τοπική αγορά, λαμβάνοντας διάφορα μέτρα, όπως πριμοδότησή κατά τη συμμετοχή τους σε δημόσιους διαγωνισμούς.

Προτεραιότητα της Κυβέρνησης είναι, επίσης, ο **ιατρικός τουρισμός**, με την προσέλκυση 500.000 ασθενών ανά έτος.

2.1.2 Βασικά Οικονομικά Μεγέθη

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας (Central Bank UAE - CBUAE), η οικονομία των ΗΑΕ παρουσίασε **ρυθμό αύξησης 2,3%** το 2021. Η ανάκαμψη της εμπρατινής οικονομίας, η οποία συρρικνώθηκε κατά 6,1% το 2020, οφείλεται, εκτός της ανάκαμψης σε παγκόσμιο επίπεδο, σε μέτρα μετριασμού της πανδημίας αλλά και σε δημοσιονομική και νομισματική στήριξη ύψους 388 δις. ντίρχαμ (\$05 δις.) από την έναρξη της υγειονομικής κρίση, βάσει του **Προγράμματος TESS** (βλ. κεφάλαιο 2.1). Αντίστοιχα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εκτιμά ότι η οικονομία των ΗΑΕ αναπτύχθηκε 2,2% το 2021, λόγω της αύξησης κατά 3,2% στον μη πετρελαϊκό τομέα της οικονομίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της CBUAE, ο **πετρελαϊκός τομέας συρρικνώθηκε** μεν κατά **1,4%** το 2021 λόγω των περιορισμών παραγωγής που συμφωνήθηκαν με τις χώρες του ΟΠΕΚ+, αλλά **αναμένεται να αναπτυχθεί κατά 5%** το 2022, καθώς τα 23 μέλη του Οργανισμού έχουν συμφωνήσει για **αύξηση της παραγωγής**. Η παραγωγή πετρελαίου στα ΗΑΕ το τελευταίο τρίμηνο του 2021 αυξήθηκε κατά 9,3%.

Η οικονομία **εκτός πετρελαϊκού** τομέα εκτιμάται ότι αναπτύχθηκε κατά **3,8%** το 2021 και προβλέπεται να αναπτυχθεί κατά 3,9% το 2022. Ιδίως το δ' τρίμηνο του 2021, η οικονομία εκτός πετρελαϊκού τομέα αναπτύχθηκε σε ετήσια βάση κατά 7,8%, λόγω της χαλάρωσης των περιορισμών που σχετίζονται με την πανδημία.

Ειδικότερα, ο **κλάδος των ακινήτων**, βασικό συστατικό της οικονομίας της χώρας, συνέχισε να ανακάμπτει το δ' τρίμηνο του περασμένου έτους, με τις τιμές των κατοικιών να αυξάνονται τόσο σε ετήσια, όσο και σε τριμηνιαία βάση στα Εμιράτα Abu Dhabi και Dubai. Ο **κλάδος της φιλοξενίας** επίσης επανέκαμψε, με τα στοιχεία στο Dubai να δείχνουν ότι η πληρότητα των ξενοδοχείων αυξήθηκε στο 82% το τελευταίο τρίμηνο του 2021, από 63% στο αντίστοιχο του 2020.

Στο μέτωπο του **πληθωρισμού**, οι τιμές καταναλωτή επιταχύνθηκαν το τελευταίο τρίμηνο του 2021, με τον πληθωρισμό να **αυξάνεται κατά 2,3%** σε ετήσια βάση. Η CBUAE προβλέπει μέσο ονομαστικό πληθωρισμό 2,7% για το 2022. Οι βασικοί παράγοντες που επιδρούν στις τιμές είναι η εκτίναξη των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων, ο εισαγόμενος πληθωρισμός που αναμένεται να είναι υψηλός σε παγκόσμιο επίπεδο, η αύξηση των μισθών και η συνέχιση της ανοδικής τάσης των ενοικίων.

Πίνακας 2: Βασικά Οικονομικά Μεγέθη ΗΑΕ, 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ονομαστικό ΑΕΠ (σε δις.\$, τρέχουσες τιμές)	358	357	386	422	417	359	410
Μεταβολή ΑΕΠ % (σταθερές τιμές 2010)	5,1	3,1	2,4	1,2	1,7	-6,1	2,3
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (χιλιάδες \$, τρέχουσες τιμές)	39,3	39,1	41,4	45,1	44,3	39	43
Ανεργία**	2,1	1,6	2,5	2,6	2,6	2,2	
Πληθωρισμός	4,1	1,6	2	3,1	-1,9	-2,1	0,2
Πρωτογενές ισοζύγιο (% ΑΕΠ)*	-3,36	-2,82	-1,95	1,93	-0,76	-9,9e	
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)*	18,7	20,2	19,7	20,9	27,1	40,4	38,3
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών (σε δις. \$)					404	350	425

Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών (σε δισ. \$)					321	274	320
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)					8,9	5,9	11,7
Συναλλαγματική ισοτιμία (usd/aed)	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67
Βασικό επιτόκιο	1%	1%	1%	1,75%	2,75%	1,50%	1,50%
Συναλλαγματικά διαθέσιμα (δισ. \$)					108	107	131

Πηγές: FCSA, *IMF, **Κεντρική Τράπεζα ΗΑΕ, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

2.1.3 Εξωτερικό Εμπόριο

Σύμφωνα με τις επίσημες ανακοινώσεις, αλλά όχι τη δημοσιοποίηση αναλυτικών στοιχείων, η συνολική αξία του εξωτερικού εμπορίου αγαθών εκτός πετρελαίου, το 2021, ανήλθε σε σχεδόν **1,9 τρισ. ντίρχαμ** (\$515 δισ.), αντικατοπτρίζοντας **αύξηση 27%** σε σύγκριση με το 2020 και κατά 11% σε σύγκριση με το 2019.

Η αξία των **εξαγωγών αγαθών εκτός πετρελαίου** ανήλθε σε περίπου **354 δισ. ντίρχαμ**, σημειώνοντας **νέο ρεκόρ**, ξεπερνώντας τα 300 δισ. ντίρχαμ για πρώτη φορά στην ιστορία της, αφού σημείωσε **αύξηση 33,3%** σε σύγκριση με το 2020 και 47,3% σε σύγκριση με το 2019.

Τα στοιχεία για το 2021 έδειξαν ότι η συνολική **αξία των επανεξαγωγών** ανήλθε σε **521,3 δισ. ντίρχαμ**, σημειώνοντας **αύξηση 27,7%** σε σύγκριση με το 2020 και 1,6% σε σύγκριση με το 2019.

Εν τω μεταξύ, η συνολική **αξία των εισαγωγών** της χώρας κατά το 2021 ανήλθε σε περίπου **1 τρισ. ντίρχαμ**, **αύξηση 23,8%** σε σύγκριση με το 2020 και περίπου 7% σε σύγκριση με το 2019.

Το 2021, η **Κίνα** κατέλαβε την πρώτη θέση ως ο **μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος** της χώρας, αντιπροσωπεύοντας το **11,7%** του συνολικού εξωτερικού εμπορίου των ΗΑΕ. Η αξία των **συναλλαγών εκτός πετρελαίου** μεταξύ των 2 χωρών ανήλθε σε **212 δισ. ντίρχαμ**, σημειώνοντας **αύξηση 27%** από το 2020 και 19,8% από το 2019. Η **Ινδία** κατέλαβε τη **2^η θέση** στους εμπορικούς εταίρους των ΗΑΕ, αντιπροσωπεύοντας το **8,7%** του συνολικού εμπορίου εκτός πετρελαίου της χώρας, με αξία 164,4 δισ. ντίρχαμ. Ακολουθεί η **Σαουδική Αραβία στην 3^η θέση**, με μερίδιο 6,6% και αξία 125 δισ. ντίρχαμ, σημειώνοντας αύξηση 20% σε σύγκριση με το 2020 και 10,1% σε σύγκριση με το 2019. Οι **ΗΠΑ** ήρθαν στην **4^η θέση**, καθώς οι εμπορικές συναλλαγές τους με τα ΗΑΕ αυξήθηκαν κατά 8,1% σε σύγκριση με το 2020, ενώ το **Ιράκ** κατέλαβε την **5^η θέση**.

Όσον αφορά τους **εξαγωγικούς προορισμούς** της χώρας, η **Ινδία** αναδείχθηκε ως ο **κορυφαίος προορισμός**, αντιπροσωπεύοντας το **13,8%** των συνολικών εξαγωγών της χώρας, με αξία εξαγωγών 50 δισ. ντίρχαμ, αύξηση 150% από το 2020 και περίπου 100% από το 2019. Η **Σαουδική Αραβία** ήταν η **2^η μεγαλύτερη αποδέκτης των εμμερισμένων εξαγωγών**, με αξία εξαγωγών 38 δισ. ΑΕΔ και μερίδιο **10,7%**, σημειώνοντας αύξηση 48% σε σύγκριση με το 2020 και κατά 22,4% σε σύγκριση με το 2019.

Ο παρακάτω Πίνακας αποτυπώνει συνοπτικά την εικόνα του εξωτερικού εμπορίου, βάσει των διαθέσιμων, αναλυτικά δημοσιευμένων στοιχείων:

Πίνακας 3: Εξωτερικό Εμπόριο ΗΑΕ, 2017-2021, Αξία σε δισ. \$

σε δισ. \$	2017	2018	2019	2020	2021
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών (fob)	384,0	392,9	404,0	335,2	425
Εξαγωγές αγαθών	313,5	321,0	313,8	273,1	
Εξαγωγές αργού πετρελαίου	31,3	32,0	29,7	18,6	
Εξαγωγές Πετρελαιοειδών	19,3	25,9	22,7	14,3	
Εξαγωγές Φυσικού Αερίου	7,5	9,4	7,7	5,4	
Άλλες Εξαγωγές	45,2	40,7	41,1	38,9	
Εξαγωγές Ελεύθερων Ζωνών	61,4	71,2	71,9	68,6	

Επανεξαγωγές	148,8	141,9	140,7	127,3	
Εξαγωγές υπηρεσιών	70,50	71,83	90,27	62,14	
Ταξιδιωτικές υπηρεσίες	21,0	21,4	38,4	24,6	
Μεταφορές	27,9	28,3	29,1	16,6	
Κυβερνητικές Υπηρεσίες	0,9	1,0	1,0	0,9	
Λοιπές Υπηρεσίες	20,6	21,2	21,8	20,1	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών (cif)	345,5	333,8	347,5	293,7	320
Εισαγωγές αγαθών	273,7	261,5	259,3	234,2	
Εισαγωγές στα Εμιράτα	191,4	167,0	165,7	148,7	
Εισαγωγές στις Ελεύθερες Ζώνες	82,3	94,5	93,5	85,5	
Εισαγωγές υπηρεσιών	71,8	72,3	88,2	59,5	
Ταξιδιωτικές υπηρεσίες	17,6	18,0	33,4	15,1	
Μεταφορές	14,4	15,0	15,2	8,3	
Κυβερνητικές Υπηρεσίες	1,2	1,3	1,3	1,4	
Λοιπές Υπηρεσίες	11,2	11,9	12,3	11,4	
Εμπορευματικές Μεταφορές και Ασφάλιση	27,4	26,2	25,9	23,4	
Εμπορικό Ισοζύγιο	38,5	59,0	56,6	41,5	105,0
Ισοζύγιο αγαθών	39,8	59,5	54,5	38,9	
Ισοζύγιο υπηρεσιών	-1,3	-0,5	2,1	2,6	

Πηγή: FSCS, IMF, , Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

2.1.3.1 Εμπόριο Αγαθών

Πίνακας 4: Εξαγωγές αγαθών ΗΑΕ 2020, Αξία σε εκατ. \$

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ CN2	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ 2020	ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΧΩΡΙΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ
ΣΥΝΟΛΟ	335.297	100,0%	
27-ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	173.348	51,7%	
71-ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ , ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ, ΜΕΤΑΛΛΑ ΕΠΙΣΤΡΩΜΕΝΑ ΜΕ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΛΕΣ ΑΥΤΕΣ. ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	45.111	13,5%	27,9%
85-ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	28.583	8,5%	17,6%
84-ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ. ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ Ή ΣΥΣΚΕΥΩΝ	16.580	4,9%	10,2%
87-ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	10.050	3,0%	6,2%
39-ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	6.966	2,1%	4,3%
76-ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	4.447	1,3%	2,7%
24-ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	4.352	1,3%	2,7%
33-ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	3.643	1,1%	2,2%
73-ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	3.403	1,0%	2,1%
72-ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	2.351	0,7%	1,5%
74-ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	2.149	0,6%	1,3%
88-ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΪΑ	1.976	0,6%	1,2%
90-ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ Ή ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ.	1.922	0,6%	1,2%
48-ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΙΝΗ, ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ	1.768	0,5%	1,1%
30-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	1.548	0,5%	1,0%
40-ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	1.415	0,4%	0,9%
61-ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	1.281	0,4%	0,8%
08-ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ	1.278	0,4%	0,8%

Πηγή: FCSC, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 5: Επανεξαγωγές αγαθών ΗΑΕ 2020, Αξία σε εκατ. \$

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ CN2	ΕΠΑΝ-ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΠΑΝ-ΕΞΑΓΩΓΩΝ 2020
ΣΥΝΟΛΟ	98.569	100,0%
85-ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	27.041	27,4%
84-ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ. ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ Ή ΣΥΣΚΕΥΩΝ	14.731	14,9%
71-ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ , ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ, ΜΕΤΑΛΛΑ ΕΠΙΣΤΡΩΜΕΝΑ ΜΕ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΛΕΣ ΑΥΤΕΣ. ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	14.506	14,7%
87-ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	9.673	9,8%
27-ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	4.228	4,3%
33-ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΩΠΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	2.573	2,6%
88-ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΪΑ	1.810	1,8%
90-ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ Ή ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ.	1.789	1,8%
40-ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	1.353	1,4%
39-ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	1.342	1,4%
30-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	1.274	1,3%
61-ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	1.189	1,2%
73-ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	1.089	1,1%
08-ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ	1.076	1,1%
24-ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	1.009	1,0%

Πηγή: FCSC, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 6: Εισαγωγές αγαθών ΗΑΕ 2020, Αξία σε εκατ. \$

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ HS2	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ 2020
ΣΥΝΟΛΟ	246.961	100,0%
71-ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ , ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ, ΜΕΤΑΛΛΑ ΕΠΙΣΤΡΩΜΕΝΑ ΜΕ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΛΕΣ ΑΥΤΕΣ. ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	52.464	21,2%
27-ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	42.449	17,2%
85-ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	33.194	13,4%
84-ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ. ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ Ή ΣΥΣΚΕΥΩΝ	27.154	11,0%
87-ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	15.236	6,2%
30-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	4.446	1,8%
39-ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	4.240	1,7%
90-ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ Ή ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ.	3.796	1,5%
73-ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	3.789	1,5%
72-ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	3.648	1,5%
88-ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΪΑ	3.152	1,3%
74-ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	2.825	1,1%
33-ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	2.545	1,0%
94-ΕΠΙΠΛΑ, ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ ΛΑΜΠΕΣ-ΡΕΚΛΑΜΕΣ, ΦΩΤΕΙΝΑ ΣΗΜΑΤΑ, .	2.048	0,8%
08-ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ	1.958	0,8%
61-ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	1.869	0,8%
38-ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	1.807	0,7%
02-ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	1.753	0,7%
04-ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ.	1.747	0,7%
62-ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΆΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	1.649	0,7%

Πηγή: FCSC, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 7: Σημαντικότεροι Προορισμοί Εξαγωγών ΗΑΕ 2019-2020, Αξία σε εκατ. \$

Κατάταξη	Χώρα/Περιοχή	2020	2019	% Μεταβολή	
				2020/2019	
	Σύνολο	335.297	389.428		-14%
1	Περιοχές μη κατονομαζόμενες	166.701	201.696		-17%
2	Σαουδική Αραβία	21.831	24.005		-9%
3	Ιράκ	13.111	13.742		-5%
4	Ινδία	11.497	14.671		-22%
5	Ελβετία	9.849	13.656		-28%
6	Ομάν	9.698	10.901		-11%
7	Κίνα	8.022	9.368		-14%
8	Κίνα, ΕΔΠ Χονγκ Κονγκ	7.868	5.634		40%
9	Κουβέιτ	7.047	8.546		-18%
10	Τουρκία	5.922	3.834		54%
11	Ιταλία	5.417	1.108		389%
12	ΗΠΑ	5.367	6.393		-16%
13	Ιράν	4.534	7.087		-36%
14	Αίγυπτος	3.848	3.672		5%
15	Πακιστάν	3.472	3.483		0%
90	Ελλάδα	108	255		-58%

Πηγή: FCSC, UN Comtrade, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Στην 1^η θέση της κατάταξης, εμφανίζονται οι μη κατονομαζόμενες περιοχές. Κατά πάγια πολιτική των εμμεριστικών στατιστικών αρχών, δεν δημοσιοποιούνται οι χώρες στις οποίες κατευθύνονται το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Με αντίστροφη αναζήτηση, διαπιστώνεται ότι οι κυριότεροι πελάτες των ΗΑΕ στα πετρελαιοειδή είναι η Ιαπωνία, η Κίνα, η Ινδία, η Ν. Κορέα, η Ταϊλάνδη, η Σιγκαπούρη, το Πακιστάν, το Ιράκ, η Ταϊβάν, η Μαλαισία και η Ινδονησία.

Πίνακας 8: Σημαντικότεροι Προορισμοί Επανεξαγωγών ΗΑΕ 2019-2020, Αξία σε εκατ. \$

Κατάταξη	Χώρα/Περιοχή	2020	2019	% Μεταβολή	
				2020/2019	
	Σύνολο	98.569	124.447		-21%
1	Σαουδική Αραβία	14.860	15.573		-5%
2	Ιράκ	11.057	11.239		-2%
3	Ομάν	6.346	6.474		-2%
4	Ινδία	6.070	8.147		-25%
5	Κίνα	5.355	7.116		-25%
6	Κουβέιτ	5.028	5.836		-14%
7	Ιράν	4.241	6.605		-36%
8	ΗΠΑ	3.666	4.391		-17%
9	Κίνα, ΕΔΠ Χονγκ Κονγκ	2.983	4.750		-37%
10	Αίγυπτος	2.709	2.640		3%
11	Βέλγιο	2.167	2.830		-23%
12	Μπαχρέιν	2.036	2.173		-6%
13	Πακιστάν	1.954	2.519		-22%
14	Ελβετία	1.891	7.962		-76%
15	Ηνωμένο Βασίλειο	1.390	2.105		-34%
94	Ελλάδα	67	194		-66%

Πηγή: FCSC, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 9: Σημαντικότεροι Προμηθευτές ΗΑΕ 2019-2020, Αξία σε εκατ. \$

Κατάταξη	Χώρα/Περιοχή	2020	2019	%	
				Μεταβολή	2020/2019
	Σύνολο	246.961	288.447		-14%
1	Κίνα	39.393	40.783		-3%
2	Περιοχές μη κατονομαζόμενες	31.721	39.371		-19%
3	ΗΠΑ	16.522	20.022		-17%
4	Ινδία	16.475	26.740		-38%
5	Ιαπωνία	9.458	12.616		-25%
6	Γερμανία	8.625	10.079		-14%
7	Γουινέα	6.833	2.381		187%
8	Σαουδική Αραβία	6.476	6.845		-5%
9	Ηνωμένο Βασίλειο	5.856	7.293		-20%
10	Βιετνάμ	5.852	7.194		-19%
11	Ιταλία	5.544	6.563		-16%
12	Γαλλία	4.766	6.768		-30%
13	Νότια Κορέα	4.085	3.840		6%
14	Νότια Αφρική	3.693	2.779		33%
15	Αίγυπτος	3.208	2.343		37%
16	Τουρκία	3.041	3.536		-14%
84	Ελλάδα	226	202		12%

Πηγή: FCSC, Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

2.1.3.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Πίνακας 10: Εισπράξεις ΗΑΕ, 2019-2020, Αξία σε δις. ντίρχαμ

	2019		2020		Μεταβολή	Ποσοστό
	Αξία (δις ντίρχαμ)	% στο σύνολο	Αξία (δις ντίρχαμ)	% στο σύνολο	στην αξία %	επί ΑΕΠ %
1. Ταξιδιωτικές υπηρεσίες	141.1	42.6	90.4	39.6	-35.9	6.9
2. Μεταφορές	106.7	32.2	60.8	26.6	-43.0	4.6
2.1. Αεροπορικές-λιμενικές	106	32.0	60.1	26.3	-43.3	4.6
2.2. Ταχυδρομικές	0.7	0.2	0.7	0.3	0.0	0.1
3. Κυβερνητικές	3.6	1.1	3.2	1.4	-11.1	0.2
4. Λοιπές	80.1	24.2	73.8	32.3	-7.9	5.6
4.1 Κατασκευαστικές	10.1	3.0	7.6	3.3	-24.8	0.6
4.2 Πνευματική ιδιοκτησία	14.1	4.3	11.2	4.9	-20.6	0.9
4.3 ΤτΠ	25.4	7.7	29.1	12.8	14.6	2.2
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ	331.5	100	228.2	100	-31.2	17.4

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα ΗΑΕ, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 11: Πληρωμές ΗΑΕ, 2019-2020, Αξία σε δις. ντρίχαμ

	2019		2020		Μεταβολή στην αξία	Ποσοστό επί ΑΕΠ
	Αξία (δισ ντρίχαμ)	% στο σύνολο	Αξία (δισ ντρίχαμ)	% στο σύνολο	%	%
1. Ταξιδιωτικές υπηρεσίες	122.6	37.9	55.4	25.3	-54.8	4.2
2. Μεταφορές	56	17.3	30.5	14.0	-45.5	2.3
2.1. Αεροπορικές-λιμενικές	55.5	17.1	30	13.7	-45.9	2.3
2.2. Ταχυδρομικές	0.5	0.2	0.5	0.2	0.0	0
3. Κυβερνητικές	4.9	1.5	5	2.3	2.0	0.4
4. Ναύλοι και Ασφάλειες	95.2	29.4	86	39.3	-9.7	6.6
5. Λοιπές	45.2	14.0	41.7	19.1	-7.7	3.2
5.1 Κατασκευαστικές	9.9	3.1	7.4	3.4	-25.3	0.6
5.2 Πνευματική ιδιοκτησία	10.6	3.3	6.9	3.2	-34.9	0.5
5.3 ΤτΠ	13.1	4.0	15.8	7.2	20.6	1.2
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	323.9	100	218.6	100	-32.5	16.7

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα ΗΑΕ, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

2.1.4 Επενδύσεις

Σύμφωνα με τα στοιχεία του εμπεριλαμβανόμενου Υπουργείου Οικονομίας, το 2021, τα ΗΑΕ προσέλκυσαν **76 δις. ντρίχαμ** (\$20,7 δις.) σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις – ΑΞΕ, **αυξημένες κατά 3,9%** σε σύγκριση με το 2020. Οι ξένες επενδύσεις στη χώρα κατευθύνθηκαν σε παραδοσιακές και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πετρέλαιο και φυσικό αέριο, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, ασφαλιστικές δραστηριότητες, ακίνητα, υγεία, βιομηχανία και γεωργία.

Η ψηφιακή οικονομία, η τεχνολογία, η τεχνητή νοημοσύνη, το Διαδίκτυο των Πραγμάτων, το blockchain, οι ιατρικές τεχνολογίες, οι μεταφορές υψηλής ταχύτητας, η εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα, η ρομποτική και τα αυτοοδηγούμενα αυτοκίνητα προσέλκυσαν επίσης σημαντικές ΑΞΕ.

Αντίστοιχα, οι **ροές ΑΞΕ των ΗΑΕ** προς άλλες χώρες έφθασαν σχεδόν τα **82,6 δις. ντρίχαμ** (\$22,5 δις.) το 2021, σημειώνοντας **αύξηση 19,1%** σε ετήσια βάση. Οι εμπεριλαμβανόμενες εταιρείες έχουν επενδύσεις σε διάφορους κλάδους όπως οι μεταφορές, πετρέλαιο & φυσικό αέριο, ΑΠΕ, ακίνητα, κατασκευές, τεχνολογίες πληροφορικής επικοινωνιών, logistics, λιμάνια & υποδομές, τουρισμό, ξενοδοχεία, ψυχαγωγία, τράπεζες και γεωργία.

Πίνακας 12: Επενδύσεις από και προς τα ΗΑΕ, 2016-2021, Αξία σε δις. \$

(σε δις. \$)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς ΗΑΕ (ροές)	9,6	10,3	10,4	13,8	20	20,7
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από ΗΑΕ στο εξωτερικό (ροές)	15,7	14,1	15,1	15,9	9,2	22,5
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς ΗΑΕ (απόθεμα)	119,6	129,9	140,3	154,1	174	
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από ΗΑΕ στο εξωτερικό (απόθεμα)	110,5	124,4	139,5	155,4	-	-

Πηγές: UNCTAD/World Investment Report 2020, Κεντρική Τράπεζα ΗΑΕ, Υπ. Οικονομίας, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Σε όρους **ανταγωνιστικότητας** έτους 2021, τα ΗΑΕ βάσει της κατάταξης του φημισμένου ελβετικού πανεπιστημίου διοίκησης επιχειρήσεων “IMD World Competitiveness Ranking 2021”, κατέχουν την **9^η θέση**. Επιπλέον, σύμφωνα με Έκθεση της Διάσκεψης Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο & την Ανάπτυξη (UN Conference on Trade & Development – UNCTAD) “World Investment Report 2021”, τα ΗΑΕ κατατάσσονται στην **15^η θέση από πλευράς προσέλκυσης ΑΞΕ**, έχοντας ανέβει 7 θέσεις συγκριτικά με την κατάταξη του 2020

(1^η ΗΠΑ). Επίσης, βάσει του “Global Innovation Index” του Διεθνούς Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (World Intellectual Property Organization – WIPO), τα ΗΑΕ κατέχουν την **33^η θέση ως προς την καινοτομία**.

Επισημαίνεται ότι η πρόσφατη εισαγωγή δικαιώματος υπέρ των αλλοδαπών επενδυτών να ιδρύουν εταιρείες 100% ξένης ιδιοκτησίας στο έδαφος των ΗΑΕ, εκτός των Ελευθέρων Ζωνών, συνιστά θεμελιώδη θεσμική μεταβολή. Εν θέματι μεταρρύθμιση ολοκληρώθηκε το 2020 και εντάσσεται σε πλαίσιο ευρύτερης Εμπρατικής πολιτικής για την φιλελευθεροποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την προσέλκυση επενδύσεων.

Με την απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου ([No.16/2020](#)), εξειδικεύεται το καθεστώς ξένων επενδύσεων και απαριθμούνται οι δραστηριότητες που εμπίπτουν σε καθεστώς **ξένης ιδιοκτησίας 100%**, με αναφορά σε ειδικούς όρους και ελάχιστο κεφάλαιο, ανά οικονομική δραστηριότητα. Δυνατότητα αποκλειστικής ιδιοκτησίας αλλοδαπών προβλέπεται σε **13 τομείς**, μεταξύ των οποίων ΑΠΕ, γεωργία, μεταποίηση, μεταφορές, ξενοδοχειακά, εστίαση, logistics, πληροφορική&επικοινωνία, κατασκευές, κ.ά., με ρητή απαρίθμηση των 122 κατηγοριών οικονομικής δραστηριότητας (positive list). Εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής της μεταρρύθμισης οι τομείς υδρογονανθράκων, τραπεζικής, υπηρεσιών δημόσιας ωφέλειας, οδικών και αεροπορικών μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, πώληση φαρμάκων, αλιεία, κλπ (negative list).¹¹

2.2 Στοιχεία της Οικονομίας των Εμιράτος

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην εισαγωγή, τα ΗΑΕ είναι ένα **Ομοσπονδιακό Κράτος** που αποτελείται από **7 Εμιράτα**, τα οποία κατά σειρά σπουδαιότητας είναι τα εξής: Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ras Al Khaimah, Fujairah, Ajman και Umm Al Quwain.

A) Abu Dhabi (Αμπού Ντάμπι)

Το Εμιράτο Abu Dhabi, στο οποίο βρίσκεται η **ομώνυμη πρωτεύουσα** και 2^η μεγαλύτερη πόλη της χώρας (1^η μεγαλύτερη το Dubai), αποτελεί το **μεγαλύτερο σε έκταση** Εμιράτο, καθώς σε αυτό ανήκει το **85%** της **συνολικής επιφάνειας** της χώρας. Έχει συνολική έκταση 67.340km², 200 νησιά και ακτογραμμή μήκους 700 km.

Το Abu Dhabi συγκεντρώνει περίπου το **30% του πληθυσμού** της χώρας (περίπου 2,9 εκ. κάτοικοι), αλλά συμβάλλει στο συνολικό **ΑΕΠ** με ποσοστό άνω του **50%**, καθώς διαθέτει το **95% των πετρελαϊκών κοιτασμάτων**, τα οποία οδηγούν στη συσσώρευση πλούτου. Η πλειονότητα, άλλωστε, των **Κρατικών Επενδυτικών Ταμείων** των ΗΑΕ βρίσκονται στο Εμιράτο Abu Dhabi προκειμένου να διαχειρίζονται αυτόν τον πλούτο (βλ. κεφάλαιο 2.1).

Τα τελευταία χρόνια, το Abu Dhabi ηγείται των προσπαθειών της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης των ΗΑΕ για τη **μείωση της εξάρτησης** της οικονομίας του από τους υδρογονάνθρακες και τη διεύρυνση της παραγωγικής του βάσης, στόχοι οι οποίοι αποτυπώνονται και στην Οικονομική Στρατηγική “**Abu Dhabi Economic Vision 2030**”. Προς την εκπλήρωση των στόχων αυτών, το Εμιράτο διοχετεύει μεγάλο μέρος των πετρελαϊκών του εσόδων σε μεγάλα επενδυτικά σχέδια, που εστιάζουν στην κατασκευή υποδομών, στην ανάπτυξη της βιομηχανίας, της έρευνας και τεχνολογίας, των ΑΠΕ, του τουρισμού, της υγείας και της εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με δημοσιευθέντα στοιχεία του Στατιστικού Κέντρου Abu Dhabi (Statistics Centre Abu Dhabi – SCAD), η συνολική οικονομία του Εμιράτου κατά το 2021 **μεγεθύνθηκε κατά 1,9%** σε σύγκριση με το 2020. Η οικονομία **εκτός πετρελαϊκού τομέα** αναπτύχθηκε ταχύτερα κατά **4,1%**, ενώ ο **πετρελαϊκός**

¹¹ Επενδυτικός Οδηγός ΗΑΕ διαθέσιμος στον κάτωθι σύνδεσμο:
<http://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-ana-xora/infofile/71288>.

τομέας μειώθηκε ελαφρώς κατά **0,2%** σε ετήσια βάση. Το 2021, ο **πετρελαϊκός τομέας** συνέβαλε κατά **50,3%** στο ΑΕΠ του Abu Dhabi, το οποίο ανήλθε σε 1 τρις. ντίρχαμ (\$272 δισ.). Σημειώνεται ότι η οικονομία του Abu Dhabi είχε συρρικνωθεί κατά 7,7% το 2020 και 1,5% το 2019.

Το 2021, η **μεταποίηση** συνέβαλε στο **8,4%** του ΑΕΠ του Abu Dhabi και παρουσίασε **αύξηση** σε ετήσια βάση κατά **21,7%**. Αντιθέτως, οι **κατασκευές** που αποτελούν τον 3^ο σημαντικότερο κλάδο της οικονομίας του Εμιράτου συνέχισαν την πτωτική τους πορεία εμφανίζοντας ετήσια **κάμψη κατά -8,7%** ετησίως και αντιστοιχώντας στο **7% του ΑΕΠ** του Εμιράτου. Έπονται οι κλάδοι της δημόσιας διοίκησης & άμυνας με ελαφρά μείωση κατά -0,6% (6% του ΑΕΠ), ο χρηματοοικονομικός κλάδος με αύξηση κατά 1,5% (5,7% του ΑΕΠ) και ο κλάδος χονδρικού και λιανικού εμπορίου με αύξηση 15,3% σε ετήσια βάση, μετά από 4 συνεχή έτη συρρίκνωσης (5,6% του ΑΕΠ).

Με σαφώς μικρότερη συμβολή στο ΑΕΠ του Εμιράτου, αλλά με μεγαλύτερο δυναμισμό κινήθηκαν, σε ετήσια βάση, ο κλάδος γεωργίας, δασοκομίας & αλιείας με αύξηση κατά 23,1%, οι δραστηριότητες υγείας & κοινωνικών υπηρεσιών (19,7%), οι τέχνες & η ψυχαγωγία (17,3%), ο κλάδος φιλοξενίας (14,7%), οι μεταφορές & αποθήκευση (7%) και οι δραστηριότητες παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, νερού & διαχείρισης αποβλήτων (6,9%).

Σημειώνεται ότι σε σχέση με το **2018** που το ΑΕΠ του Εμιράτου βρέθηκε στο **υψηλότερο σημείο του**, πολλοί κλάδοι της οικονομίας παρουσιάζουν **σημαντική υστέρηση** το 2021, όπως οι κλάδοι μεταφορών και αποθήκευσης (-42%), ανάπτυξης ακινήτων (-29%), επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες (-26%), κατασκευές (-22%), χρηματοοικονομικές & ασφαλιστικές δραστηριότητες (-17%).

B) Dubai (Ντουμπάι)

Είναι το **2^ο σε έκταση** Εμιράτο (**5% της έκτασης** των ΗΑΕ), αλλά **1^ο σε πληθυσμό** (4,2 εκ., 43% του συνόλου), ενώ η **πόλη** του Dubai είναι η **μεγαλύτερη** των ΗΑΕ. Μετά την ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου τη δεκαετία του 1970, τις επόμενες δεκαετίες το Dubai γνώρισε **εκρηκτική ανάπτυξη** παρά τον περιορισμένο ορυκτό του πλούτου, καθώς υλοποίησε το στόχο του για διαφοροποίηση της οικονομίας του, η οποία πλέον στηρίζεται κυρίως στον **τομέα των υπηρεσιών** (εμπόριο, τουρισμός, χρηματοοικονομική).

Ωστόσο, η αγορά του Εμιράτου επηρεάστηκε σημαντικά από τη **διεθνή οικονομική κρίση** στα τέλη του 2009, όταν παρουσιάστηκε αδυναμία ορισμένων κρατικών εταιρειών του Εμιράτου να αποπληρώσουν της ληξιπρόθεσμες οφειλές τους (Dubai World, Dubai Holding και θυγατρικές της) για την τακτοποίηση των οποίων, σε συνεργασία με της πιστωτές τους, έγινε **αναδιάρθρωση του χρέους** τους (έτη 2010 και 2011).

Η **εξυγίανση** της οικονομίας του Dubai και των εταιρειών του, που ξεκίνησε το 2010, συνεχίστηκε κατά τα επόμενα έτη, χάρις στην επανεισορή επενδυτικών κεφαλαίων, σε συνδυασμό με την ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση των εσόδων από τις παραγωγικές δραστηριότητες (τουρισμός, εμπόριο, κατασκευές κ.α.).

Σύμφωνα με την κατάταξη του “**Global Financial Centre Index 2021**”, το Dubai κατατάσσεται στην **17^η θέση** των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών κέντρων (1^η Σανγκάη). Το Εμιράτο Dubai αποτελεί **παγκόσμιο και περιφερειακό επενδυτικό και εμπορικό κόμβο**, αποτελώντας την πύλη σε αγορά μεγαλύτερη του 1 δισ. καταναλωτών, καθώς διαθέτει:

- **Στρατηγική θέση** ανάμεσα στην εγγύς Ανατολή και την Ευρώπη
- Ιδιαίτερα αναπτυγμένο και αποτελεσματικό σύστημα αποθήκευσης – διακίνησης – μεταφορών (**logistics**) με υπερσύγχρονες υποδομές και άρτιο εξοπλισμό
- Εξαιρετικές υπηρεσίες στα **2 μεγάλα λιμάνια** του Rashid και Jebel Ali
- **Αεροπορικές συνδέσεις** με άνω των 120 αεροπορικών εταιριών που συνδέουν περισσότερες από 205 πόλεις παγκοσμίως
- Υπερσύγχρονο **οδικό δίκτυο, μετρό και τραμ**

- Σύγχρονο **τομέα υπηρεσιών**, οι οποίες παρέχονται από πολυτελή ξενοδοχεία, τράπεζες, δικηγορικά και λογιστικά γραφεία, διαφημιστικές εταιρείες, εταιρείες συμβούλων κλπ.

- Διοργάνωση των μεγαλύτερων περιφερειακών **Εμπορικών Εκθέσεων και Συνεδρίων** στη Μέση Ανατολή.

Βασική **προτεραιότητα** της τοπικής Κυβέρνησης Dubai αποτελεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Εμιράτου ως **παγκόσμιος προορισμός για διαβίωση και για επιχειρηματικότητα**. Έτσι το Μάρτιο 2021, εγκαινιάστηκε ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης “**Dubai 2040 Urban Master Plan**”, το οποίο χαρτογραφεί πολιτικές υιοθέτησης, έως το 2040, οι οποίες αποσκοπούν σε υψηλής ποιότητας συνθήκες διαβίωσης και σημαντικές ευκαιρίες επενδύσεων.

Επίσης, προς επιβεβαίωση της ανωτέρω προτεραιότητας ήταν η εξαγγελία για **συγχώνευση των Τοπικών Υπουργείων Τουρισμού & Οικονομίας**, το Νοέμβριο 2021. Στο νέο τοπικό Υπουργείο έχει ανατεθεί η επίτευξη 7 στόχων για την περαιτέρω **ενίσχυση της παγκόσμιας θέσης** του Dubai, τόσο στον τουρισμό όσο και στην οικονομία. Ειδικότερα, οι εν λόγω στόχοι περιλαμβάνουν την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του βιομηχανικού τομέα του Dubai κατά 150%, την επέκταση των εξαγωγικών αγορών για τα προϊόντα του Εμιράτου κατά 50% και την αύξηση του αριθμού των τουριστών κατά 40%, σε 25 εκ.. ετησίως, έως το 2025. Ο νεοσύστατος φορέας έχει επίσης αναλάβει να καταστήσει το Dubai **μία από τις 5 κορυφαίες πόλεις** παγκοσμίως, βάσει σημαντικών οικονομικών δεικτών, προσελκύοντας 100.000 εταιρείες σε 3 χρόνια, καθώς και 400 παγκόσμιες οικονομικές εκδηλώσεις ετησίως έως το έτος 2025. Επιπλέον, το νέο τοπικό Υπουργείο στοχεύει να ενθαρρύνει τις ιδιωτικές και οικογενειακές επιχειρήσεις να εισαχθούν στο **Χρηματιστήριο** του Εμιράτου.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Dubai Statistics Centre για το **9μηνο** του 2021, το **ΑΕΠ** του Dubai **αυξήθηκε κατά 6,3%** σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Σημαντικοί κλάδοι της οικονομίας του Εμιράτου είναι ο κλάδος του **χονδρικού και λιανικού εμπορίου** (25% του ΑΕΠ), οι χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες (11%), η μεταποίηση (9,8%), οι μεταφορές και αποθήκευση (9,2%) και, αναμφισβήτητα, ο **τουρισμός**.

Το Dubai προσέλκυσε 7,28 εκ. διεθνείς επισκέπτες κατά το 2021, παρουσιάζοντας **ετήσια αύξηση ύψους 32%**. Στην εν λόγω μεγέθυνση, καθοριστικός παράγοντας ήταν εκτός της χαλάρωσης των περιοριστικών μέτρων για την πανδημία του κορωνοϊού, η φιλοξενία της **Expo2020 Dubai** (βλ. 2.1.1.Γ2).

Γ) Sharjah (Σάρτζα)

Αποτελεί το **3ο μεγαλύτερο Εμιράτο** στα ΗΑΕ με έκταση 2.590km², καταλαμβάνοντας το **3,3% της συνολικής έκτασης** των ΗΑΕ (χωρίς να υπολογίζονται τα νησιά). Ο πληθυσμός ανέρχεται σε **1,3 εκ. κατοίκους**.

Το 2021, το **ΑΕΠ** της Sharjah ανήλθε σε **\$35,5 δισ**, αυξημένο κατά 4,8% σε σχέση με το 2020. Κυριότεροι κλάδοι της τοπικής οικονομίας είναι το **χονδρικό και λιανικό εμπόριο, που συνέβαλε περίπου στο 24% του ΑΕΠ** του Εμιράτου και η **μεταποίηση (17%)**. Ο κλάδος των κατασκευών συνέβαλε κατά 9,3%, ενώ οι υπηρεσίες διαχείρισης ακινήτων αντιπροσώπευσαν το 9% του ΑΕΠ του Εμιράτου για το 2021.

Η Sharjah διαθέτει **1** ταχέως αναπτυσσόμενο διεθνές **αεροδρόμιο**, **3 λιμάνια** σε στρατηγικές θέσεις στον Αραβικό Κόλπο και στον Κόλπο του Ομάν, καθώς και **2 Ελεύθερες Ζώνες**. Επίσης, στο Εμιράτο βρίσκεται και το **Expo Centre Sharjah**, ένας από τους πιο δημοφιλείς εμπορικούς εκθεσιακούς χώρους, που φιλοξενεί διάφορες εκδηλώσεις B2B και B2C.

Το Εμιράτο υποστηρίζει μια **κουλτούρα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας**, στεγάζοντας σχεδόν **45.000 μΜΕ επιχειρήσεις** που εστιάζουν στη μεταποίηση, τα ακίνητα, το φυσικό αέριο, τον τουρισμό, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τα logistics και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Η προώθηση του **πολιτισμού** αποτελεί, τέλος, **βασική προτεραιότητα** του Τοπικού Ηγεμόνα, γεγονός που αποτυπώνεται στο ότι το Εμιράτο διαθέτει πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα, μουσεία ενώ διοργανώνει και πολλά πολιτιστικά φεστιβάλ. Σημειωτέον ότι το 1998 η UNESCO ονόμασε το Εμιράτο «**Πολιτιστική Πρωτεύουσα του Αραβικού Κόσμου**».

Δ) Ras Al Khaimah (Ρας Αλ Χείμα)

Υπήρξε κατά το 13^ο και 14^ο αιώνα εμπορικό κέντρο με την ονομασία **Julphar**. Είναι το **4^ο μεγαλύτερο** σε έκταση Εμιράτο (**3% της έκτασης των ΗΑΕ**) και έχει πληθυσμό περίπου **400.000 κατοίκους**. Το **ΑΕΠ** του Εμιράτου ανήλθε το 2021 στα **\$11 δισ.**

Το Ras Al Khaimah ακολουθεί μια **ισχυρή πολιτική οικονομικής διαφοροποίησης** και έχει γνωρίσει **εκθετική ανάπτυξη** τα τελευταία χρόνια. Η δημιουργία **2 Ελευθέρων Ζωνών** και βιομηχανικών περιοχών προσέκλυσε μια ποικιλία **ξένων επενδύσεων** - από μΜΕ έως πολυεθνικές. Παράλληλα, ο **τουριστικός κλάδος** του Εμιράτου συνεχίζει να είναι ένας από τους **ταχύτερα αναπτυσσόμενους** στην περιοχή, με σύνθετες τουριστικές υποδομές, με χαρακτηριστικό παράδειγμα ένα τουριστικό θέρετρο με τεχνολογικό πάρκο αξίας \$1 δισ., που συνδυάζει την πολυτελή διαμονή δίπλα στη θάλασσα με τεχνολογικό πάρκο.

Σημαντική είναι η προοπτική περαιτέρω ανάπτυξης της γεωργίας, καθώς ήδη **πάνω από 15% της γης** του Εμιράτου **καλλιεργείται**. Αρκετές εταιρείες εμπλέκονται στην παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων, στην κτηνοτροφία και στην εκτροφή πουλερικών.

Τα **ορυχεία** συμπεριλαμβάνονται στις πλέον σημαντικές δραστηριότητες του Εμιράτου. Επιπρόσθετα, διαθέτει **2 λατομεία και 4 τσιμεντοβιομηχανίες**, εργοστάσια παραγωγής πλακιδίων και κεραμικών, επιτραπέζιων ειδών από γυαλί και φαρμακευτικών προϊόντων.

Ε) Fujairah (Φουτζείρα)

Το Εμιράτο έχει περίπου **300.000 πληθυσμό** και βρίσκεται στον Κόλπο του Ομάν. Το **ΑΕΠ** ανήλθε στα **\$5,9 δισ.** το 2021. Οι κλάδοι **χονδρικού και λιανικού εμπορίου (20%)**, μεταποίησης (12,5%), μεταφορών και αποθήκευσης (9,5%) και κατασκευών (9,5%) είναι οι σπουδαιότεροι της οικονομίας του Εμιράτου.

Λόγω της στρατηγικής του θέσης, το λιμάνι της Fujairah είναι η **μόνη πρόσβαση** των ΗΑΕ στον **Ινδικό Ωκεανό**. Το 1985, το λιμάνι της εκβαθύνθηκε και επεκτάθηκε προκειμένου να προσελκύσει νέες ναυτιλιακές εταιρείες και νέες δραστηριότητες. Το λιμάνι της παρέχει πρόσβαση στα ΗΑΕ αποφεύγοντας τα στενά του Hormuz και είναι μέσα στα 3 λιμάνια με την **μεγαλύτερη αποθήκη καυσίμων** στον κόσμο.

Το 2015, η τοπική Κυβέρνηση εκτόνησε το “**Fujairah Plan 2040**”, το οποίο προβλέπει την **ανάπτυξη** του **λιμανιού** με την προσθήκη νέων τερματικών σταθμών για πετρέλαιο, ναυτιλιακές υπηρεσίες, ξηρό χύδην φορτίο και εμπορευματοκιβώτια, μαζί με την **επέκταση του αεροδρομίου** και τη **μετεγκατάσταση του τερματικού σταθμού για τα φορτία**. Τον Ιούνιο 2021, ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα επέκτασης υποδομών λιμένος Fujairah, συνολικού προϋπολογισμού 1 δισ. ντίρχαμ (\$272,5 εκ.). Σημειώνεται ότι το λιμενικό συγκρότημα Fujairah ανήκει εξ ολοκλήρου στον Οργανισμό διαχείρισης λιμένων Abu Dhabi, **Abu Dhabi Ports**.

Άλλες σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες του Εμιράτου είναι η **γεωργία** και η **αλιεία**, ο **τουρισμός** και η **εξόρυξη και σύνθλιψη λίθων** για να χρησιμοποιηθούν ως δομικά υλικά στον κατασκευαστικό τομέα.

Τέλος, το Εμιράτο έχει δρομολογήσει έργα που αφορούν στην παραγωγή ενέργειας, στη **μεταφορά φυσικού αερίου και πετρελαίου** από το Abu Dhabi, στην αφαλάτωση ύδατος και στην κατασκευή ξενοδοχείων.

ΣΤ) Ajman (Ατζμάν)

Το Εμιράτο είναι το **μικρότερο σε έκταση**, αλλά **4^ο σε πληθυσμό** (περίπου **450.000 κάτοικοι**), με ΑΕΠ στα **\$8,7 δις.** το 2021. Βρίσκεται στα βόρεια της Sharjah και ουσιαστικά εντάσσεται σε μια **de facto μητροπολιτική ζώνη**, η οποία περιλαμβάνει τα Εμιράτα Dubai και Sharjah.

Το Ajman γνώρισε σημαντική ανάπτυξη μέσω του **εμπορικού λιμένος του**, της λειτουργίας **Ελεύθερης Ζώνης**, αλλά και της απόφασης της τοπικής κυβέρνησης να επιτρέψει πρώτη την **κατοχή γης από αλλοδαπούς**, ήδη από το 2004. Ο κλάδος **κατασκευών και διαχείρισης ακινήτων** συμβάλλει περίπου στο **1/3** του τοπικού ΑΕΠ, ακολουθούμενος από τους κλάδους της **μεταποίησης (19%)** και του **εμπορίου (19%)**. Το Εμιράτο διαθέτει **ανεπτυγμένη μεταποιητική δραστηριότητα** με αρκετά εργοστάσια να παράγουν μια σειρά από αγαθά, όπως προϊόντα μετάλλου, τρόφιμα, (μη αλκοολούχα) ποτά, καπνό, υφάσματα, δερμάτινα είδη και προϊόντα χαρτιού.

Οι φιλοδοξίες της Τοπικής Κυβέρνησης αποτυπώνονται στην απόφασή της το 2001 να κατασκευάσει **διεθνές αεροδρόμιο** στο Ajman, παρότι το αεροδρόμιο της Sharjah και του Dubai είναι μόλις δεκάδες χιλιόμετρα μακριά. Η κατασκευή του έχει λάβει συνεχόμενες **αναβολές**.

Ζ) Umm Al Quwain (Ουμ Αλ Κουέιν)

Το Εμιράτο είναι το **2^ο μικρότερο** σε έκταση (**1% των ΗΑΕ**) και το **μικρότερο σε πληθυσμό** (περίπου **70.000 κάτοικοι**). Η **αλιεία** και η **γεωργία** αποτελούν σημαντικό κομμάτι της τοπικής οικονομίας, με μεγάλη ποικιλία καλλιεργούμενων προϊόντων. Διαθέτει, επίσης, μεγάλο **εκτροφείο πουλερικών**.

Επιπλέον, διαθέτει **εργοστάσιο τσιμέντου** και βιομηχανικές μονάδες που παράγουν **σωλήνες και χαρτικά**. Στον **τουριστικό κλάδο**, υπάρχει μια σχετική ανάπτυξη βασισμένη στα αρχαιολογικά μνημεία και την ακτογραμμή, όπου αναπτύσσονται τουριστικές εκμεταλλεύσεις. Τέλος, λειτουργεί, όπως σε όλα τα Εμιράτα, **Ελεύθερη Ζώνη**.

2.3 Οικονομικές προβλέψεις για το 2022

Στην εαρινή Έκθεσή του για την παγκόσμια οικονομία (**World Economic Outlook**), το ΔΝΤ **αναθεώρησε επί τα βελτίω** την πρόβλεψη σχετικά με το ρυθμό μεγέθυνσης του εμμερατικού ΑΕΠ το 2022, σε **4,2%** έναντι πρόβλεψης 3,5% (Οκτώβριος 2021). Σημειώνεται ότι η **Κεντρική Τράπεζα** των ΗΑΕ προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ για το 2022 στο **4,2%**, ενώ εκτός του κλάδου υδρογονανθράκων ο εκτιμώμενος ρυθμός είναι 3,9%.

Οι θετικές προβλέψεις για το 2022 βασίζονται στην **άνοδο των τιμών του πετρελαίου**, που θα σωρεύσει σημαντικά έσοδα κυρίως στο Abu Dhabi, αλλά και στη **βελτίωση του οικονομικού κλίματος στο Εμιράτο Dubai**, όπου παρατηρείται ενίσχυση των εμπορικών ροών, αύξηση ενδιαφέροντος και τιμών στα ακίνητα, υψηλή τουριστική κίνηση και βελτιωμένες επιχειρηματικές προσδοκίες.

2.4 Οικονομικές Σχέσεις ΗΑΕ

2.4.1 ΗΑΕ - ΠΟΕ

Τα ΗΑΕ είναι **μέλος** του ΠΟΕ από τον Απρίλιο **1996** και μέλος της **GATT** από τον Μάρτιο **1994**.

2.4.2 ΗΑΕ - Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι διπλωματικές σχέσεις ΗΑΕ - ΕΕ εγκαινιάστηκαν όταν η ΕΕ άνοιξε αντιπροσωπεία στο Abu Dhabi για 1^η φορά το Νοέμβριο **2013**. Πριν το 2013, οι σχέσεις με την ΕΕ υπήρχαν στο πλαίσιο της Συμφωνίας

Συνεργασίας **ΕΕ-Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου** – ΣΣΚ (EU-GCC Cooperation Agreement), η οποία υπεγράφη το **1988**. Επί του παρόντος, τα ΗΑΕ φιλοξενούν τις **Πρεσβείες 26 κ-μ** της ΕΕ. Η συνεργασία ΕΕ-ΗΑΕ αναπτύσσεται σε **διάφορους κλάδους**, όπως το εμπόριο, η αντι-τρομοκρατία, η πειρατεία, η ενέργεια-περιβάλλον-κλιματική αλλαγή και η διαφοροποίηση της οικονομίας.

Ειδικότερα, στον κλάδο της **ενέργειας και στην κλιματική αλλαγή**, οι διμερείς δράσεις τα τελευταία χρόνια έχουν ενταθεί, εστιάζοντας στη χρήση των ΑΠΕ, κυρίως **υδρογόνου** και σε ένα **βιώσιμο μέλλον με μειωμένη χρήση πετρελαίου**, ενώ αναμένεται να κλιμακωθούν με τη φιλοξενία της **COP28** από τα ΗΑΕ, το Νοέμβριο 2023.

Αναφορικά με τη διμερή εμπορική συνεργασία ΕΕ-ΗΑΕ, στο πλαίσιο της Συμφωνίας Συνεργασίας ΕΕ-ΣΣΚ, οι 2 πλευρές εκκίνησαν διαπραγματεύσεις για σύναψη **Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου** (Free Trade Agreement-FTA) το 1990. Οι διαπραγματεύσεις **ανεστάλησαν το 2008**, λόγω μη ύπαρξης προόδου σε αυτές, αφού παρουσιάστηκαν διαφωνίες εντός των κόλπων του ΣΣΚ, αλλά και κατηγορίες από πλευράς ΣΣΚ για προστατευτικές θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον κλάδο των πετροχημικών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΕ παρότι δεν συμμετείχε με δικό της περίπτερο στην Παγκόσμια Έκθεση **Expo2020 Dubai**, διοργάνωσε πολλές δράσεις, είτε σε συνεργασία με τα εθνικά περίπτερα των κ-μ της, είτε μόνο με την Αντιπροσωπεία της στα ΗΑΕ, με κυριότερη την **EU Honour Day**, τον Οκτώβριο 2021.

Με απόφαση του Συμβουλίου ECOFIN, τα ΗΑΕ είχαν τεθεί στον κατάλογο των μη συνεργαζόμενων χωρών (**μαύρη λίστα**) από το Δεκέμβριο 2017, ενώ τον Ιανουάριο 2018, μετά από ενέργειες συμμόρφωσης σε συνεργασία με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς, είχαν τεθεί, προσωρινά, στον κατάλογο χωρών υπό παρακολούθηση (**γκρίζα λίστα**). ΗΑΕ συμπεριελήφθησαν εκ νέου στον κατάλογο **φορολογικών παραδείσων** (μη συνεργαζόμενων φορολογικών αρχών), που ανακοινώθηκαν στις 12 Μαρτίου 2019, υπό το σκεπτικό ότι δεν τήρησαν τις δεσμεύσεις τους για την βελτίωση της φορολογικής δικαιοδοσίας. Πάντως, τον Οκτώβριο **2019** τα ΗΑΕ ετέθησαν εν τέλει **εκτός «μαύρης λίστας»**, κατόπιν ενεργειών για την εφαρμογή διεθνών προτύπων καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, αποφυγής διπλής φορολόγησης και ανταλλαγής πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς

Η ΕΕ27 αποτελεί πλέον τον **3^ο κυριότερο εμπορικό εταίρο** των ΗΑΕ για το 2021, μετά την Κίνα και την Ινδία, **έναντι της 1^{ης} θέσης** της, μερικά χρόνια πριν. Κατά το 2021 ο συνολικός **όγκος εμπορίου ΕΕ-ΗΑΕ** ανήλθε σε **39,2 δισ. ευρώ**, με **πλεόνασμα υπέρ της ΕΕ, τάξεως 20,4 δισ. ευρώ**.

Το 2020, το ισοζύγιο υπηρεσιών ήταν επίσης πλεονασματικό υπέρ της ΕΕ, κατά 2,7 δισ. ευρώ.

Τα ΗΑΕ αποτελούν τον **μεγαλύτερο επενδυτικό εταίρο της ΕΕ στο ΣΣΚ** και τον 2^ο μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο στην περιοχή. Η περιοχή του **ΣΣΚ** αποτελεί την **6^η μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά** της ΕΕ. Οι εξαγωγές της ΕΕ προς τα ΗΑΕ επικεντρώθηκαν σε βιομηχανικά προϊόντα, όπως σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, σιδηροδρομικές ατμομηχανές και αεροσκάφη, ηλεκτρικά μηχανήματα και μηχανικές συσκευές.

Πίνακας 13: Εμπορικές Ανταλλαγές ΕΕ-ΗΑΕ

Ανταλλαγές αγαθών ΕΕ-ΗΑΕ, 2017-2021, σε δισ. €

Ποσά σε δισ. €	2021	2020	2019	2018	2017
Εξαγωγές ΕΕ προς ΗΑΕ	29,81	25,9	29,9	29,3	34,1
Εισαγωγές ΕΕ από ΗΑΕ	9,4	8,6	7,2	8,9	7,5
Εισαγωγές ΗΑΕ από Κόσμο	246,3	235,6	259	207,4	228,1
Μερίδιο εμμερισμένων εισαγωγών από ΕΕ σε σύνολο εισαγωγών ΗΑΕ		11%	11,50%	14,10%	14,90%
Εμπορικό Ισοζύγιο ΕΕ- ΗΑΕ	20,4	17,3	22,6	20,5	26,5
Όγκος Εμπορίου	39,2	34,5	37,1	38,2	41,6

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Ανταλλαγές υπηρεσιών ΕΕ – ΗΑΕ, 2016-2020, σε δις. €

Ποσά σε δις. €	2020	2019	2018	2017	2016
Πληρωμές ΗΑΕ	11,7	13,9	12,4	12,3	11,8
Εισπράξεις ΗΑΕ	9	11,9	11,8	11,1	10,6
Ισοζύγιο Υπηρεσιών	2,7	2	0,6	1,2	1,3

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

2.4.3 Συμμετοχή σε Περιφερειακές Οικονομικές / Τελωνειακές Ενώσεις

Τα ΗΑΕ είναι μέλος του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου - ΣΣΚ (Gulf Cooperation Council – GCC), που αποτελείται από τα αραβικά κράτη του Περσικού Κόλπου: Μπαχρέιν, Κουβέιτ, Ομάν, Κατάρ, Σαουδική Αραβία και ΗΑΕ. Το Συμβούλιο Συνεργασίας επιδιώκει τη **σύσφιξη των μελών** του σε θέματα οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας, εκπαίδευσης, πολιτισμού, υγείας, τουρισμού κλπ. Η **Γενική Γραμματεία** του Συμβουλίου εδρεύει στο **Ριάντ** της Σαουδικής Αραβίας, ενώ κάθε χώρα ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου εκ περιτροπής ανά έτος.

Την 1η Ιανουαρίου 2003, οι χώρες-μέλη του ΣΣΚ πέτυχαν ένα σημαντικό βήμα με τη δημιουργία της **Τελωνειακής Ένωσης**, στην οποία επιβλήθηκε **κοινό εξωτερικό δασμολόγιο, ύψους 5%**, σε όλες τις ξένες εισαγωγές και, θεωρητικά, **κατάργηση κάθε δασμολογικού και μη δασμολογικού εμποδίου** για το εμπόριο εντός του ΣΣΚ. Στην πράξη, δεν έχει επέλθει πλήρης εφαρμογή, καθώς παραμένουν διαφοροποιήσεις μεταξύ χωρών-μελών σε θέματα (φυτο)υγειονομικών πιστοποιητικών κ.ά..

Την 1^η Ιανουαρίου 2008 εγκαινιάστηκε η **Κοινή Αγορά** με σχέδια για την υλοποίηση μιας πλήρως ολοκληρωμένης Ενιαίας Αγοράς, η οποία θα διευκόλυνε τη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και ανθρώπων. Ωστόσο, η εφαρμογή Ενιαίας Αγοράς καθυστέρησε μετά την οικονομική κρίση του 2009 και ορισμένα σημαντικά εμπόδια ακόμα παραμένουν.

2.4.4 Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών

Τα ΗΑΕ είναι μέλη στους εξής Διεθνείς Οργανισμούς:

- [Arab Bank for Economic Development in Africa](#) (ABEDA)
- [Arab Fund for Economic and Social Development](#) (AFESD)
- [Arab Monetary Fund](#) (AMF)
- [Cooperation Council for the Arab States of the Gulf](#) (GCC)
- [Food and Agriculture Organization](#) (FAO)
- [Group of 77](#) (G77)
- [International Atomic Energy Agency](#) (IAEA)
- [International Bank for Reconstruction and Development](#) (IBRD)
- [International Chamber of Commerce](#) (ICC)
- [International Civil Aviation Organization](#) (ICAO)
- [International Criminal Court](#) (ICCT) (signatory)
- [International Criminal Police Organization](#) (Interpol)
- [International Development Association](#) (IDA)
- [International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies](#) (IFRC)
- [International Finance Corporation](#) (IFC)
- [International Fund for Agricultural Development](#) (IFAD)
- [International Hydrographic Organization](#) (IHO)
- [International Labour Organization](#) (ILO)
- [International Maritime Organization](#) (IMO)
- [International Mobile Satellite Organization](#) (IMSO)
- [International Monetary Fund](#) (IMF)

- [International Olympic Committee \(IOC\)](#)
- [International Red Cross and Red Crescent Movement \(ICRM\)](#)
- [International Telecommunication Union \(ITU\)](#)
- [International Telecommunications Satellite Organization \(ITSO\)](#)
- [Inter-Parliamentary Union \(IPU\)](#)
- [Islamic Development Bank \(IDB\)](#)
- [League of Arab States \(LAS\)](#)
- [Multilateral Investment Guarante Agency \(MIGA\)](#)
- [Nonaligned Movement \(NAM\)](#)
- [Organisation of Islamic Cooperation \(OIC\)](#)
- [Organization for the Prohibition of Chemical Weapons \(OPCW\)](#)
- [Organization of Arab Petroleum Exporting Countries \(OAPEC\)](#)
- [Organization of Petroleum Exporting Countries \(OPEC\)](#)
- [United Nations \(UN\)](#)
- [United Nations Conference on Trade and Development \(UNCTAD\)](#)
- [United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization \(UNESCO\)](#)
- [United Nations Industrial Development Organization \(UNIDO\)](#)
- [Universal Postal Union \(UPU\)](#)
- [World Customs Organization \(WCO\)](#)
- [World Federation of Trade Unions \(WFTU\)](#)
- [World Health Organization \(WHO\)](#)
- [World Intellectual Property Organization \(WIPO\)](#)
- [World Meteorological Organization \(WMO\)](#)
- [World Trade Organization \(WTO\)](#)
- [International Organization for Standardization \(ISO\)](#)

2.5 World Expo2020 Dubai

Η διοργάνωση της Παγκόσμιας Εκθέσεως Expo2020 Dubai αποτέλεσε εθνικό εγχείρημα για τα ΗΑΕ και σχεδιάστηκε ώστε τα οφέλη να έχουν **μακροπρόθεσμο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα** για την εμμερατική οικονομία. Η Έκθεση είχε αρχικά προγραμματισθεί για το διάστημα 20/10/2020-10/4/2021, ωστόσο λόγω της πανδημίας κορωνοϊού, αποφασίστηκε η **αναβολή** της για 1 έτος, με νέες ημερομηνίες 1/10/2021-31/3/2022.

Η Expo2020 Dubai ήταν η **1^η Expo** που διοργανώθηκε στη **Μέση Ανατολή**, με τη συμμετοχή **192 χωρών** και **Διεθνών Οργανισμών**. Κατά την **6μηνη** διάρκειά της, προσέλκυσε **24 εκ. επισκέπτες** (145.000 επισκέπτες/ημέρα). Το κεντρικό θέμα της Έκθεσης ήταν "**Connecting Minds, Creating the Future**", με θεματικές ενότητες: «**Sustainability, Mobility, Opportunity**».

Η Expo2020 Dubai φιλοδόξησε να αποτελέσει μια **παγκόσμια πλατφόρμα** για επενδύσεις, συμφωνίες και διεθνείς συνεργασίες. Εντός της Έκθεσης, πραγματοποιήθηκαν χιλιάδες εκδηλώσεις και συναντήσεις επιχειρηματικού ενδιαφέροντος. Κέντρο δραστηριοτήτων και σημείο σύγκλισης των 3 ανωτέρω θεματικών τομέων ήταν το **εμβληματικό κτίριο Al Wasl**, ένας θόλος ύψους 67,5m και διαμέτρου 130m, με υπερσύγχρονες οπτικοακουστικές δυνατότητες.

Σύμφωνα με σχεδιασμό, μετά τη λήξη της Expo2020, η περιοχή θα μετατραπεί σε επιχειρηματική και οικιστική ζώνη, υπό την επωνυμία "**District 2020**", οποία θα περιλαμβάνει το υπάρχον στους χώρους της Expo Εκθεσιακό Κέντρο, Dubai Exhibition Centre (DEC). Για την προσέλκυση εταιρειών στην District 2020, προβλέπεται η ανάπτυξη επιχειρηματικού οικοσυστήματος καινοτομίας "**Scale2Dubai**", με την παροχή διαφόρων κινήτρων.

Ελληνική Συμμετοχή σε Expo2020 Dubai

Η Ελλάδα υποστήριξε την υποψηφιότητα του Dubai να φιλοξενήσει την Expo 2020, ενώ ήταν η **1^η χώρα** που **επιβεβαίωσε τη συμμετοχή** της, τον Οκτώβριο 2016. Αρμόδιος φορέας για την οργάνωση και υλοποίηση

της επίσημης ελληνικής συμμετοχής ήταν η **Enterprise Greece – EG**. **Γενικός Επίτροπος** της Ελληνικής Συμμετοχής ορίστηκε ο Γενικός Γραμματέας Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Εξωστρέφειας του Υπουργείου Εξωτερικών και Πρόεδρος της EG, κ. **Ιωάννης Σμυρλής**.

Το ελληνικό περίπτερο υποδέχθηκε περίπου **840.000 επισκέπτες**, μεταξύ των οποίων υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι των ΗΑΕ, στελέχη της Ελληνικής Κυβέρνησης και υψηλόβαθμοι εκπρόσωποι άλλων χωρών. Βρισκόταν σε **ιδιαίτερα προνομιακή θέση**, έναντι περιπτερού ΗΑΕ, σε τομέα βιωσιμότητας, πλησίον του κεντρικού αρχιτεκτονικού στοιχείου της Εκθέσης, Al Wasl.

Το κεντρικό μήνυμα της ελληνικής συμμετοχής ήταν: «Η σύγχρονη Ελλάδα δείχνει το δρόμο προς την καινοτομία, δείχνει το δρόμο προς το μέλλον», “**Greece paves the Way**”, με εστίαση σε **8 πυλώνες** της ελληνικής οικονομίας: **1. Ενέργεια, 2. Ναυτιλία & Εφοδιαστική Αλυσίδα, 3. Βιομηχανία, 4. Τεχνολογία 5. Ανθρώπινο Δυναμικό 6. Αγροδιατροφικός Τομέας, 7. Επιστήμες Υγείας και 8. Τουρισμός & Πολιτισμός.**

Στο πλαίσιο της Ελληνικής Συμμετοχής στην Expo2020, την περίοδο 01.10.2021-31.12.2021, πραγματοποιήθηκαν δράσεις προβολής της χώρας μας. Τον Οκτώβριο 2021, πραγματοποιήθηκε η 1^η ελληνική εκδήλωση **πολιτιστικού χαρακτήρα** στο πλαίσιο της Έκθεσης, με θέμα **τοπικούς χορούς και τραγούδια από την Κέρκυρα**.

Επίσης, το Νοέμβριο 2021, υπεγράφη **Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ του Οργανισμού Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων – ΟΑΕΠ** και του εμιρατινού ομολόγου του **Etiihad Credit Insurance**, σε ελληνικό περίπτερο της Expo2020. Σκοπός του αποτελεί η ανάπτυξη μιας δημιουργικής και στενής συνεργασίας μεταξύ των επιχειρηματικών κοινοτήτων των 2 χωρών, που θα συμβάλλει στην **ενίσχυση του διμερούς εμπορίου**, μέσω της σύστασης μεικτής τεχνικής ομάδας εργασίας μεταξύ Ελλάδας και ΗΑΕ. Η συγκεκριμένη ομάδα θα εστιάσει στην ανταλλαγή επιχειρηματικών πρακτικών σε τομείς όπως ασφάλιση, αντασφάλιση, χρηματοδότηση και εγγυήσεις για εξαγωγές αγαθών-υπηρεσιών και επενδύσεων, ανταλλαγή εμπορικών πληροφοριών στο πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, διοργάνωση επιχειρηματικών (B2B) συναντήσεων και εκδηλώσεων, διευκόλυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (μΜΕ).

3 Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας – ΗΑΕ

3.1 Διμερές Εμπόριο

3.1.1 Εμπόριο Αγαθών

Σύμφωνα με τα προσωρινά στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., το 2021, οι ελληνικές εξαγωγές αγαθών προς τα ΗΑΕ σημείωσαν ισχυρή ετήσια **άνοδο κατά 53%**, ανερχόμενες στα **362,88 εκ. ευρώ**. Οι ελληνικές εισαγωγές αγαθών σημείωσαν, επίσης, αξιοσημείωτη ετήσια **αύξηση κατά 145%**, ανερχόμενες σε **156,8 εκ. ευρώ**. Η αξία του **διμερούς εμπορίου αγαθών** αυξήθηκε ετησίως **κατά 72%**, στα **519 εκ. ευρώ**, ενώ το **πλεόνασμα** στο διμερές εμπόριο αγαθών διευρύνθηκε εις όφελος της Ελλάδας στα **206 εκατ. ευρώ**.

Ο παρακάτω Πίνακας αποτυπώνει συνοπτικά τα ανωτέρω:

Πίνακας 14: Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδας – ΗΑΕ, 2017-2021, Αξία σε ευρώ

Ποσό σε €	2017	2018	2019	2020	2021	Μεταβολή 2021- 2020 (%)
Εξαγωγές	255.621.253	320.645.993	253.381.779	237.207.291	362.888.727	53%
Εισαγωγές	56.336.717	101.655.948	60.998.039	64.139.997	156.831.245	145%
Ισοζύγιο	199.284.536	218.990.045	192.383.740	173.067.294	206.057.482	19%
Όγκος	311.957.970	422.301.941	314.379.818	301.347.288	519.719.972	72%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Ειδικότερα, η **άνοδος των ελληνικών εξαγωγών οφείλεται** κυρίως στην **αύξηση των εξαγωγών πετρελαιοειδών (+455%)**, καπνικών προϊόντων (+26%), μαρμάρων (+33%), ειδών αλουμινίου (+48%), γουναρικών (+171%) και μηχανολογικού εξοπλισμού (+22%). Αξιόλογη **άνοδος, επίσης, παρατηρήθηκε** στα είδη θαλάσσιας ναυσιπλοΐας, ωρολογιοποιίας και συσκευών φωτισμού. Αντιθέτως, **πτώση παρατηρήθηκε** στα **ιχθυηρά**, μετά από μια εξαιρετική χρονιά, στα όργανα και συσκευές ελέγχου, μέτρησης και ακριβείας, καθώς και στα φαρμακευτικά προϊόντα. Ο **κλάδος τροφίμων & ποτών** παρουσίασε, αντιστοίχως, μείωση κατά 35% με εξαγωγές αξίας 25,4 εκατ. Ευρώ (αν εξαιρεθούν τα ιχθυηρά, η μεταβολή είναι θετική κατά 3%).

Σε επίπεδο προϊόντων, το 2021, τα **σημαντικότερα εξαχθέντα** προϊόντα ήταν **ελαφριά λάδια και άλλα πετρελαιοειδή**, τσιγάρα, μάρμαρα, ελάσματα και ταινίες από κράματα αλουμινίου, ενδύματα από γουνοδέρματα, συσκευές για τη διήθηση ή τον καθαρισμό νερού, μέρη εμβολοφόρων κινητήρων εσωτερικής καύσης, φάρμακα και επιβατικά πλοία.

Όσον αφορά στις **εισαγωγές από τα ΗΑΕ**, η σημαντική **άνοδος οφείλεται** στις αυξημένες εισαγωγές **προϊόντων αλουμινίου (+60%)**, πετρελαιοειδών (+4.161%) και μηχανολογικού εξοπλισμού (+1.253%), ενώ δυναμική φαίνεται πως αποκτούν επίσης προϊόντα από πλαστικό, χαλκό και σίδηρο.

Σε επίπεδο συγκεκριμένων προϊόντων, τα **σημαντικότερα εισαχθέντα** προϊόντα το 2021 ήταν **ακατέργαστα κράματα αργιλίου**, πετρελαιοειδή, μέρη από συσκευές για την επεξεργασία υλών με μέθοδο που απαιτεί αλλαγή της θερμοκρασίας, ακατέργαστο αργίλιο και απορρίμματα αργιλίου, πολυαιθυλένιο σε αρχική μορφή, σωλήνες από χάλυβα, μέρη ηλεκτροκινητήρων, απορρίμματα χαλκού και σιδήρου.

Οι θετικές επιδόσεις των ελληνικών εξαγωγών στα ΗΑΕ επηρεάστηκαν κυρίως από την ανοδική πορεία, αλλά κατά τεκμήριο ευμετάβλητη, των **εξαγωγών πετρελαιοειδών** και τις πολύ καλές επιδόσεις σε **παραδοσιακά εξαγόμενα** προϊόντα στα ΗΑΕ, όπως τα γουναρικά, τα μάρμαρα και τα προϊόντα αλουμινίου. Επίσης, είναι αξιοσημείωτη η **διεύρυνση του εύρους των εισαγόμενων προϊόντων** από τα ΗΑΕ, πέραν των «παραδοσιακών» εισαγωγών προϊόντων **αλουμινίου** από την **Emirates Global Aluminium – EGA**, κυρίως στον κλάδο των **μεταλλικών προϊόντων και των πλαστικών**, γεγονός που συνδέεται με την προσπάθεια των ΗΑΕ για την περαιτέρω ανάπτυξη της εγχώριας βιομηχανικής τους βάσης.

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνονται στους κάτωθι Πίνακες:

Πίνακας 15: Εξαγωγές Αγαθών Ελλάδας προς ΗΑΕ βάσει Κατηγορίας HS2, 2020-2021, Αξία σε ευρώ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ HS2	2021	2020	% ετήσια μεταβολή	% μερίδιο επί συνόλου (2021)
27 ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ.ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ,ΥΛ.	121.388.693	21.868.143	455%	33%
84 ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ,ΛΕΒΗΤΕΣ,ΜΗΧΑΝΕΣ	37.024.609	30.451.537	22%	10%
24 ΚΑΠΝΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤ.ΚΑΠΝΟΥ	33.756.657	26.886.947	26%	9%
68 ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ ΓΥΦΟ,ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΚΛΠ	21.307.192	16.025.512	33%	6%
76 ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	20.749.371	13.993.310	48%	6%
43 ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ.ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜ	13.779.694	5.084.972	171%	4%
85 ΜΗΧΑΝΕΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΛΠ	13.272.758	11.960.896	11%	4%
30 ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	6.963.070	8.196.705	-15%	2%
89 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	6.831.746	1.090	626666%	2%
94 ΕΠΙΠΛΑ,ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜ.	6.480.154	3.577.276	81%	2%
48 ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ.ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	6.157.988	5.609.298	10%	2%
03 ΨΑΡΙΑ,ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ,ΜΑΛΑΚΙΑ,ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒ	4.949.841	19.070.696	-74%	1%
83 ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	4.636.864	3.908.304	19%	1%
32 ΔΕΨΙΚΑ - ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ.ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	3.280.157	4.243.954	-23%	1%
90 ΟΡΓΑΝΑ - ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΟΠΤΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΛΠ	2.858.612	12.709.033	-78%	1%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	362.888.727	237.207.291	53%	100%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 16: Εισαγωγές Αγαθών Ελλάδας από ΗΑΕ βάσει Κατηγορίας HS2, 2020-2021, Αξία σε ευρώ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ HS2	2021	2020	% ετήσια μεταβολή	% μερίδιο επί συνόλου (2021)
76 ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	67.515.743	42.128.050	60%	43%
27 ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ.ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ,ΥΛ.	35.238.872	827.053	4161%	22%
84 ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ,ΛΕΒΗΤΕΣ,ΜΗΧΑΝΕΣ	22.846.406	1.688.427	1253%	15%
39 ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ	7.251.457	3.268.404	122%	5%
73 ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ,ΣΙΔΗΡΟ-ΧΑΛΥΒΑ	4.933.426	1.054.103	368%	3%
85 ΜΗΧΑΝΕΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΛΠ	3.108.280	3.096.787	0%	2%
74 ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	2.522.979	229.625	999%	2%
72 ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ,ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	1.867.775	1.080.573	73%	1%
83 ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	1.307.726	299.652	336%	1%
28 ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜ.ΠΡΟΙΟΝΤΑ.ΕΝΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤ.ΜΕΤΑΛ.	1.157.207	2.056.069	-44%	1%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	156.831.245	64.139.997	145%	100%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Πίνακας 17: Εξαγωγές Αγαθών Ελλάδας προς ΗΑΕ βάσει Κατηγορίας HS6, 2020-2021, Αξία σε ευρώ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ HS6	2021	2020	% ετήσια μεταβολή	% μερίδιο επί συνόλου (2021)
271012 Ελαφρά λάδια και παρασκευάσματα	103.425.795	11.582.388	793%	29%
240220 Τσιγάρα που περιέχουν καπνό	33.175.693	26.529.925	25%	9%
680221 Μάρμαρο, τραβερτίνη και αλάβαστρο	18.195.013	14.531.221	25%	5%
271019 Άλλα λάδια από πετρέλαιο. Ειδικό καύσιμο αεριωθουμένων	17.841.444	10.077.668	77%	5%
430310 Ενδύματα και εξαρτήματα της ένδυσης από γουνοδέρματα	13.764.338	5.075.189	171%	4%
760612 Ελάσματα και ταινίες, από κράματα αργιλίου, με πάχος > 0,2 mm, σε σχήμα τετράγωνο ή ορθογώνιο	13.542.777	6.201.701	118%	4%
842121 Συσκευές για τη διήθηση ή τον καθαρισμό του νερού	10.577.939	7.539.247	40%	3%
840999 Μέρη που αναγνωρίζονται ότι προορίζονται αποκλειστικά ή κύρια για εμβολοφόρους κινητήρες	7.237.707	6.564.445	10%	2%
890110 Επιβατικά πλοία, κρουαζιερόπλοια και παρόμοια πλοία κατασκευασμένα κυρίως για τη μεταφορά προσώπων	6.800.000			2%
300490 Φάρμακα που αποτελούνται από προϊόντα αναμειγμένα ή μη, παρασκευασμένα για θεραπευτικούς σκοπούς	6.515.675	7.021.427	-7%	2%
481141 Χαρτιά, χαρτόνια αυτοκόλλητα	4.639.102	3.775.571	23%	1%
851712 Τηλέφωνα για κυψελοειδή δίκτυα ή για άλλα ασύρματα δίκτυα	3.625.662	1.404.400	158%	1%
841919 Δεξαμενές θερμού νερού και ταχυθερμοσίφωνες, μη ηλεκτρικοί	3.366.569	2.697.152	25%	1%
843131 Μέρη από ανελκυστήρες προσώπων, αναβατήρες φορτίων ή από κυλιόμενες σκάλες, π.δ.κ.α.	3.239.787	4.102.019	-21%	1%
760720 Φύλλα και λεπτές ταινίες, από αργίλιο, σε υπόθεμα, με πάχος (χωρίς το υπόθεμα) <= 0,2 mm	2.944.581	2.935.701	0%	1%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	362.888.727	237.207.291	53%	100%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

3.1.2 Εμπόριο Υπηρεσιών - Τουρισμός

Σύμφωνα με στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδας για την τετραετία 2018-2021, η **Ελλάδα** παρουσιάζει **σταθερά ένα σημαντικό πλεόνασμα** στο **εμπόριο υπηρεσιών** με τα ΗΑΕ. Το πλεόνασμα οφείλεται κατά κύριο λόγο στις **ναυτιλιακές υπηρεσίες** (θαλάσσιες μεταφορές) και ανέρχεται περίπου στα **400-600 εκ. ευρώ** ετησίως.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, το 2021, οι **ελληνικές εισπράξεις (εξαγωγές) από υπηρεσίες** στα ΗΑΕ ανήλθαν στα **770 εκατ. ευρώ**, αυξημένες κατά 48% σε σχέση με το 2020 (519 εκατ.). (Για λόγους σύγκρισης, σημειώνεται ότι οι εξαγωγές αγαθών 2021 ανήλθαν σε 363 εκατ. ευρώ.) Εξ αυτών των εισπράξεων το 2021, το **72% αντιστοιχούσε στις θαλάσσιες μεταφορές** (ναυτιλία), το 13% σε ταξιδιωτικές υπηρεσίες (τουρισμός), ενώ μικρά ποσοστά μεταξύ 2-4% μοιράστηκαν οι κατασκευαστικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής (ICT) και οι υπηρεσίες συντήρησης και επισκευών.

Αναφορικά με τις ελληνικές **πληρωμές (εισαγωγές) υπηρεσιών από τα ΗΑΕ**, αυτές ανήλθαν, για το 2021, στα **148 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 42%** σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2020: 104 εκατ. ευρώ). Οι κυριότερες κατηγορίες υπηρεσιών είναι οι λοιπές μεταφορές (αεροπορικές), οι θαλάσσιες μεταφορές και οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες.

Τα προαναφερθέντα αποτυπώνονται στον πίνακα κατωτέρω.

Πίνακας 18: Εμπόριο Υπηρεσιών Ελλάδας - ΗΑΕ, 2018-2021, Αξία σε εκατ. ευρώ

ΕΜΠΟΡΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΗΑΕ	Ποσά σε εκατ. ευρώ					
	2018	2019	2020	2021	% 2021/20	Μερίδιο 2021
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (Πλεόνασμα)	448,3	499,6	414,9	622,2	50%	
Εισπράξεις	569,7	678	518,9	770	48%	100%
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	0	0	0	0,1	μ/δ	0,00%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	0,6	1,1	1,6	17	963%	2,20%
Ταξιδιωτικό	45,5	35,8	14,7	101,3	589%	13,20%
Θαλάσσιες μεταφορές	452,3	544,3	437,9	550,8	26%	71,50%
Λοιπές μεταφορές	17,2	23,5	10,3	15,5	50%	2,00%
Κατασκευαστικές	4,5	8,1	3,9	27,7	610%	3,60%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	1,2	0,5	1,1	1,6	45%	0,20%
Χρηματοοικονομικές	1,2	0,6	0,1	0	-100%	0,00%
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	0	0	0,7	0	-100%	0,00%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	16,3	20,6	19,5	17,3	-11%	2,20%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	23,3	37,2	20,4	24,5	20%	3,20%
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές, κλπ.	4,2	1,4	1,8	3	67%	0,40%
Υπηρεσίες δημοσίου	3,4	4,9	6,9	11,2	62%	1,50%
Πληρωμές	121,4	178,4	104	147,8	42%	100%
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	0	0	0	0	μ/δ	0,00%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	6,3	7,6	7,5	7,2	-4%	4,90%
Ταξιδιωτικό	25,4	66,9	11,7	33,7	188%	22,80%
Θαλάσσιες μεταφορές	21,3	25,2	22,7	31,3	38%	21,20%
Λοιπές μεταφορές	51,4	58,8	32	47,8	49%	32,30%
Κατασκευαστικές	1,8	3,3	12	8,4	-30%	5,70%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	2,3	2,1	2,5	3,3	32%	2,20%
Χρηματοοικονομικές	0,1	0,5	0,2	0,7	250%	0,50%
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	0	0	0	0	μ/δ	0,00%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	2,6	4,2	5,3	2,7	-49%	1,80%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	9,3	8,9	8,2	11,2	37%	7,60%
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές, κλπ.	0,4	0,4	0,5	0,9	80%	0,60%
Υπηρεσίες δημοσίου	0,5	0,5	1,4	0,6	-57%	0,40%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος,

Επεξεργασία: Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Ιδίως για τον κλάδο του τουρισμού, δεν υφίστανται διαθέσιμα επίσημα στοιχεία για τις τουριστικές ροές Ελλάδος-ΗΑΕ. Βάσει των εκτιμήσεων του ΔΑΑ που διαμορφώνονται μέσω δειγματοληψίας, ο αριθμός

αφίξεων μη κατοίκων από τα ΗΑΕ το 2021 ήταν της τάξεως των 40.000 (2019: 48.000, 2020: 17.000). Ο αντίστοιχος αριθμός αφίξεων στα αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport Greece ήταν περ. 14.000 με το 90% αυτών των αφίξεων να αφορούν τα αεροδρόμια Μυκόνου και Σαντορίνης.

Σημειώνουμε ότι **απευθείας αεροπορικές συνδέσεις ΗΑΕ-Ελλάδος** λειτουργούν από τις εταιρείες: Etihad Airways (Αμπού Ντάμπι-Αθήνα), Emirates (Ντουμπάι-Αθήνα), Wizz Air Abu Dhabi (Αμπού Ντάμπι-Αθήνα), ενώ λειτουργούν, επίσης, εποχιακές πτήσεις κατά τους θερινούς μήνες προς Μύκονο, Σαντορίνη και από το 2022 στο Ηράκλειο Κρήτης.

3.2 Άμεσες Επενδύσεις

3.2.1 Επενδύσεις της Ελλάδας στα ΗΑΕ

Πίνακας 19: Επενδύσεις της Ελλάδας στα ΗΑΕ, 2015-2020, Αξία σε εκατ. ευρώ

(σε εκ.ευρώ)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ροές	-30	1	1	7	4	0
Απόθεμα	Μ/Δ	Μ/Δ	Μ/Δ	Μ/Δ	Μ/Δ	Μ/Δ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Η επιχειρηματική παρουσία ελληνικών συμφερόντων στα ΗΑΕ (**300 περίπου εταιρείες**, σύμφωνα με Federation UAE Chambers/2018) συγκροτείται κυρίως από επιχειρήσεις κλάδων κατασκευών και ναυτιλιακής υποστήριξης στο Εμιράτο Fujairah, εμπορίου τροφίμων, εστίασης, εμπορίου γούνας, εξοπλισμού τηλεπικοινωνιών. Σύμφωνα με το Υπ.Οικονομίας ΗΑΕ, οι ελληνικές ΑΞΕ στα ΗΑΕ αφορούν **9 υποκαταστήματα, 21 εμπορικές αντιπροσωπείες και 305 εμπορικά σήματα**. Η Τράπεζα της Ελλάδος δεν δημοσιεύει στοιχεία συνολικών ΑΞΕ της Ελλάδος στα ΗΑΕ, παρά μόνο ροές ανά έτος, ειδικότερα **4 εκ. ευρώ το 2019 και μηδενικές ΑΞΕ προς τα ΗΑΕ το 2020**. Σύμφωνα με τελευταία διαθέσιμα στοιχεία Υπ.Οικονομίας ΗΑΕ, το απόθεμα ελληνικών ΑΞΕ στα ΗΑΕ ανερχόταν, το 2016, σε 1\$95,6 εκ. (έναντι \$93,8 εκατ. κατά το τέλος του 2015).

Παρά το υπολογίσιμο μέγεθος της ελληνικής παρουσίας, το από **2010 συσταθέν Ελληνικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο** στους κόλπους του Επιμελητηρίου Dubai, **έπαυσε να λειτουργεί** το 2016, λόγω ελλείψεως ενδιαφέροντος και χρηματοδότησης από πλευράς των μελών του. Σημειώνεται ότι στα ΗΑΕ το δικαίωμα του συνδικαλιζέσθαι **περιορίζεται στο πλαίσιο των κατά τόπους Επιμελητηρίων**, τα οποία αποτελούν κρατικούς θεσμούς με διορισμένη ηγεσία. Εξάιρεση αποτελεί η **Ένωση Εφοπλιστών** και το **Συμβούλιο Ναυτιλιακών Υποθέσεων**.

3.2.2 Επενδύσεις των ΗΑΕ στην Ελλάδα

Πίνακας 20: Επενδύσεις των ΗΑΕ στην Ελλάδα, 2016-2021, Αξία σε εκατ. ευρώ

(σε εκ.ευρώ)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ροές	3	12	18	26	49	47
Απόθεμα	137	12	18	204	207	

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ Ντουμπάι

Οι **συνολικές ΑΞΕ των ΗΑΕ** στην Ελλάδα ανερχονται σε **207 εκ. ευρώ**, με 5 καταγεγραμμένες ελληνικές επιχειρήσεις με συμμετοχή εμμετρικών κεφαλαίων. Το 2021 (προσωρινά στοιχεία ΤτΕ) πραγματοποιήθηκαν ΑΞΕ στην Ελλάδα από τα ΗΑΕ ύψους **47 εκ. ευρώ**. Ανωτέρω επενδύσεις αφορούν τομείς

υποδομών, γεωργίας, παραγωγής ενέργειας, τουρισμού, εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, κατασκευών, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πληροφορικής & επικοινωνιών (στοιχεία Υπουργείου Οικονομίας ΗΑΕ).

Ως κλάδοι δυνητικού αμοιβαίου ενδιαφέροντος για εμιρατινές επενδύσεις στην Ελλάδα σημειώνονται οι εξής: αγροτοβιομηχανία, κτηνοτροφία, υδατοκαλλιέργειες, διαχείριση αποβλήτων, φαρμακοβιομηχανία, υγεία, τουρισμός (εξαγορά τουριστικών μονάδων, κατασκευή μαρίνων), ενέργεια (ΑΠΕ: πάρκα αιολικά, γαιοθερμίας, φωτοβολταϊκών, Φυσικό Αέριο: έρευνα & εξόρυξη, δίκτυα αγωγών), υποδομές μεταφορών. Καταγράφεται, επίσης, έντονο ενδιαφέρον μη εμιρατινών κατοίκων, με καταγωγή από τη Μ.Ανατολή, Ινδική Υποήπειρο, χώρες Καυκάσου, κλπ για το ελληνικό πρόγραμμα **Golden Visa**.

Σύμφωνα με το Εμιρατινό Υπουργείο Οικονομίας, **εμιρατινές επενδύσεις στην Ελλάδα** αφορούν κάτωθι εταιρείες: Emirates Telecommunications Corporation – Etisalat, Abu Dhabi Investment Authority – ADIA, International Petroleum Investment Company – IPIC, Eagle Hills Properties LLC, Abu Dhabi National Energy Company – TAQA, Sahara Telecom, Abu Dhabi Investment Council, Dubai Holding Group, DP World, Drydocks World, Julphar Gulf Pharmaceutical Industries, Al Dahra Agricultural Company, Abu Dhabi MAR, Fly Emirates.

Ενδεικτικά πρόσφατες επενδύσεις:

-Η **Kerzner (One&Only)** κατασκευάζει **θέρετρο** και παραθεριστικές κατοικίες One&Only Kea Island στην **Κέα**, 800 στρεμμάτων, επένδυση ύψους 150 εκ. ευρώ (εγκαίνια αναμένονται το 2022). Επίσης, σύμφωνα με δημοσιεύματα (2020) η One&Only θα αναλάβει την διαχείριση των **Αστεριών Γλυφάδας**.

-Το Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο Abu Dhabi Investment Authority – **ADIA** συμμετείχε (δια της Apollo) στην εξαγορά του Αστέρια Βουλιαγμένης (400εκ.ευρώ). Πλέον συμμετοχή έχει το εμιρατινό ιδιωτικό επενδυτικό κεφάλαιο **AGC**.

-Όμιλος **Avramar**, σε οποίον συμμετέχει το Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο **Mubadala** με μειοψηφικό μερίδιο, εξαγόρασε (2018) πλειοψηφικό μερίδιο συμμετοχών σε NHPEA και ΣΕΛΟΝΤΑ.

-Εξαγορά ποσοστού 20% της «**Μύλοι Λούλης**» από την κρατική εταιρεία του Abu Dhabi, **Al Dahra Agriculture**.

-Εξαγορά 5 εταιρειών (**Κρητών Άρτος, Olympic Foods, Artizan - CSM Hellas Bakery Solution, Κουλουράδες, Σαμούρη**) στον κλάδο των αρτοποιημάτων από τον ινδικών συμφερόντων Όμιλο **Switz Group** με έδρα στο Dubai. Ο Όμιλος έχει μικρή μετοχική συμμετοχή στην **Optima Bank**.

-Επενδύσεις **Σεΐχη Tahnoun bin Zayed Al Nahyan (International Holding Company – IHC)** σε **ακίνητα προς τουριστική αξιοποίηση**: α) 5όροφο κτίριο επί Διονυσίου Αρεοπαγίτου/Μακρυγιάννη και β) ξενοδοχείο Ermioni Club σε Πόρτο Χέλι (2020).

-Σε πλαίσιο εφαρμογής MoU (2019), **ΔΕΗ Ανανεώσιμες ΑΕ** και εμιρατινο-φινλανδικής κοινοπραξίας **Masdar Taaleri Generation Doo – MTG** για συνεργασία σε **κατασκευή/ανάπτυξη έργων ΑΠΕ** στην Ελλάδα τουλάχιστον 300MW (αιολικά&φωτοβολταϊκά έργα), υπεγράφη (5.2021) συμφωνία κοινοπραξίας Masdar Taaleri με Ομίλους Κωνσταντακόπουλου (Kyoto) και Βασιλάκη (Autohellas) για την κατασκευή φωτοβολταϊκού πάρκου, ισχύος 65MW, στην Ασωπία Βοιωτίας.

-Ανακοίνωση (7/2020) κοινής επένδυσης 500 εκ.ευρώ εμιρατινής **Eagle Hills (Alabbar)** σε συνεργασία με Temes (**Κωνσταντακόπουλος**) για την κατασκευή συγκροτήματος **ξενοδοχειακών μονάδων**, γηπέδων golf, κατοικιών στη **Μεσσηνία**, έκτασης 1.800 στρεμμάτων.

-**Archirodon NV** (μεγαλύτερος μέτοχος εμιρατινή **Al Nowais Investment LLC**) συμμετέχει σε εν εξελίξει διαγωνισμό για εξαγορά πλειοψηφικού ποσοστού Οργανισμού Λιμένος Ηγουμενίτσας (2020)

Επίσης, σημειώνεται ότι το Μνημόνιο Συνεργασίας (28.3.2018) μεταξύ πρώην **TANEO** (νυν Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων) και **Mubadala** προβλέπει την πραγματοποίηση κοινών επενδύσεων σε start-ups και καινοτόμες μΜΕ.

3.3 Θεσμικό Πλαίσιο Οικονομικής Συνεργασίας Ελλάδας – ΗΑΕ

Το θεσμικό πλαίσιο διμερούς οικονομικής συνεργασίας είναι **ευρύ και εμπλουτίζεται** διαρκώς, λόγω της βούλησης των δύο μερών για θεσμική αποτύπωση του εξαιρετικού επιπέδου των διμερών σχέσεων. Επιστέγασμα της θεσμικής συνεργασίας αποτελεί η υπογραφείσα το Νοέμβριο 2020, Κοινή Διακήρυξη Ελλάδας-ΗΑΕ για την εγκαθίδρυση Ευρείας Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης.

- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ **Οργανισμού Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων – ΟΑΕΠ** και εμμεριτικού ομολόγου του **Etihad Credit Insurance** (Υπεγράφη σε ελληνικό περίπτερο της Εξρο, Νοέμβριος 2021).
- **Κοινή Διακήρυξη Ελλάδας-ΗΑΕ** για την Εγκαθίδρυση **Ευρείας Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης** (Abu Dhabi, 18.11.2020)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Υπουργείου Εξωτερικών Ελλάδας και Υπουργείου Εξωτερικών & Διεθνούς Συνεργασίας ΗΑΕ στο πεδίο της **Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας** (Υπεγράφη σε πλαίσιο ψηφιακού φόρουμ Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, Ιούλιος 2020)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Υπουργείου Ανάπτυξης & Επενδύσεων Ελλάδας και Υπουργείου Οικονομίας ΗΑΕ στον τομέα των **μΜΕ & Καινοτομίας** (Υπεγράφη σε πλαίσιο ψηφιακού φόρουμ Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, Ιούλιος 2020)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) Ελλάδας-ΗΑΕ επί Συνεργασίας στον τομέα των **Πολιτιστικών & Δημιουργικών Βιομηχανιών** (Υπεγράφη σε πλαίσιο ψηφιακού φόρουμ Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, Ιούλιος 2020)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) Ελλάδας-ΗΑΕ στον τομέα της **Βελτίωσης & Ανάπτυξης Ψηφιακών Δραστηριοτήτων τομέις μΜΕ & Καινοτομίας**, (Υπεγράφη σε πλαίσιο ψηφιακού φόρουμ Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, Ιούλιος 2020)
- Κοινό Πρόγραμμα Δράσης μεταξύ Υπουργείου **Τουρισμού** Ελλάδας και Υπουργείου Οικονομίας ΗΑΕ για την περίοδο 2020-2022 (Υπεγράφη σε πλαίσιο ψηφιακού φόρουμ Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, Ιούλιος 2020)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων Ελλάδας και Υπουργείου Κλιματικής Αλλαγής & Περιβάλλοντος ΗΑΕ για Συνεργασία στον τομέα των Προγραμμάτων **Γεωργικής Έρευνας & Τεχνολογίας** (Abu Dhabi, 27.3.2019)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Ταμείου Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας Ελλάδας (TANEO), και Κρατικού Επενδυτικού fund των ΗΑΕ Mubadala Investment Co για τη **Δημιουργία Κοινού Επενδυτικού Ταμείου** (Abu Dhabi, 28.3.2018)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας Ελλάδας και Υπουργείου Ενέργειας ΗΑΕ στον τομέα της **Ενέργειας** (Αθήνα, 4.5.2017)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Υπουργείου Υποδομών & Μεταφορών Ελλάδας και

Ομοσπονδιακής | Αρχής Χερσαίων και Θαλάσσιων Μεταφορών ΗΑΕ στον τομέα των **Επιβατικών & Εμπορευματικών Οδικών Μεταφορών**, για τις Διεθνείς Οδικές Μεταφορές Εμπορευμάτων και Επιβατών (Υπεγράφη Αθήνα, 4.5.2017 - Κύρωση από ελληνικής πλευράς 3.2.2020)

- Μνημόνιο Θεσμικής Συνεργασίας (MoU) μεταξύ Κυβερνήσεως Ελληνικής Δημοκρατίας και Κυβερνήσεως ΗΑΕ στον τομέα των **Θαλάσσιων Μεταφορών** (Αθήνα, 4.5.2017)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ **Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας** – ΚΑΠΕ Ελλάδας και **Future Energy Company PJSC – MASDAR** ΗΑΕ (Αθήνα, 4.5.2017)
- Μνημόνιο (MoU) μεταξύ **Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών - ΕΒΕΑ** και **Ομοσπονδίας Επιμελητηρίων ΗΑΕ - Federation of UAE Chambers of Commerce and Industry** (Αθήνα, 4.5.2017)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ **Ομοσπονδίας Ελληνικών Επιχειρήσεων ΣΕΒ και Ομοσπονδίας Επιμελητηρίων ΗΑΕ - Federation of UAE Chambers of Commerce and Industry** – Σύσταση Μεικτού Επιχειρηματικού Συμβουλίου (Αθήνα, 4.5.2017)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ **Ελληνικού Συνδέσμου Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και Συμβουλίου Επιχειρήσεων Ναυτιλίας Dubai** – Dubai Council for Marine & Maritime Industries (Αθήνα, 4.5.2017)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) για Συνεργασία στον τομέα του **Τουρισμού** (2012)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) μεταξύ Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Ελλάδας – ΗΑΕ **για την Αμοιβαία Συνεργασία & Ανταλλαγή Πληροφοριών** (2012)
- **Αεροπορική Συμφωνία - Open Skies** (2012)
- Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) **Οικονομικής και Τεχνικής Συνεργασίας** (2011)
- **Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας** (2010) (Κυρώθηκε τον Ιανουάριο 2014 από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, τέθηκε σε ισχύ Δεκέμβριο 2014)
- Μνημόνια Συνεργασίας (MoU's) του **ΣΕΒ** (2006) και του **ΣΕΒΕ** (2007) με **ΕΒΕ Abu Dhabi**
- Μνημόνιο συνεργασίας (MoU) μεταξύ **ΕΒΕΑ** και του **ΕΒΕ Dubai** (2007)
- Μνημόνιο Συνεργασίας (MoU) μεταξύ **Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Ελλάδας και Εποπτικής Αρχής Dubai** (2007)
- Συμπεφωνημένα Πρακτικά **Μικτών Διυπουργικών Συνόδων Συνεργασίας** (2012, 2014 και 2017)
- Συμφωνία-Πλαίσιο **Οικονομικής, Μορφωτικής & Τεχνικής Συνεργασίας** (1976)

3.4 Απολογισμός Δράσεων Οικονομικής Διπλωματίας 2021

Τα τελευταία έτη η **διμερής συνεργασία** Ελλάδας-ΗΑΕ έχει ενισχυθεί, γεγονός που αποτυπώνεται και στην αύξηση των διμερών επισκέψεων. Λόγω της πανδημίας, οι επισκέψεις εκατέρωθεν, κατά το 2021, ελαττώθηκαν σε σχέση με το 2020, αλλά συνεχίστηκε η εμβάθυνση της συνεργασίας μέσω τηλεδιασκέψεων και τέθηκαν τα θεμέλια για την πρακτική μετουσίωση του διακηρυγμένου στόχου διεύρυνσης των διμερών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων, όπως αποτυπώθηκε στην **Κοινή Διακήρυξη Ελλάδος-ΗΑΕ για την εγκαθίδρυση Ευρείας Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης** και των λοιπών διμερών Συμφωνιών που υπεγράφησαν το 2020. Επίσης, προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε καθοριστικά η έναρξη της **Expo2020 Dubai** τον Οκτώβριο 2021, καθώς δόθηκε η αφορμή για την προβολή της χώρας μας στα ΗΑΕ και για επισκέψεις υψηλόβαθμων Ελλήνων αξιωματούχων με συνεπακόλουθη **ανανέωση** των διμερών επαφών.

Το 2021 είχαν προγραμματισθεί συνολικά **51 δράσεις εξωστρέφειας στα ΗΑΕ** από τους εξής φορείς: ΥΠΕΞ/Γρ.ΟΕΥ Dubai, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ), Οργανισμός Enterprise Greece, εταιρείες διοργάνωσης ελληνικών συμμετοχών σε Εκθέσεις, ελληνικούς ιδιωτικούς φορείς, καθώς και εταιρείες/φορείς με έδρα στα ΗΑΕ. Εξ αυτών πραγματοποιήθηκαν 42:

- **20** δράσεις αφορούσαν ελληνική συμμετοχή σε **Διεθνείς Εκθέσεις**
- **20** δράσεις αφορούσαν στην κατηγορία «**Επιχειρηματικά Συνέδρια/ Σεμινάρια/ Roadshows/ Δειγματοισμοί/Άλλες Δράσεις προβολής ελληνικών προϊόντων & υπηρεσιών**»
- **2** δράσεις αφορούσαν **Επιχειρηματικές Αποστολές / Επιχειρηματικές Συναντήσεις - B2B**

Οι δράσεις εξωστρέφειας που πραγματοποιήθηκαν το 2021 με την **ουσιαστική συμβολή του Γραφείου ΟΕΥ** ανήλθαν σε **28**, ειδικότερα:

- **13** συμμετοχές σε **Διεθνείς Εκθέσεις**
- **15** δράσεις της κατηγορίας «**Επιχειρηματικά Συνέδρια/Σεμινάρια/Roadshows/ Δειγματοισμοί/Άλλες Δράσεις προβολής ελληνικών προϊόντων & υπηρεσιών**»

Παράλληλα, το Γραφείο ΟΕΥ συμμετείχε με την παρουσία στελεχών του ή με άλλη ενέργεια σχεδόν σε όλες τις υπόλοιπες δράσεις εξωστρέφειας, οποίες διοργανώθηκαν από τους ανωτέρω φορείς.

Ενδεικτικά παραθέτουμε κάτωθι δράσεις:

- **Διαδικτυακό Σεμινάριο** “Doing Business in the UAE”. Χαιρετισμός Πρέσβεως-Οργανωτική συνδρομή και παρουσιάσεις Συμβούλου ΟΕΥ Abu Dhabi και Διευθύνουσας Γρ.ΟΕΥ Dubai (31.03.2021)

- Συμμετοχή σε **προγράμματα προώθησης αγροτικών προϊόντων** που υλοποιούνται από ελληνικούς φορείς, με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και υπό την εποπτεία του ΥΠΑΑΤ. Συνδρομή στη διοργάνωση δράσεων, ομιλίες σε εκδηλώσεις προώθησης, ενέργειες δικτύωσης, συνεχής και επικαιροποιημένη ενημέρωση για εισαγωγικό καθεστώς (τρόφιμα, **halal**, κ.ά.).

- Η Συμμετοχή σε **Διεθνείς Εκθέσεις** – ΔΕ ήταν αυξημένη σε σχέση με το 2020, αλλά χωρίς να έχει επανέλθει ακόμη στα επίπεδα προ πανδημίας. Σταχυολογούνται οι κάτωθι συμμετοχές:

• **Gulfood** – ΔΕ τροφίμων & ποτών. Συμμετοχή Enterprise Greece με εθνικό περίπτερο. 6 ελληνικές εταιρείες (Dubai, 21-25.2.2021)

• **IDEX** – ΔΕ υπηρεσιών & εξοπλισμού άμυνας (Abu Dhabi, 21-25.02.2021)

- **Arabian Travel Market Exhibition (ATM)** – ΔΕ τουρισμού. Επίσημη συμμετοχή ΕΟΤ (Dubai, 16-19.05.2021)
- **INDEX/Hotel Show** – ΔΕ εσωτερικής αρχιτεκτονικής & διακόσμησης. Συμμετοχή Enterprise Greece (Dubai, 31.05-02.06.2021)
- **Arab Health** – ΔΕ για τον κλάδο της υγείας. Ανεξάρτητη συμμετοχή 6 ελληνικών εταιρειών (Dubai, 21-24.6.2021)
- **BIG 5** – ΔΕ κατασκευών & δομικών υλικών. Συμμετοχή Enterprise Greece με εθνικό περίπτερο. 35 ελληνικές εταιρείες (Dubai, 12-15.9.2021)
- **Middle East Electricity** – ΔΕ για τον ηλεκτρισμό. 3 ελληνικές εταιρείες (Dubai)
- **Beautyworld Middle East** – ΔΕ προϊόντων καλλωπισμού. Ανεξάρτητη συμμετοχή ελληνικών εταιρειών (Dubai, 5-7.10.2021)
- **Gulfood Manufacturing** – ΔΕ εξοπλισμού & πρώτων υλών βιομηχανίας τροφίμων. Ανεξάρτητη συμμετοχή 6 ελληνικών εταιρειών (Dubai, 07-09.11.2021)
- **Private Label & Licensing Middle East** – ΔΕ ειδών ιδιωτικής ετικέτας. Ανεξάρτητη συμμετοχή ελληνικών εταιρειών (Dubai, 07-09.11.2021)
- **Dubai Air Show** – ΔΕ αεροναυπηγικής. 2 ελληνικές εταιρείες (Dubai, 14-18.11.2021)
- **Automechanika** – ΔΕ ειδών & ανταλλακτικών αυτοκινήτου. Ανεξάρτητη συμμετοχή 5 ελληνικών εταιρειών (Dubai, 14-16.12.2021)
- **Paperworld** – ΔΕ χαρτικών & σχολικών ειδών. Ανεξάρτητη συμμετοχή 3 ελληνικών εταιρειών (Dubai, 14-16.12.2021)
- **Gifts & Lifestyle Middle East** – ΔΕ ειδών δώρου & αξεσουάρ. Ανεξάρτητη συμμετοχή 2 ελληνικών εταιρειών (Dubai, 14-16.12.2021)

4 Συμπεράσματα – Προτάσεις

4.1 Προοπτική Ανάπτυξης Διμερούς Εμπορίου Αγαθών και Υπηρεσιών

Πίνακας 21: Προοπτική Ανάπτυξης Διμερούς Εμπορίου Αγαθών και Υπηρεσιών

A/A	Κλάδοι Ενδιαφέροντος	Ανάλυση - Αιτιολόγηση
1.	Τρόφιμα	<p>-Ο αγροτικός τομέας περιλαμβάνεται στους κλάδους που εστιάζει η Ευρεία Στρατηγική Εταιρική Σχέση Ελλάδας – ΗΑΕ (18.11.2020).</p> <p>-Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια διείσδυσης των ελληνικών τροφίμων στην εμιρατινή αγορά, λόγω περιορισμένης εγχώριας παραγωγής. Εντούτοις, απαιτείται ιδιαίτερη και συνεχής προσπάθεια, λόγω του έντονου ανταγωνισμού από τους ξένους εισαγωγείς.</p> <p>-Η πλειονότητα των αιτημάτων προς το Γραφείο μας, ελληνικών επιχειρήσεων με εξαγωγικό ενδιαφέρον, αφορά τον κλάδο τροφίμων.</p> <p>-Ειδικότερα η αγορά γαλακτοκομικών και φρέσκων φρούτων, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της παγκόσμιας τάσης για πιο υγιεινή διατροφή.</p> <p>-Υιοθετήθηκε νέο αυστηρότερο καθεστώς στην εισαγωγή γαλακτοκομικών και χυμών.</p> <p>-Υπαρξη ειδικού καθεστώτος πιστοποίησης Halal ΗΑΕ & χωρών ΣΣΚ.</p> <p>-Προτεραιότητα για ΗΑΕ η επισιτιστική ασφάλεια λόγω και της πανδημίας.</p> <p>-Περιλαμβάνεται στους 8 πυλώνες της ελληνικής οικονομίας, οι οποίοι προβλήθηκαν στην Expo2020 Dubai.</p>
2.	Δομικά υλικά (μάρμαρο, αλουμίνιο, χρώματα, πετρώματα κ.ά.)	<p>-Ο κλάδος κατασκευών των ΗΑΕ είναι ο 2^{ος} μεγαλύτερη στο ΣΣΚ, μετά τη Σ. Αραβία.</p> <p>-Επίσης, αποτελεί πύλη εισόδου για τις αγορές της Μ. Ανατολής & Β. Αφρικής.</p> <p>-Υπάρχουν δυνατότητες αύξησης των ελληνικών εξαγωγών δομικών υλικών, λόγω της αναγνώρισης της καλής ποιότητας των συναφών ελληνικών προϊόντων.</p> <p>-Ο εμιρατινός κλάδος κατασκευών έδειξε σημάδια μετριοπαθούς ανάκαμψης, κυρίως λόγω της μείωσης των περιορισμών που επέφερε η πανδημία και της απροσδόκητα αυξημένης ζήτησης.</p>
3	Ναυτιλία, προϊόντα υπηρεσίες συναφή και	<p>-Δυνατότητες ενίσχυσης ελληνικής παρουσίας στον λιμένα Fujairah, μετά την ολοκλήρωση της επέκτασής του τον Ιούνιο 2021. Ο λιμένας αυτός αποτελεί έναν από τους στρατηγικότερους παγκοσμίως & σημαντικότερους</p>

		<p>εμπορικούς & διαμετακομιστικούς κόμβους σε ευρύτερο χώρο Μ. Ανατολής (βλ. κεφάλαιο 2.2.Ε).</p> <p>-Εμιρατικό ενδιαφέρον για προσέλκυση ελληνικών εταιρειών σε Ειδική Οικονομική Ζώνη Dubai Maritime City.</p> <p>-Περιλαμβάνεται στους 8 πυλώνες της ελληνικής οικονομίας, οι οποίοι προβλήθηκαν στην Expo2020 Dubai.</p>
4	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας - ΑΠΕ	<p>-Το εμιρατικό χαρτοφυλάκιο παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ έχει μεγεθυνθεί κατά περισσότερο από 400% την τελευταία δεκαετία.</p> <p>-Η υλοποίηση της «Energy Strategy 2050» των ΗΑΕ περιλαμβάνει πλήθος επενδυτικών ενεργειακών προγραμμάτων (βλ. κεφάλαιο 2.1.1.Β1).</p> <p>-Περιλαμβάνεται στους 8 πυλώνες της ελληνικής οικονομίας, οι οποίοι προβλήθηκαν στην Expo2020 Dubai.</p> <p>-Η ενέργεια περιλαμβάνεται στους κλάδους που εστιάζει η Ευρεία Στρατηγική Εταιρική Σχέση Ελλάδας – ΗΑΕ (18.11.2020).</p>
5	Επιστήμες Υγείας	<p>-Υπάρχουν περιθώρια αύξησης των ελληνικών εξαγωγών στην αγορά φαρμάκων των ΗΑΕ, αλλά και δυνατότητες συνεργασίας για ιατρικό τουρισμό στην Ελλάδα.</p> <p>-Ο κλάδος των επιστημών υγείας περιλαμβάνεται στους 8 πυλώνες της ελληνικής οικονομίας, οι οποίοι προβλήθηκαν στην Expo2020 Dubai.</p>

4.2 Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων

Πίνακας 22: Προοπτική Προσέλκυσης Επενδύσεων από τα ΗΑΕ στην Ελλάδα

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
1.	ΑΠΕ	βλ. ανωτέρω πίνακα
2.	Τουριστικές υποδομές - Ακίνητα	Ζωηρό ενδιαφέρον εμιρατικής πλευράς για επενδύσεις σε ξενοδοχεία και ακίνητα προς τουριστική εκμετάλλευση
3.	Κλάδος Υγείας	Ενδιαφέρον εμιρατικής πλευράς για κλάδο υγείας, με ιδιαίτερη έμφαση στη φαρμακοβιομηχανία, στη βιοτεχνολογία και στα ιδιωτικά θεραπευτήρια
4.	Αγροδιατροφή	Στο πλαίσιο της επίτευξης του στόχου της διατροφικής ασφάλειας , εξετάζονται πιθανές συνέργειες σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις στην Ελλάδα ή επενδύσεις σε εταιρείες που σχετίζονται με την πρωτογενή παραγωγή.

4.3 Προτάσεις Δράσεων Ενίσχυσης Εξωστρέφειας

- Εκδηλώσεις για τη στήριξη και προώθηση των **ελληνικών προϊόντων τροφίμων** στα ΗΑΕ, όπως προώθηση προϊόντων σε αλυσίδες super market.
- Συνεχής και διευρυμένη παρουσία ελληνικών επιχειρήσεων σε **Διεθνείς Εκθέσεις** στα ΗΑΕ.
- Πρόκληση σε εμπρατινές επιχειρήσεις σε **Διεθνείς Εκθέσεις στην Ελλάδα**.
- Πραγματοποίηση στοχευμένων **επιχειρηματικών αποστολών από την Ελλάδα** στα ΗΑΕ (τρόφιμα-κατασκευαστικά υλικά-τεχνολογία).
- Πρόσκληση σε εμπρατινές επιχειρήσεις για πραγματοποίηση **επιχειρηματικών αποστολών από τα ΗΑΕ** στην Ελλάδα.
- Συμμετοχή ελληνικών επιχειρήσεων σε **επενδυτικά συνέδρια στα ΗΑΕ** για την προώθηση εμπρατινών επενδύσεων στην Ελλάδα.
- Πρόσκληση σε εμπρατινές επιχειρήσεις σε **επενδυτικά συνέδρια στην Ελλάδα**.

4.4 Προτάσεις Ενίσχυσης Θεσμικού Πλαισίου

Οι διμερείς οικονομικές σχέσεις καλύπτονται από **επαρκές θεσμικό πλαίσιο**, οποίο, όμως, **δεν υποστηρίζεται από Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου ΕΕ-ΗΑΕ ή ΕΕ-ΣΣΚ**. Οι διαπραγματεύσεις για εν λόγω Συμφωνία μεταξύ ΕΕ και ΣΣΚ εκκίνησαν το 1990 και διακόπηκαν το 2008 (βλ. κεφάλαιο 2.4.2).

5 Παράρτημα

Χρήσιμες Διευθύνσεις

1. Ελληνικές Αρχές

Πρεσβεία Αμπού Ντάμπι

Τηλ: +971-2-4492550

gremb.abd@mfa.gr

Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Ντουμπάι

Τηλ: +971-4-2272106

ecocom-dubai@mfa.gr

2. Αρχές ΗΑΕ- Κυβερνητικές Ιστοσελίδες – Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες

UAE Federal Government Portal	https://u.ae/en#/
UAE Federal Entities (Υπουργεία)	https://u.ae/en/help/contact-us/the-government
UAE Local Entities (Εμιράτα - Περιφέρειες)	https://u.ae/en/about-the-uae/the-uae-government/the-local-governments-of-the-seven-emirates
Abu Dhabi Government Portal	www.abudhabi.ae
Dubai e-Government	www.dubai.ae
Government of Sharjah	www.sharjah.ae
Ajman Portal	www.ajman.ae
Government of Umm Al Quwain	https://sgd.uaq.ae/en/home.html
Ras Al Khaimah e-Government	www.rak.ae
Fujairah e-Government	www.fujairah.ae
UAE Free Zones	www.uaefreezones.com
Federal Competitiveness and Statistics Centre (FCSC)	https://fcsc.gov.ae/en-us
Statistics Centre Abu Dhabi	https://scad.ae
Dubai Statistics Centre	www.dsc.gov.ae
Tasheel - eServices Portal	www.tasheel.ae
Dubai Trade	www.dubaitrade.ae
Τελωνειακές Αρχές	
UAE Federal Customs Authority	www.customs.ae
Abu Dhabi Customs	http://www.adcustoms.gov.ae
Dubai Customs Authority	www.dubaicustoms.gov.ae
Sharjah Department of Seaports & Customs	www.sharjahcustoms.gov.ae
Khalifa Port	https://www.adports.ae/core-business/ports-terminals/ports/khalifa-port/
Port Zayed	https://www.adports.ae/core-business/ports-terminals/ports/zayed-port/
Jebel Ali Port Authority (DP WORLD)	https://www.dpworld.com/en/uae
Abu Dhabi International Airport	www.abudhabiairport.ae
Dubai Airports	http://www.dubaiairports.ae/

3. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	
Federation of UAE Chambers	http://www.fccuae.ae/
Abu Dhabi Chamber	www.abudhabichamber.ae/
Dubai Chamber	http://www.dubaichamber.com/
Fujairah Chamber	www.fujcci.ae/
Sharjah Chamber	www.sharjah.gov.ae/
Ras Al Khaimah Chamber	www.rakchamber.ae
Ajman Chamber	www.ajmanchamber.ae
Umm Al Quwain	http://www.uaqchamber.ae/

4. Περιφέρειες & Αρχές Έκδοσης Εμπορικών Αδειών (Business Licensing)	
Abu Dhabi Municipality	Sheikh Zayed Street, PO BOX 263, Tel.+97126788888, https://dmat.abudhabi.ae/en/ADM/Pages/Home.aspx
Abu Dhabi Department of Economic Development	Al-Salam Street - Baniyas Towers - Behind Abu Dhabi Municipality, +97128158888- 800555 Email: eservices@adeconomy.ae https://www.added.gov.ae/
Higher Corporation for Specialized Economic Zones - Abu Dhabi	PO Box 36000, Abu Dhabi, +971 (2) 550 00 00 Email: bd@zonescorp.com www.zonescorp.com
Abu Dhabi Tourism Authority	Nation Towers Corniche, Building B, POBox94000, Abu Dhabi, Tel: +971 2 444 0444 Fax: +971 2 599 5720 Website: http://tcaabudhabi.ae
Al Ain Municipality	https://www.dpm.gov.abudhabi/en/aam
Dubai Municipality	Dubai Municipality Main Building, 20-Baniyas Road, Al Rigga, Deira, Dubai P.O Box: 67, Tel: +971 4 221 5555, Fax: +971 4 224 6666 Email: info@dm.gov.ae , www.dm.gov.ae
Dubai Department of Economic Development	P.O. Box: 13223, Tel: +971 4 445 5555 Email: info@dubaided.gov.ae www.dubaided.gov.ae
Dubai Department of Tourism and Commerce	www.visitdubai.com , https://www.visitdubai.com/en/department-of-tourism
Dubai Trakhees	P.O. Box: 17000 Dubai, Tel: +971 4 363 6888, Email: customer.relationship@trk.pcfca.ae , www.trakhees.ae
Sharjah Municipality	Tel: +971 6 562 3333, https://portal.shjmun.gov.ae , info@shjmun.gov.ae
Sharjah Department of Economic Development	Tel: +971 6 512 2222, Fax: +971 6 528 7999 Email: sedd@sedd.gov.ae , www.sedd.ae
Ajman Municipality	Email: 80070@am.gov.ae , www.am.gov.ae
Umm Al Quwain Municipality	P O Box: 12 Umm Al Quwain

	Tel: +971 6 765 6145, http://md.uaq.ae/en/home.html , info.md@md.uaq.gov.ae
Umm Al Quwain Dpt. of Economic Development	Al Roudah, Shaikh Rashid Bin Saeed Al Maktoum Street, Tel: +971 6 765 2200, Fax: +971 6 765 3322, Email: info@uaqed.gov.ae , http://ded.uaq.ae/
Ras Al Khaimah Municipality	Ras Al Khaimah / Al Nahdha St., Tel: +971 7 2466666, Email: info@mun.rak.ae , http://www.mun.rak.ae
Ras Al Khaimah Dpt. of Economic Development	P O Box: 105010 Ras Al Khaimah Tel: +971 7 227 1222, http://www.ded.rak.ae , rakded@economic.rak.ae
Fujairah Municipality	PO Box: 7 Fujairah Tel: +971 9 222 7000, Fax: +971 9 222 2231 Email: license@fujmun.gov.ae , www.fujmun.gov.ae

5. Ελεύθερες Ζώνες	
ABU DHABI	
Masdar City	Licensing Authority: Masdar City Authority Khalifa City “A”, Abu Dhabi Tel: +971 2 653 3333 / Fax: +971 2 653 6002 www.masdarcity.ae
Twofour54	Licensing Authority: Media Zone Authority – Abu Dhabi Khalifa Park, Abu Dhabi, Tel: +971 2 401 2454 / Fax: +971 401 2345 Email: info@twofour54.com , www.twofour54.com
Khalifa Industrial Zone – Abu Dhabi (KIZAD)	Licensing Authority: Khalifa Industrial Zone Authority Al Taweela Island, P.O. Box 54477 Tel: +971 800 10 2030 Email: customerservice@kizad.ae , http://www.kizad.ae
Abu Dhabi Airport Free Zone	Licensing Authority: Abu Dhabi Airport Free Zone Authority Abu Dhabi, Tel: +971 2 505 3425 Email: info@adafz.ae www.adafz.ae
DUBAI	
Jebel Ali Free Zone	Licensing Authority: Jebel Ali Free Zone Authority (JAFZA) Jebel Ali, Dubai, Tel: +9714 445 3270 Email: Faisal.Jassem@jafza.ae www.jafza.ae
Dubai Maritime City	Licensing Authority: Dubai Maritime City Authority (DMCA) Creek Area Business District Toll-Free Number: 800 8855 Email: info@dmca.ae www.dmca.ae
Dubai TechnoPark	Licensing Authority: Economic Zones World

	Jebel Ali, Dubai, Tel: +971 4 881 4888 https://www.uaefreezones.com/dubai_techno_park_free_zone.html
Jumeirah Lake Towers Free Zone	Licensing Authority: Dubai Multi Commodities Centre Authority Almas Tower, Tel: +971 4 424 9600, 600 54 3622, Email: customercare@dmcc.ae , www.dmcc.ae
Dubai Cars and Automotive Zone (DUCAMZ)	Licensing Authority: Jebel Ali Free Zone Authority (JAFZA) Ras Al Khor, Dubai, Tel: +971 4 333 5000 Fax: +971 4 333 7871 Email: mktg@jafza.co.ae
Dubai Textile City	Ali Bin Abi Taleb St – Dubai, Tel: +971 4 353 1551, Email: texmas@eim.ae , www.texmas.com
Dragon Mart	Licensing Authority: Trakhees International City- Al Warsan area Tel: +971 4 433 6200 / Fax: +971 4 433 6199 Email: info@dragonmart.ae , www.dragonmart.ae
Dubai International Financial Center (DIFC)	Licensing Authority: DIFC Authority , DIFC, Level 14, The Gate Tel: +971 4 362 2222, www.difc.ae
Dubai Airport Free Zone	Al Twar, Dubai International Airport Tel: +971 600532392, www.dafz.ae
Dubai Silicon Oasis	Emirates Road, Dubai Tel: +971 4 501 5000 Email: inquiries@dso.ae , www.dsoa.ae
Dubai Flower Centre (DFC)	Licensing Authority: Dubai Airport Free Zone Authority Dubai International Airport Email: sales@dafz.ae , www.dafz.ae
Dubai Internet City (DIC)	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Sheikh Zayed Road, Dubai City Tel: +971 4 391 1111, Email: opportunities@dubaiinternetcity.ae www.dubaiinternetcity.com
Dubai Outsource City (DOC)	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Dubai Academic City Road, Dubai Tel: +971 4 367 6666, Email: ask@outsourcacity.ae , http://www.dubaioutsourcacity.ae/
Dubai Studio City (DSC)	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Al Qudra Road, Dubai Land, Dubai, Tel: +971 4 391 4555 Email: info@dubaistudiocity.ae www.dubaistudiocity.ae
International Media Production Zone (IMPZ)	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Emirates Road, Dubai www.impz.ae
Dubai Knowledge Park (DKP)	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Al Sufooh Road, Dubai Tel: +971 4 390 1111, Fax: +9714 360 4886

	Email: info@dkp.ae , http://www.dkp.ae/
Dubai International Academic City (DIAC)	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Al Ruwayyah, Dubai Tel: +971 4 360 2060, Fax: +971 4 360 4886 Email: info@diacedu.ae , www.diacedu.ae
Dubai Science Park	Licensing Authority: Dubai Technology and Media Free Zone Authority, Dubai Tel: +971 4 390 2222, Fax: +971 4 447 4205 Email: info@dsp.ae , http://www.dsp.ae/
Dubai Health Care City (DHCC)	Licensing Authority: Dubai Healthcare City FZ LLC Oud Metha Road, Bur Dubai, Dubai Tel: 800 432584, Email: info@dhcc.ae , www.dhcc.ae
International Humanitarian City (IHC)	Licensing Authority: International Humanitarian City Authority Oud Metha Road- Dubai- UAE Tel: +971 4 368 0202 Email: info@ihc.ae , www.ihc.ae
SHARJAH	
Sharjah Airport International Free Zone (SAIF Zone)	Licensing Authority: Sharjah Airport International Free Zone Authority, PO Box: 8000 Sharjah Airport Tel +971 6 5178248, Email: info@saif-zone.com , www.saif-zone.com
Hamriyah Free Zone	Licensing Authority: Hamriyah Free Zone Authority Hamriyah, Sharjah Tel: +971 5 526 3333, Fax: +971 6 526 3555 Email: sales@hfza.ae , www.hfza.ae
AJMAN	
Ajman Free Zone	Licensing Authority: Ajman Free Zone Authority Rashid Bin Saeed Al Maktoum Street Tel: +971 6 701 1555 Email: info@afza.gov.ae , www.afza.gov.ae
UMM AL QUWAIN	
Umm Al Quwain Free Trade Zone (UAQ FTZ)	Licensing Authority: Umm Al Quwain Free Trade Zone Authority Tel: +971 6 7647272, Fax: +971 6 7649782 Email: info@uaqftz.com , https://uaqftz.com/
RAS AL KHAIMAH	
Ras Al Khaimah Economic Zone (RAKEZ) Ras Al Khaimah Free Trade Zone (RAK FTZ) RAK Investment Authority (RAKIA)	Licensing Authority: RAK Economic Zone Authority Al Nakheel Area, Ras Al Khaimah Tel: +971 7 204 1111, Fax: + 971 7 207 7120 Email: info@rakez.com , www.rakez.com
FUJAIRAH	
Fujairah Free Zone	Licensing Authority: Fujairah Free Zone Authority Fujairah Port Area, Fujairah Tel: +971 9 222 8000, Fax : +971 9 222 8888 E-mail : freezone@emirates.net.ae www.fujairahfreezone.com

6. Γενικές Πληροφορίες-Τύπος	
Emirates News Agency	http://wam.ae/en
Middle East Business Intelligence	www.meed.com
Zawya /Middle East Business Information	www.zawya.com
AME Info	www.ameinfo.com
Gulf News	http://gulfnews.com/
Khaleej Times	http://www.khaleejtimes.com/
The National	http://www.thenational.ae/
Emirates Business 24/7	http://www.business24-7.ae/
UAE Yellow Pages	www.yellowpages.ae
Community Notice Board	www.dubizzle.com

7. Δικηγορικά Γραφεία	
A R Hilal & Associates	http://www.hilalassociates.com
Abbas Al Hawai & Associates Advocates & Legal Consultants	http://www.abbasalhwaiassociates.ae
Abu Ghazaleh Intellectual Property	http://www.agip.com/
Afridi & Angell	http://www.afridi-angell.com
Al Bahar & Associates	http://www.albaharadvocates.ae
Al Jasmi Advocates & Legal Consultants	http://www.aljasmilaw.com
Al Masa Advocates	http://almasaadvocates.com/en/
Al Shamsi & Partners - Advocates & Legal Consultants	https://www.lawuae.com/
Al Sharif Advocates & Legal Consultants	http://www.dubailaw.com
Al Tamimi & Company	http://www.tamimi.com
Al Wasl International Group Advocates & Legal Consultants	http://www.awiglaw.ae
Allen & Overy LLP	http://www.allenoverly.com
Attorneys, The - Advocates & Legal Consultants	http://www.theattorneys.ae
Baker & McKenzie Habib Al Mulla	https://www.bakermckenzie.com/en/locations/emea/united-arab-emirates
Bracewell & Giuliani LLP	https://bracewell.com/
BSA Ahmad Bin Hezeem & Associates LLP	http://www.bsabh.com
Busit	www.busitlegal.com
Clifford Chance	http://www.cliffordchance.com
Clyde & Co.	http://www.clydeco.com
Clyde & Co.	https://www.clydeco.com/locations/office/abudhabi/location

Dentons & Co	www.dentons.com
Emirates Advocates	http://www.emiratesadvocates.com
Galadari & Associates (Advocate & Legal Consultants)	http://www.galadarilaw.com
HA ADVOCATES & Legal consultants	www.ha-lawfirm.net
Hadef & Partners LLC	http://www.hadefpartners.com/
Helene Mathieu Legal Consultants	http://hmlc.ae/
Hugh Fraser International Legal Consultants	www.hfi-consulting.com
James Berry & Associates Legal Consultant	http://www.jamesberrylaw.com
Kanaan Advocates & Legal Consultants	www.kanlaw.ae
Meyer-Reumann & Partners	http://www.meyer-reumann.com/
MIO Law Firm	http://miolawfirm.com/
Nayef Abu Sakran Company International (NASCO Int.)	www.nascouae.com
PwC Legal Middle East	https://www.pwc.com/m1/en.html
Salloum & Partners LLC	http://salloum.law
Sami Al Midfa Advocacy & Legal Consultations	http://www.almidfalawyers.com
Samira Abdulla Gargash Advocate & Legal Consultant	http://www.samiragargash.com
Simmons & Simmons	http://www.simmons-simmons.com
Trench & Associates	http://www.trenchlaw.com
Trowers & Hamblins	http://www.trowers.com
Vinson & Elkins LLP	https://www.velaw.com/Middle-East/Dubai/
Zayed Al Shamsi Advocates & Legal Consultants	http://zayedalsamsi.ae/

8. Έλληνες Νομικοί Σύμβουλοι Επιχειρήσεων	
Alsahawi Group Advocates & Legal Consultants	Sasha Taktikou, Head of Corporate Division 00971 507989562 sasha@alsahlawigroup.com www.alsahlawigroup.com Dubai
Baker & McKenzie Habib Al Mulla	Marcos Spanos, Associate +971 4 423 0084 https://www.bakermckenzie.com/en/locations/emea/united-arab-emirates Dubai
Bregianni Foteini	Freelancer, tax agent, 00971564869975, 00306946330694 fbregianni@rtfm.gr Dubai, Αθήνα
BSA Ahmad Bin Hezeem & Associates LLP	Antonios Dimitracopoulos, Partner, Head of Arbitration & Dispute Resolution and Construction practices Tel. +97143685555 antonios.dimitracopoulos@bsabh.com , www.bsabh.com Dubai

Connect Company House	Athanassios Belitsas, Chairman, Tel.+97145124161 a.belitsas@connectcompanyhouse.com www.connectcompanyhouse.com Dubai
DESPINA DEREMPEI	Freelancer, Real estate consultant, golden visa programme, business set up Tel +971 50 994 0984, dderempei@yahoo.com Dubai
Galadari & Associates (Advocate & Legal Consultants)	Thanos Karvelis, Head of Construction and Arbitration Tel.+971 55 4147018 info@galadarilaw.com http://www.galadarilaw.com Dubai
Galadari & Associates (Advocate & Legal Consultants)	Maria Palmou, Senior Associate Tel.+971 55 4147008 info@galadarilaw.com http://www.galadarilaw.com Dubai
HCS Hadjihannas Corporate Services	Joseph G. Hadjihannas, Managing Director +35797777777 joseph@hcs-corporate.com www.hcs-corporate.com Ras Al Khaimah
INCE & CO International law Firm	Paul Katsouris, Associate Tel.+971565064755 paulkatsouris@incegd.com www.incegd.com Dubai
Insight UAE	John Paravalos, Managing Director 00971 566044205 j.paravalos@insightuae.com www.insightuae.com Dubai